FOTO

★ UNIVERSEEL TIJDSCHRIFT VOOR FOTOGRAFIE ★ UITGAVE EN DRUK SMIT HENGELO ★

4

wereldberoemde vergrotingspapieren biedt Gevaert U, waarmede U, door een juiste keuze, van elk negatief het karakter zult weten te versterken.

Kies, voor succesvolle vergrotingen, uit:

Orthobrom voor diepzwarte vergroting en speciaal voor kleinbeeld negatieven.

Prestona chloorbroomzilverpapier met een volmaakte detailweergave in een warme „potlood-tint".

Gevarto het moderne Gevaert-papier met hoge gevoeligheid.

Gevaluxe het beroemde fluweelpapier; voorkomt licht-reflexie en diffusie, geeft het beeld reliëf.

Gevaert

is goed!

N.V. Handelsonderneming Gevaert Den Haag

PAPIERWARENFABRIEK

A. Dorgelo & Zonen

GOUDA

Specialfabriek voor

Verpakkingsartikelen

voor fotografen en fotohandelaren

★

FOTOMAPJES
FOTOZAKJES
ENVELOPPEN
in alle maten met en zonder strobordrug
KLEINBEELDMAPPEN
NEGATIEFALBUMS
voor kleinform. 6×6 en 6×9 negatieven
BRIEFKAARTMAPPEN
ATELIERMAPPEN
NEGATIEFCOUVERTS
LOSBLADIGE REPORTAGE ALBUMS

Vraagt monsters en prijzen van onze

Enveloppen met veiligheidssluiting

F 1982

TEWE

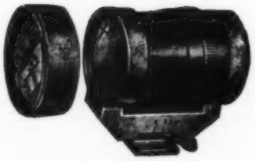

POLYFOCUS universele zoeker voor kleinbeeld,
instelbaar van 35 tot 200 mm.
Extra voorzetlens voor 28 en 30 mm.

Levering uitsluitend via de erkende fotohandel.

Alleen-Importeurs:

J. Sanders Foto- & Kino-Import
Laurillardlaan 15, SANTPOORT, Tel. 8094 (K 2560)

LEICA
fotografie

- De nieuwe jaargang van dit kostelijke en leerzame tijdschrift gaat

Januari 1952

in.

- Ofschoon de prijs door de uitgevers verhoogd is, blijven wij de oude abonnementsprijs van *f* 6,- per jaar ook in 1952 handhaven.

- Het is **nu** het goede moment, Uw abonnements-opgave aan Uw fotohandelaar op te geven.

- Dit kan teleurstellingen voorkomen.

- Leica-fotografie is zeer rijk geïllustreerd, dikwijls ook met kleurenfoto's. Elke aflevering bevat een schat van tips en wetenswaardigheden, waarmede iedere Leica-bezitter zijn voordeel kan doen.

Importeur:

N.V. **ODIN** · NIJMEGEN

BIJLAGE VAN **FOTO** No 11 - November 1951

MOMENTJES

Prijs voor elke adv. 15 x 53 mm of gedeelte daarvan ƒ 1.50, bij vooruitbetaling. Inzending uiterlijk tot de 1e van elke maand.
Voor brieven onder nummer 30 ct extra.

PERSONEEL GEVRAAGD :

Gevraagd in het Zuiden: Bekwaam vakman OPERATEUR-RETOUCHEUR, moet goed met mensen om kunnen gaan. Prettige werkkring. Voor harde werker levenspositie. Br. met afschr. get.schr. en eventuele dipl. onder no 449031 F., aan het bur. van dit blad. Spoed gewenst.

1ste klas zaak, fotografie en handel, in het Zuiden des lands, vraagt per 1 Dec. a.s.: een volwaardige KRACHT, het gehele vak beheersend, moet goed retoucheur en operateur zijn en de patroon geheel kunnen vervangen. Voor geschikt persoon levenspositie. Zonder goede get.schr. onn. te soll. Br. met voll. opg., voorafg. opleiding en verl. salaris onder no 448282 F., aan het bureau van dit blad.

GEVRAAGD een bedrijfsleider in fotografisch bedrijf, moet prima vakman zijn en gewend leiding te geven aan personeel, anders onnodig te solliciteren. Br. met volledige inlichtingen en verl. salaris onder nr 448898 F., aan het bureau van dit blad.

In vaste dienst gevraagd, wegens [illegible] EEN FOTO-

Zoekt U een vertegenwoordiger?
Welnu ik ben 26 jaar, vlot, energiek, beschaafd en ontwikkeld, heb een goed voorkomen en ben 8 jaar in de fotografie werkzaam. Ik ben gewend me voor de volle 100 procent te geven. Brieven onder nr 447435 F., aan het bur. van dit blad.

RETOUCHEUSE. Biedt zich aan een Retoucheuse. Bekend met het gehele fotografische vak. Genegen thuiswerk aan te nemen. — Br. onder nr 447857 F., aan het bureau van dit blad.

NEGAT. RETOUCHEUR, thuiswerker, kan nog zeer goede negatieven verzorgen. - Brieven onder nr 447676 F., aan het bureau van dit blad.

Biedt zich aan 1e klas NEG.- en POS. RETOUCHEUR (of thuiswerker). Prima referenties. - L. Groenendijk, Spangensekade 22B., Rotterdam.

Ambitieus jongeman, R.K., met H.B.S.-opleiding, reeds 5 jaar in het vak, ZOEKT WERKKRING in 1e klas fotoatelier. Geen handel. Liefst in het zuiden des lands. Br. onder no 448284 F., aan het bur. van dit blad.

TE KOOP :

Te koop weg, overcompleet: een slechts 'n enkele maal gebruikte FUTURA KLEINB. CAMERA 2,8, no 30475, in paraattas en zonnekap, alles niet van nieuw te onderscheiden. Deze prima camera voor slechts ƒ 300.-. Briev. onder no 449320 F., aan 't bur. v. d. bl.

Wij hebben weer OCCASIONS in zo goed als nieuwe camera's, o.a. Agfa Karat 3,5 lens ƒ 110.-; Robot I met Tessar 2,8 ƒ 275.-; Vito met Color Skopar ƒ 175,-; Leica III met 3,5 Elmar ƒ 325.-; Kine Exakta, met 2,8 Tessar, als nw; Leica IIIc met Elmar 3,5; Leica IIIc met 1,5, beide als nieuw; Leitz Valby en Focomat; Raja Kl.b.vergr.app. ƒ 50.-, met 4,5 lens Kodak; Bell & Howell; Eumig, Dekko, Paillard met revolverkop, in 8 à 16 mm. Inruil van Uw app. gaarne. De Cameraman, Tel. 21723, Hugoestr. 25, Amsterdam.

Te koop aangeb.: VERGROTINGS-APPARAAT met dubbele condensor, lens Berthiot ƒ 4,5/6 cm. Geschikt voor kleinbeeldnegatieven tot 4½ x 6 cm, prijs ƒ 60,-. Br. aan J. A. van Beek, Krugerstraat 14 bis, Utrecht.

AANGEBODEN: Portretlens Nicola Perscheid, F 4,5 = 42 cm van Em. Busch. — Br. onder nr 448902 F., aan het bur. van dit blad.

AANGEBODEN weg. overlijden: Narita 6 x 9 vergr. app., autom. m. lange zuil, als nieuw, lens Narita 4,5-10½ cm, ƒ 225,-; Filmarex 6 x 9 vergr.app. Müller en Wetzig, lens 4,5-10½ cm, ƒ 80,-; 13 x 18 Reiscamera, Rapid Aplanat 6,5 F. 165 mm, met bijp. cassettes ƒ 30,-; 2 Agfa ontw.tanks, 70 l. met beugels en filmklemmen ƒ 70,-; Glanspers Hofa Econoom, met 2 platen ƒ 35,-; Schijnwerper m. diepe kap ƒ 25,-; Schijnwerper, 2-armig ƒ 15,-; Cifo Synchroniser, gr. model ƒ 10,-; partijtje Retoucheer- en Eiwitglazuurverf ƒ 0,25 p. tube; Vergrotingsbord met verstelbare maskers ƒ 5,-; 9 flessen Ilford Certinal, ƒ 1,- p. stuk; 5 Ontwikkeltangen ƒ 1,- p. st.; Retoucheerspuit, compleet ƒ 25,-; 2 Emaillebakken 24 x 30 ƒ 15,-; groot en zwaar houten Statief ƒ 7,50; 2 flinke Tassen, groot, voor motorgebruik, ƒ 5,- en ƒ 3,-; Donka 18 x 24 Snijmachine, als nieuw, ƒ 40,-; 18 x 24 Drukkast ƒ 20,-; 24 x 100 br.krt Prestona, Bromesko, enz., alleen Z., à ƒ 4,- p. doos; 3 x 100 - 13 x 18 bromide Kodak à ƒ 7,50 p. doos; 4 x 10 vel 18 x 24 Bromesko en Lupex à ƒ 2,- p. 10 vel; 4 x 10 vel 24 x 30 Kodak BRTF-IZ à ƒ 3,50 p. 10 vel; Platen en vl. films, 1½ doz. 18 x 24 V.P. 8000 ƒ 10,-; 1 doz. 13 x 18 Superchrom ƒ 4,-; 17 doz. 10 x 15 Kodak Portrait, Gevaert V.P., Ilford H.P. 3, enz. ƒ 50,-. - Mevr. v. d. Brink, Leusderweg 185, Amersfoort.

Aangeboden: PLAUBEL MAKINA, met Anticomar 1 : 2,9 f - 10 cm, no 83212, afstandmeter, flitscontact, cassettes, orig. Plaubel rolfilmcassette, zonnekap, geelfilter en tas, in ruil voor ROLLEIFLEX. J. J. Blaauw, Linnaeushof 41, Amsterdam-O. Telef. 58886.

Aangeboden: SONNAR 1 : 4 - 13,5 cm, no 1829860 (als nieuw), in lederen etui, met universeel zoeker ƒ 325,-; Berthiot [illegible] - 3,5 - 7,5 cm, no 262873 voor [illegible]

Te koop aangeb.: LEICA IIIc, no 420584, met lens Summitar nr 622435 (fabrieksco ated), met tas en zonnekap (opvouwbaar) en 1 filter (groen). Tevens aangeb.: SIXTUS BELICHT.-METER. Alles zeer weinig gebruikt en in prima staat. Totaalprijs ƒ 780,-. Br. onder no 448280 F., aan 't bur. v. d. bl.

BROMIDE PAPIER. Aangeboden: 4 x 100 Bauchet 13 x 18, 2 x 100 Kentmere 18 x 24, 2 x 100 Rupax 18 x 24, 4 x 100 Bauchet 18 x 24, 7 x 100 Guilleminot 18 x 24, 1 x 100 Kodak 18 x 24, 2 x 50 Riviera 24 x 30. Alles chamois halfmat normal, voor ƒ 12,50 per 100. 24 doos Rupax Kaarten, chamois halfmat, ad ƒ 2,75 per doos. Enige blikken Plus X en Super X Kleinbeeld film, per bus van 300 meter, ƒ 225,-. Deze films worden onder garantie verkocht alleen aan vakfotogr. Tevens 50 dozen verse Bauchetkaarten, glanzend, nr 3, voor ƒ 5,25 (beter soort). - Fotohandel J. Hekkert, Ged. Gracht 20, Telefoon 5264 te Deventer.

Te koop, wegens bijzondere omstandigheden, een nieuw electr. werkend **opname-apparaat** („Hesco") van 6 tot 24 opnamen op 12 x 16½ plaat met 2 bijbehorende vergr.app. — J. v. d. Heide, Voorstraat 54, Utrecht. Tel. 18236.

AANGEBODEN: 9 x 12 „Ica" spiegelrefl. (vouwb.), gordijnsl., met Zeiss Tessar 1 : 4,5, van 1/15 tot 1/1000 sec., in leren gev. tas, weinig gebruikt, uiterste prijs ƒ 175.-. Rodenstock portretlens Doppel Anst. „Lumar", 30 cm, 4,5, ƒ 175.-. Voigtländer portretlens 30 cm, 3,4, ƒ 100.-. Achtergr.opnameraam, mooi voor bruidsp., 240 x 100 cm, van ƒ 150.- voor ƒ 50.-. — J. v. d. Heide, Voorstraat 54, Utrecht. Tel. 18236.

AANGEBODEN: Leica 3 c met Elmar 3,5 Nr 225777, in prima staat, met bijpassende Sixtus belichtingsm. ƒ 550.-. Vergrotingsapparaat 13 x 18, ingericht voor 2 kwiklampen, compleet met lampen, smoorspoelen, etc. ƒ 390.-. — Kalart synchronizer, in te stellen op iedere camera, ƒ 45.-. — Excelsior belichtingsmeter ƒ 35.-. Prinsen belichtingsmeter ƒ 25.-. 13 x 18 camera met 6.3 lens 18 cm 4 cassettes ƒ 30.-. Rajah vergr.apparaat, kleinbeeld, ƒ 60.-. Atelier schijnwerper reflector 60 cm, verstelbaar in alle standen, rijdend en [illegible] met 2 Philips lichtbakken, [illegible] 4 lampen, zamen

hebben, gelieven te reflecteren. Fotoatelier annex fotohandel in het noorden van het land. — Brieven onder nr 447228 F., aan het bureau van dit blad.

Gevraagd: EEN JONGE BEDIENDE, in een zaak waar veel te leren valt. Prettige werkkring. Brieven aan Foto Dijkstra, Delfzijl. Telef. 181.

Gevraagd: OPERATEUR - RETOUCHEUR, prima kracht. Brieven onder no 448152 F., aan het bur. v. d. blad.

Gevraagd voor spoedige indienststreding: OPERATEUR - RETOUCHEUR, liefst ongehuwd, in verband met woninggnood. Alleen ervaren krachten gelieven te solliciteren. Br. met volledige inlicht. en foto onder no 448150 F., aan het bureau van dit blad.

Gevraagd: 1e LABORANT, die alle voorkomende dokawerken geheel beheerst. Br. met get.schr. en verlangd salaris onder no 448151 F., aan het bureau van dit blad.

PERSONEEL AANGEBODEN:

Biedt zich aan: ALLROUND VAKMAN, bekend met alle werkzaamh., retouche, atelier, doka, technische opname, kinder- en reportageserie's, pers en reclame en enige ervaring op filmgebied, zoekt een passende werkkring, liefst waar opvolger ontbreekt. Briev. onder no 448144 F., aan het bur. van dit blad.

Biedt zich aan: LABORANT FOTOGRAAF, 25 jaar, ongehuwd, onversch. waar. Goed op de hoogte met reportage en perswerk. Br. onder no 448143 F., aan het bur. van dit blad.

JONGEDAME, 17 jr, dipl. H.B.S.b., wil opgeleid worden in fotovak en zou gaarne geplaatst worden in een atelier in het Gooi, event. als volontaire. — G. Tamboer, Verhulstl. 7, Bussum.

LEERLING FOTOGRAAF, 17 jaar, z. z. g. geplaatst bij fotograaf, om verder opgeleid te worden. 10 mnd. practijk, wil ook intern. Br. onder no 448155 F., aan het bur. van dit blad.

Geoutilleerd fotograaf, ongehuwd, in het bezit ener complete inventaris, fotohandel, atelier en winkelpand, geen concurrentie, ZOEKT SAMENWERKING met een fotograaf, ongehuwd, ong. 25 jaar. Reflectanten moeten in 't bezit zijn van de dipl. Fotografie, Fotohandel en Middenstand. Alleen uitv. omschr. soll.brieven worden in behandeling genomen. Br. onder no 447882 F., aan het bur. van dit blad.

uitvoering, 2-3/1000 sec, met Tessar 1 : 2,8 F = 8 cm, no 2219203 en Tele Tessar 1 : 4,5 F = 18 cm no 727083 met paraattas, in pr. staat; gloednieuwe elect. Bel.meter Sixtomat, serie fotoboek, w.o. Fotoboek v. d. Boer, Vergroten v. A. Boer, verder van Hanema, Coppens, v. Dalsum, enz., alles nieuw, in een koop ƒ 600,-. Br. onder no 449296 F., aan het bur. van dit blad.

Te koop: KODAK RETINA Ia, met lens F 2,8, zonnekap, geelfilter, voorzetlens, nieuw. Kerkhoven, Straatweg 172, Rotterdam. Telef. 83137.

Te koop aangeb.: LEICA STANDARD, geheel nieuw, 1/500 m. Summar F = 5 cm, 1 : 2. Brieven onder no 449293 F. aan het bur. van dit blad.

Te koop aangeb.: 2-zuilige Mahoniehouten ATELIER-CAMERA, 18 x 24, de bekende Tsjechische camera. Bruto prijs momenteel ca ƒ 2500,-. Ver beneden de waarde, als nieuw. Br. onder no 449292 F., aan het bur. v. d. blad.

AANGEBODEN: Siemens 16 mm camera, type F 11 no 50195, in tas, met Xenon 2,5 cm F 1,5, Xenon 1,6 cm F 1,9, Meyer Trioplan 5 cm F 2,8 en Meyer Tele-Megor 10 cm F 4, 14 cassettes, filmstatief met panorama-kop, Booi's ciné-fader, titelapparaat. Alles in uitstekende staat. Prijs totaal ƒ 1250,-. Br. onder no 449032 F., aan het bur. van dit blad.

Aangeboden: Z. g. a. n. CONTESSA 24 x 36, Tessar 2,8, ingeb. electr. meter, no 39684, slechts 2 x gebruikt, ƒ 500,-, met paraattas ƒ 525,-. J. J. de Bont, Markt 6, Waalwijk.

Wie heeft voor mij: „KINE-EXAKTA-PRAXIS", von Dr Gerhard Isert. - H. Verriest, Mathenesserlaan 38, R'dam.

Te koop aangeb.: PRIMA LEICA IIIc, met Summitar f 2 - 5 cm, in paraattas, cam. no 363779. Lens no 530053, prisma kijker in tas 8 x 25. Sportcamera 9 x 12, spleetsluiter Ernemann, lens Ernon 3,5. Br. aan M. Hazenberg C 5, Oldekerk (Gr.)

Te koop: PAILLARD Bl 8-16. G. PROJECTOR 750 W., 240 m spoelarmen, 2-4 vlinder 2,5 cm, 8 mm, lens 3,5 en 5 cm. 16 mm lens, transf. 850 W., prijs ƒ 825,-, zonder transformator ƒ 800,-. J. J. de Bont, Markt 6, Waalwijk.

lens Ø 27 mm, in etui ƒ 5,-. - Sweep, Galderseweg 85, Breda.

ZELFGEB. VERGR. TOESTEL, geheel van metaal, met 9 x 12 klapcam., 1 : 6,3, F 13,5 cm, bijz. geschikt voor 6 x 6 t.e.m. 9 x 12. Ook gen. te ruilen voor fotoart. J. J. v. Soest, Turfmarkt 32, Den Haag.

Aangeboden:

Goedkope Vergrotingslenzen in normaal montuur, niet coated, zonder instelling.

LEITMEYR SYTAR

1 : 2,9 F 5 cm
1 : 3,5 F 7,5 cm. } ƒ 35.—

fotohandel Kupferschmidt Laan van Meerdervoort 43 den Haag

TE KOOP: Telelens voor Practiflex of Contax, Heliar 1 : 4,5 f = 15 cm, instelbaar, vernikk. in led. etui, ƒ 90,-, voor Contax ƒ 100,-; Goerz Camera 9 x 12 met verwisselb. obj. en gord. sluiter. Dopp. Anast. 1 : 4,8 f = 120 mm met 4 dubb. cassettes en tube voor Practiflex ƒ 60,-; Foth-Camera 1 : 4,5 f = 10,5 cm voor 6 x 9 rolfilm ƒ 37,50. Object. Rodenstock-Imagonal gekitte Dopp. Anast. 1 : 6,5 f = 15 cm, instelbaar ƒ 25,-; Schneider-Radionar 1 : 4,5 f = 5 cm instelb. Gauthier sluiter m. adapter voor Practiflex ƒ 35,-; Schneider-Isconar 1 : 6,8 f = 16,5 cm, Ibsosl. ƒ 10,-; Hermagis-Kleinbeeld Projectielens 1 : 2,9 f = 12 cm, diam. 52,5 mm (nieuw) ƒ 30,-. Br. onder no 448283 F., aan het bur. van dit blad.

STANDAARD LEICA met Elmar 3,5, in paraattas ƒ 200,-; Eumig 16 mm Projector, model P 11, 300 Watt, 110 Volt, met koffer en Trafo, nieuw ƒ 415,-; Noris Trumpf Kleinbeeldprojector, 100 Watt, compl. in koffer met dia- en filmstrookinricht. ƒ 95,-; Paxina 6 x 6 Camera met 7,7 optiek, met tas, onder garantie ƒ 35,-; Zeiss Ikon 6 x 9 camera met lens Novar F 4,5, variosluiter-sperinrichting ƒ 86,-; Voigtländer 6 x 9, 4,5 x 6 camera, met Vaskar lens, 4,5 in Prontor S Sluiter, coated optiek ƒ 115,-; Olka 16 mm Viewer met beeldvorming ƒ 105,-. - Van Beurden—Hendrikx, Langestraat no 19, Hengelo (O.)

AANGEBODEN: Verlengtubus voor Reflex-Korelle met f/4.5 - 135 mm Steinheil-Actinar lens met inschroefb. zonnekap ƒ 50.-. Kwiklamp (75 Watt) met transform. (220 Volt) ƒ 20.-. — E. Norde, Nijkampenweg 6, Telef. 713, Emmen.

AANGEBODEN: Graflex 8 x 10 1/5. Tessar F 4,5 f = 15 cm, nr 3109. Gordijnsluiter met filmpackchassis f 125.-. — Mentor Spiegelreflex Tessar 4,5 f = 10 cm, 6 x 9 in tas, met veel cassetten, Nr 1085414, f 198.-. Reiscamera 18 x 24 Kwadr. met 6 boekcassetten. Zeis Tessar 4,5 f = 25 cm, f 185.-. Super Dollina 24 x 36 mm. Cassar 2,9. Gekoppelde afstandmeter Nr 21272 f 198.-. Reflex 9 x 12 Tessar 4,5 f = 15 cm, in tas f 85.-. Autom. Ontwikkelklok f 15.-. Polaroid filter Ø 5 cm f 18.-. Vergrotingsapparaat automatisch, halve condensor, 9 x 12 Müller und Wetzig f 125.-. Zeiss Biogon voor Contax, 2,8 f = 3,5, Nr 2524337, f 475.-. Br. onder nr 448895 F., aan het bureau van dit blad.

AANGEBODEN: Italiaanse k.b. camera 24 x 36 mm. Solar 3.2 lens, met par. tas, geelfilter en zonnekap. Z. g. a. n. tegen elk aannemelijk bod. Reisapparieren aanwezig. K. Kooy, Burg. Colijnstraat 53, Boskoop.

Te koop: GLANSMACHINE, 15 x 20 cm, met platen, ƒ 12,50; idem 18 x 24 cm, met 1 plaat ƒ 22,50, in één koop ƒ 30,-. Br. aan B. v. Wingen, Kapelle-Biezelinge.

Te koop: 6 x 6 CAMERA, model Ikonta: TERIONAR 1 : 4,5, F : 7,5 cm, nr 102003, 1/5 - 3/250 sec., geelf. en zonnekap. Zelfgebouwd Vergr.app. met 9 x 12 platencamera, Tessar 1 : 4,5 F = 15 cm, nr 524118. Chemicaliën, Lampen en verdere Doka benodigdheden. In één koop ƒ 100,-. Idema, Damsterdiep 120 a, Groningen.

Te koop: 6,5 x 9 UITRUSTING, Zeiss-Ikon, Ideaal, Tessar f 4,5, met aanlegcassetten, gesynchroniseerd, met flitser en toebehoren. Br. onder no 447868 F., aan het bur. van dit blad.

Aangeb.: LEICA III A, no 252457, met Summar 1 : 2 no 383001, in staat van nieuw, met paraattas, 2 geelfilters, zonnekap en flitslamp. Tevens Hilfsgerät Beoog, Betab en 2 voorzetlenzen, Elpik en Elpet. Totaalprijs ƒ 675,-. Ook afzonderlijk. Apeldoornselaan 39, Den Haag. Telefoon 335403.

Advertenties en brieven op advertenties rechtstreeks zenden aan het bureau van „Foto", IJsselkade te Doetinchem.

NA

dit kostenrift gaat

uitgevers de oude per jaar

moment, aan Uw

rijk gerkomen.

net kleurg bevat nswaare Leica-locn.

EGEN

Te koop: EXACTA Spiegelreflexcamera, no 489339, form. 4 x 6,5 cm, 1/1000 - 12 sec., flitscontact, lens Xenon f : 2,8 cm, coated no 10647, met geelfilter en metalen statief met balhoofd, in prima staat. - AGFA BILLY COMPUR, formaat 6 x 9 cm, met gesperde rompontspanner, lens Apotar f : 4,5, 10,5 cm no 852400, practisch nieuw. J. J. Flamman, Bosschestraat 117, Scheveningen.

TE KOOP: Rolleiflex Aut., met Zeiss Tessar f 3,5, no 1107187-525937 (coated) met par.tas en zonnekap, nieuw, ƒ 650,-. Agfa Karat 12, f 6,3, met par.tas, gebruikt, no 2935 ƒ 75,-. Pontiac 6 x 9 f 4,5, 4 snelheden, ƒ 45,-, no 3524. 1 Lens, 21 cm, Roussel f 4,5, normaal montuur, ƒ 90,-, no 273167. 150 Films 6 x 9 S. Avichrom, blikverp., Oct. '51, à ƒ 0,90. 11 x 100 briefk. Gevaert K 49 N, Bromide en gaslicht, niet vers, maar bruikbaar à ƒ 2,-. 8 x 100 briefk. Gevaert Ortho Brom. K 5 en K 7 N, à ƒ 4,-. 3 x 100 vel 18 x 24 Tyrex bromide ivoor, norm. à ƒ 10,-. 80 x 100 vel Ridax 6,5 x 9,5, wit glanzend (vers), in 5 gradaties à ƒ 3,-; 6 Ovaallijsten, 40 x 50, goud à ƒ 15,-. 4 Ovaallijsten 30 x 40 goud à ƒ 12,50. Br. onder no 447856 F., aan het bur. van dit blad.

Te koop: HECTAR no 129977, f : 1,9, F = 7,3 cm, nieuwe Metraphot en z. g. a. n. Leicakoffer, in één koop ƒ 250,-. Groenewoudseweg 169, Eindhoven.

TE KOOP: Fraaie dubb. draait. met verst. en luidspr. ƒ 245,-. GEVRAAGD: 8 mm omr., viewer, plakp., liefst Cinea en kl.beeldproj. met 15 cm lens. Walenburgerweg 40, Rotterdam. Tel. 48054.

TE KOOP: Gebruikte Paraattas voor Rolleiflex automaat (niet voor nieuwe lichtkap) ƒ 12,50. Groothoekobjectief Angulon v. Schneider, zo goed als nw (niet in sluiter) no 1556938 ƒ 125,-. Muller & Wetzig Phönix dubbel anastigmaat 1 : 4,5 f 21 cm ƒ 75,-. Plaubel Makina met Anticomar no 95804 1 : 2,9, F-21 cm. Gekoppeld, gesynchroniseerd; filmpackcassette, 6 originele platencassettes, houder met drie verschillende filters met prima leren tas ƒ 450,-. Super Ikonta met Zeiss Tessar no 533342 1 : 2,9, 8 cm, coated, slechts enkele keren gebruikt, met schitt. paraattas ƒ 625,-. Zo g. a. n. Contessa met ingebouwde belichtingsmeter met Tessar 1 : 2,8, no 46789, compl. met paraattas ƒ 600,-. - TE KOOP GEVR. of in ruil met een der bovenstaande camera's, met betaling na overleg, een 9-12 Speed Grafic, Busch of iets dergelijks. Foto Vonk, Parallelweg 23, Meppel. Telef. K. 5220 no 669.

TE KOOP: Futura no 21596, met Elor 2,8, no 30901, met filter (G-2), practisch nieuw, ƒ 325,-. Wirgin kleinbeeldcam., met Laack Egotar 2,9, in varionieuw) ƒ 85,-. Etareta Kleinb.cam., no synchr., incl. paraattas (practisch 21982, met Etar 3,5, in Etaxa, incl. paraattas (practisch nieuw) ƒ 90,-. Iloca Kleinb.cam., IIa, met Ilitar 3,5, no 23002, incl. paraattas (nieuw) ƒ 235,-. Kodak Bantam, met Kodak Anastigmat Special 4,5, no E09193, in sluiter, t.m. 1-200 sec, incl. paraattas en geelfilter m. Vaskar 4,5 m Prontor - S, incl. par.-nieuw) ƒ 125.-. Voigtländer Bessa 1 tas, nieuw, ƒ 140.-, no 3157937. Voigtl. Bessa II, no J627771, met Helomar 3,5, in compur-rapid, no 1029786, incl. norm. Reiscamera 13 x 18 kwadratisch, met tas (gebr. doch prima) ƒ 175,-. Engelse 3 dubb. chassis met tas (geheel flink gebruikt) ƒ 25,-. Prismakijker „Ahrend Supra", no 7675, 8 x 24 (practisch nieuw) ƒ 50,-. Prismakijker „Bausch & Lomb", 6 x 30 (gebruikt) ƒ 60,-. Prismakijker „Triomphe" 8 x 26, incl. tas (nieuw) ƒ 65,-. Delita Projector met Delitar 3, no 48403, incl. lamp plus filmstrookinrichting (practisch nw), ƒ 70,-. Liesegang Projector 5 x 5, met Omar 3-75 mm, no 7085, incl. lamp (gebruikt) ƒ 60,-. Odiscoop viewer 5 x 5, incl. filmstr.houder en lampje (nieuw), ƒ 18,50. Gevalor donkere kamerlamp, incl. de 3 filters (nieuw) ƒ 25,-. Ensign Droogmachine met gasverw., groot model, in prima staat, ƒ 200,-. (roterend). Fotobedrijf Jac. de Boer, Keizerstraat 113, Den Helder. Telef. 2610.

Aangeboden: v. vak en report.fotogr. Enige rollen v. 30 m Kodak Super XX en plus X kleinbeeldfilm à 65 ct p. m. 50 dozen hard glanzende bromide kaarten, 25 dozen normaal, à f 5.25 p. doos. Prima materiaal. Vraagt proef. — Brieven onder nr 447231 F., aan het bureau van dit blad.

Te koop aangeboden: ATELIER EN FOTOHANDEL, in provincieplaats in het oosten van het land. De beste zaak ter plaatse. Ruim bestaan. Event. met woonruimte. Zonder diploma's onnodig te reflecteren. Prijs met goederen en inventaris f 16.000,-. - Brieven onder nr 447233 F., aan het bureau van dit bl.

OPRUIMING wegens vertrek. Alle onderstaande Camera's zijn absoluut nieuw, van het laatste model, gecoat en gesynchroniseerd. **Voigtländer:** Perkeo II lens Color Skopar. 1 : 3.5 6/6 + par. tas ƒ 215,- (winkelprijs f 298,-); Perkeo I lens Vaskar 1 : 4.5 6/6 f 125.- (wink.prijs f 154); Vito II lens Color Skopar. 1 : 3.5, 24/36 mm, f 185.-, (winkel.prijs f 235); Zeiss Vettar lens Novar

Grote maat nieuwe staande PROJECTIESCHERMEN, vervaardigd uit stalen buis, geheel uitneembaar, ingeschoven toestand voor transport slechts 130 cm, doek zuiver wit linnen, formaat 180 x 230 cm ƒ 48,-, compleet met house ƒ 65,-. Reeds vele dankbetuigingen. Atelier voor moderne projectieschermen „Loana", Beelmanstr. 19, te Valkenswaard.

Aangeb. weg. overcompleet: KINE - EXACTA, 3.5 optiek, in paraattas, camera no 519748, lens no 508522, met identiteitsbewijs, voor ƒ 435.-. RETINA II gekoppelde afstandmeter, met Ektar 3,5 optiek, Compur Rapidsluiter, in étui, camera no 167879, lens no 1054186, met 1 geelfilter licht, 1 geelfilter middel, 1 U.V. filter, zonnekap met adapterring, voor ƒ 240,-. Alles in goede conditie. P. Th. Petiet, Oostzeedijk 80a, Rotterdam (O.)

Te koop: LEICA-TOEBEHOREN, Hektor 1,9/7,3 cm, no 141761, coated, ƒ 400,-. Univ. reproring v. gebruik v. Hektor in revolver ƒ 25,-. Brillantzoeker ƒ 20,-. Sportzoeker voor Hektor 13,5 ƒ 20,-. Koffer voor Leica-uitrusting ƒ 75,-. Instelrevolver ƒ 100,-. Compl. stel tussenringen m. reproring v. Summar, totaal ƒ 50,-. Loupe 5 x m. spiegel Paamo ƒ 40,-. Nooky Hesum (Naheinstellgerät) ƒ 75,-. Vacublitz synchro ƒ 15,-. Snapshot synchroniser v. Leica ƒ 20,-. Br. onder no 448145 F., aan 't bur. v. d. bl.

Te koop weg. bijz. omstandigh.: mijn volgende pracht FOTO-UITRUSTING, een 10 x 15 Linhof statief platencamera met veel mogelijkheden, camera is bijna niet gebruikt. Objectief Zeiss Tessar in Compur 18 cm 1-200, no 1124197. Een groothoek Zeiss: een Tele aanzet Zeiss, ben. 5 Distaarlenzen en 3 Proctaar lenzen, alles van Zeiss, benevens verschillende filters; 16 metalen 10 x 15 Cassettes, camera en casettes in 2 keur. led. tassen; 'n houten Statief, benevens een prachtige Statiefkop, neigbaar in alle richtingen; een Ontwikkeltankje voor de 10 x 15 platen en een Spoeltankje er voor; prachtige verstelbare donkerekamer-lamp, benevens verschillende klemmen en andere benodigdheden. Is een pracht uitrusting voor vakman. Tevens te koop: REFLEX KORELLE 6 x 6 Tessar, 2,8, F 8 cm, no lens 2373152, 1-1000 sec., plus Tele lens Xenar f 4,5 F 24 cm, no 1147282. Camera is met bajonet fitting, en een Leica, gekoppeld met Hektor 2,5, in prima staat. Br. onder no 448157 F., aan 't bur. van dit blad.

AANGEBODEN: Exakta 24/36 Tessar 2,8 Nr 2822919 i. g. st. m. f Telelens

Gevraagd: 6 x 13 STEREO-KAMERA, liefst voor rolfilm, zoals bijv. Rolleidoscop of Heidoscop met rolfilmcassette. - Derval, Schoutenstraat 7, Hilversum.

Gevraagd: VERGROTINGSAPPARAAT, 9 x 12. Br. met beschr. en prijs aan A. MEIJER, Lepelaarstraat 49 bis, te Utrecht.

Ter overname gevr.: ROLLEIFLEX, ROLLEICORD of ander merk reflex camera, event. met toebehoren en vergr.app. Br. met omschr. aan C. Damsma, W. de Withstraat 93, Den Haag.

Gevr.: KLEINBEELD VERGROTINGSAPPARAAT, zonder lens, Filters Ø 32 mm en telelens voor Kine Exacta Delita. Br. met beschr. en prijsopg. aan E. v. d. Veen, Rijnlaan 267, Utrecht.

Te koop gevraagd: 9 x 12 SPEEDGRAFIC, BUSCH of i. d. Eventueel in ruil met Contessa, Super-Ikonta of Plaubel-Makina, met bijbetaling na overleg. Foto Vonk, Parallelweg 23, Meppel. Tel. K. 5220 No 669.

Te koop gevr.: VERGROTINGSAPPARAAT 9 x 12, event. groter. Aanb. P. J. de Leeuwen, Hemonystraat 37 h, Amsterdam-Z.

Gevraagd: REISCAMERA, 10 x 15, met verstelbaar achterstuk en cassetten, liefst zonder lens. Aanb.: Henry van Els, Brugstraat 32, Maastricht.

Billijk ter overn. gevr.: CAMERA 13 x 18 of 12 x 16½, met optiek en zo mog. statief. Br. onder nr 447871 F., aan het bureau van dit blad.

Gevraagd: GROOTHOEK voor PLAUBEL MAKINA. Rubensstraat 79, telef. 3070, Amersfoort.

Gevraagd: VERGROTINGSAPPARAAT 6 x 9, ook geschikt voor 6 x 6. Briev. met voll. inlicht. aan A. Kagie, Burgersdijkstraat 11, 's-Gravenhage.

TE KOOP GEVR.: 1 Retoucheerspuit, met motor, geheel compleet; 1 Afdrukmachine, syst. Dürkopp; 1 technische Camera 6 x 9, met verwisselbare lenzen. Aangeboden artikelen moeten in prima staat zijn. Br. onder no 449295 F., aan het bur. van dit blad.

GEVRAAGD: Natriumlamp, bij voork. twee 140 watt lampen in één reflect., compleet zonder statief. Moet in pr. st. zijn. - Portretfotografie Steenmeyer, Herestraat 42, Groningen.

GEVRAAGD: 6 x 6 of 6 x 9 vergr.-toestel en cine statief. — Br. onder nr

jiks. Foto Vonk, Parallelweg 20, Zeist. pel. Telef. K. 5220 no 669.

Aangeb.: VOIGTLÄNDER AVUS PLATENCAMERA, 6,5 x 9, met Skopar f : 4,5, compursluiter, prachtige tas, 8 chassis, f 95,-. Kruijer, T. Schuilengalaan 36, Surhuisterveen.

Ter overname aangeboden: NATRIUM-KWIK-LAMP, op zwaar rijdend statief, in prima conditie. Prijs f 200,-. Foto „De Poort", Spaarnwouderstraat 63, te Haarlem.

TE KOOP: Filmopnametoestel, merk EMEL, nr 12230, lens Berthiot Paris 643424 Cinor B 1 : 2.5, met lederen foudraal. Moet weg wegens omstandigheden. Niet v. nieuw te onderscheiden. Deskundig onderzoek toegestaan. Prijs f 250.-. — J. Schrijver, Eemnesserweg 84, Baarn.

BEKEND FOTO-ATELIER in het zuiden van het land (de beste zaak ter plaatse) aangeboden. Kooppr. f 20.000.-. Betalingswijze kan nader overeengekomen worden. Br. onder nr 447869 F., aan het bureau van dit blad.

Te koop: PRIMARFLEX 6 x 6, no 29547, met Tessar f : 3,5, 10,5 cm en idem f : 4,5 - 15 cm. Vrijwel nieuw. Prijs f 850,-. Br. onder no 448148 F., aan het bureau van dit blad.

AANGEBODEN: 1 lichtgeel, 1 middelgeel, 1 oranje filter en Zonnekap voor Rollei 3,5, bajonet, f 10,- p. st.; 1 Electra-Lux Dokaklok; 1 18 x 24 Drukkast; 1 18 x 24 Thorn-Pickard Reiscamera met 3 dubb. cassettes met bijbehorend statief, eventueel met Angulon-Weitwinkel; Vergr.app. Ensing tot 6 x 9; Vergr.app. Precis tot 6 x 9. Foto Coppenrath, IJsselmonde.

Te koop: BALDAXETTE, 4,5 x 6, (16 opn. op 6 x 9 film), gekopp. afst.meter, lens Tessar 2,8-8 cm, compur, ingeb. zelfontspanner, paraattas, geelf. en zonnekap. Prijs f 195,-. Ook gen. te ruilen. A. Jansen, Faradaystraat 9, te Haarlem.

TE KOOP: Mentor atelier reflex Tessar 4.5 21 cm Nr 3173986, kwadratisch, veelvoudig verstelbaar, nieuw, 3 dubbelcassettes, orig. 6 x 9 rolfilmcassette f 600.-. OMEGA verg. toestel tot 10 x 12½, m. 1 6cm Bausch Lomb Tessar en 7½ cm Rodenstock, twee condensors etc. f 750.-. Br. onder nr 448894 F., aan het bur. van dit blad.

AANGEBODEN: 1 6/9 Plaubel Makina Lens Anticomar 1 : 2,9 f = 10 cm, met geelfilter Plaubel Leu. voorzetlenzen, R 0,1 en T 1,5 en filmpakcassette. Het geheel in etui en zwart lederen tas. Brieven onder nr 447232 F., aan het bur. van dit blad.

Skopar. 1 : 3.5, 24/36 mm, f 185.-, (winkel.prijs f 235); Zeiss Vettar lens Novar

Zeiss Vettar lens Novar 1 : 4.5 6,5, f 65.- (wink.prijs f 102.-); Agfa Isolette V lens Agnar 1 : 4.5 6/6, f 95.- (wink.prijs f 122.-); Agfa Billy lens Agnar 1 : 6.3 6/9, f 65.- (wink.prijs f 89.-); Rolleiflex (1950) lens Tessar, 1 : 2.8 6/6, f 675.-). Brieven onder nr 447234 F., aan het bur. van dit blad.

AANGEBODEN: Witte Sixtomat z. g. a. n. f 70.-; Anscocolor rolfilms 6 x 9 k. b. à f 6.- p. st. — Brieven onder nr 447870 F., aan het bureau van dit blad.

Tegen elk aannemelijk bod te koop aangeboden ATELIERCAMERA, 24 x 30, met Zeiss Triplet 50 cm f 48,-, Nr 311612. Eventueel ook afzonderlijk. Ook ruil. Te bezichtigen: Stalbergweg 37, Venlo.

AANGEBODEN: Kodachrome kl.b. films 20 opn. 4 st. daglicht, 6 st. kunstlicht, over tijd, gegarandeerd goed, f 12.- p. st. In één koop f 100.-. - Fotografisch Bedrijf „Imagon", Hofstr. 26, Kampen. Telefoon 908.

MERCURY 2,7, 18/24 mm, m. tas en filter, als nieuw, vraagprijs f 195.-; KARAT 6.3 met tas f 65.-; ELJY 3,5, 24 x 36, met tas, tank en 8 films, f 70.-; 3 jaarg. ILLUSTRATED '49-51 f 7,50; AMATEUR PHOTOGRAPHER, jaarg. '50, f 5.-. — WILLEMSEN, v. d. Kempstraat 8, Nijmegen.

AANGEBODEN: Portret lens Pat. Dr. Rud Hugo Meyer. Makro Plasmaat 1 : 2,9 Foc. 30 cm. Ani-Size. Afz. lens heiften F. 60 cm, geheel als nieuw, lensmiddellijn 11 cm. Prijs na overleg. — Foto Klein, Oude Utr.weg 10, Baarn.

TE KOOP: Rolleiflex met Tessar en par. tas Nr 328571. — C. Hamming, Eikbosserweg 156, Hilversum.

TE KOOP AANGEBODEN: 1 Meyer Doppel Plasmat F 4, 21 cm, Nr 250227, voor f 90.-; 1 Graflex statief passend in Speed Graphic koffer f 60.-. - Harry Mosch, Randweg 152, R'dam. Tel. 74491.

TE KOOP: Vergrotingsapparaat 13 x 18 reiscamera, verticaal, geheel met. zware uitvoering. Prijs f 180.-. — Foto Henk Moote, Jaarsveldstr. 310, Den Haag. Telefoon 398219.

Te koop: LEICA II no 89331 met tas, zonder optiek f 225,- en een Leitz Fernauslöser und -aufzug f 60,-. Br. onder no 448146 F., aan 't bur. v. d. bl.

TE KOOP: 1 Optika Techra K. B. vergrotingsapp., zo goed als nw, f 150.-. 1 Sixtus II belichtingsmeter, f 40.-, nw. Foto Henk Moote, Jaarsveldstr. 310, Den Haag. Telefoon 398219.

cm met diafragma iets [illegible]. Practiflex met grootb. Berthiotl. 1 : 5,7, f 38.-, pr. st. m. t. billijk. Ensign reflex 10 cm 4,5 voor rolfilm f 65. Ica stereo Tessar 4.5 6,5 cm, m. pl.wis. cass. f 65. Cine Bell & Howell Amerikaanse Companion 2,5 Nr 351141 pr. st. voor f 250. Voigtländer 6/6 lens Skopar 3,5 Nr 3702033 f 125. Siemens 16 mm Filmcamera Busch Claukar 2,8 voor f 150. Agfa Movex 8 a. n. l. 2,8 Nr t 3736 1 f 150,- m. t. Etareta Elar 3,5 a. n. voor f 90 6/9 platencamera. Tessar 4,5 dubb.b. 12 cm f 75. Rolleiflex Tessar 4,5 Nr 018930, m. t. f 145. Agfa Karat 6,3 m. t. f 55. Kl. Beeld camera Xenar 2,8 compur Adox m. t. f 120. 9/12 pl. camera 4,5 lens f 50. Nw. 8 mm projector Exel 1362 m. k. f 375. Gek. Argus kl. camera 3,5 lens z. t. f 115.-. Pontiac 6/9 camera 4,5 lens f 65. - Th. Frensch, Spui 204, Den Haag.

AANGEB.: Alpa Reflex, kl. cam., gekoppeld en reflex, F 2,9, no 72734, coated, synchro tot 1/1000, in paraattas f 325.-. Certo Dollina, kl. cam., F 2,9, no 1075419, gekoppeld, in tas f 125,-. Praktiflex, kl. cam., F 2,9, no 498626, coated, plus tele. Triotar no 631402, 12 cm, in tas f 165,-. Plaubel Makina, ongekoppeld, F 2,9, no 52943, f 125,- (6-9). Glanspers 31 x 47 f 35,-. Houten Statief met draaikop f 25,-. Alle camera's zijn in prima staat. Br. onder no 447879 F., aan het bur. van dit blad.

TE KOOP GEVRAAGD:

Gevraagd: PROJECTIE APPARAAT voor achtergrond projectie. Foto Coppenrath, IJsselmonde.

Goede merken FOTO CINE APPARATEN te koop gevr., projectors, kijkers, vergrotingsapparaten. Speciaal gezocht, atelier camera 13 x 18 of 18 x 24 en een Linhoff Technica. Wij hebben voor inruil e.v. diverse Camera's, ook Cine 8 en 16 voorradig. - De Cameraman, Hunzestraat 25, Amsterdam. Telef. 21723.

Gevraagd: AIR BRUSH met pomp voor vergrotingsretouche. Tevens gevraagd: 1e klas adres REPRODUCTIE-INRICHTING. Br. onder no 447874 F., aan het bur. van dit blad.

Gevraagd: VERGROTINGSAPPARAAT, 6 x 9, ook geschikt voor 6 x 6. Brieven met voll. inlicht.: A. Kagie, Burgersdijkstraat 11, 's-Gravenhage.

Gevraagd: IKONTA 3 x 4, Compur Tessar, moet prima zijn. Br. onder no 448708 F., aan het bur. van dit blad.

maskers 16 x 9, 4½ x 6, 6 x 6 en kleinbeeld. Als nieuw, slechts een enkele maal gebruikt. — J. N. Karreman, Regentesselaan 22, Zeist.

TE KOOP GEVRAAGD: Lens, 18 of 21 cm in sluiter, Contax cassettes Tessar 5 cm, voor Contax. Vergrotinga-apparaat Magniphot. Filmpacks 4 x 5 inches . - Harry Mosch, Randweg 152, Rotterdam. Telefoon 74491.

TE KOOP GEVRAAGD: lens m. brandpunt 24 - 30 of 36 cm, voor portretwerk. Tevens Tessar 13,5 cm, liefst in compur. — Brieven met omschrijving en prijs onder nr 447677 F., aan het bureau van dit blad.

Gevraagd: Coated ELMAR, 5 cm, met papieren, moet 100 pct zijn, en een Zeiss Ikon DIABOX (8,3 x 8,3 projector). Br. met prijs en uitgebreide omschrijving van Diabox onder no 448147 F., aan het bur. van dit blad.

GEVRAAGD: Rolleiflex Cord camera, Vergrotingsapparaat, of goede 6/6 camera, kleinbeeld reflex etc., Prismakijker, Projector, Lenzen, etc. Aanb. met prijs aan Th. Frensch, Spui 204, Den Haag.

RUILEN:

TE RUILEN: Amerik. 4-lamps Radiotoestel (RCA Victor), in zeer goede staat, spec. geschikt voor goede tropenontvangst, voor goede 6 x 6 Reflex-camera, event. met bijbet. E. P. M. van Praag, Gentsestraat 123, Scheveningen. Telef. 551661.

DIVERSEN:

f 100.— BELONING. Verloren: Bessa II, gek. afst. meter, Color Heliar 3,5, no 279920, compur Rapid, in paraattas. Brieven onder no 447878 F., aan het bureau van dit blad.

VROUWELIJK NAAKTMODEL gevr., door beroepsfotograaf, in het midden van het land. Voor studie, niet voor publicatie. Br. onder no 449133 F., aan het bur. van dit blad.

NAAKTMODEL gevraagd, slank figuur en mooie buste, omgeving Twente. — Brieven onder nr 447225 F., aan het bureau van dit blad.

VR. MODEL GEVRAAGD voor naaktstudies. Omgeving Arnhem. - Brieven onder nr 447236 F., aan het bureau van dit blad.

Advertenties en brieven op advertenties rechtstreeks zenden aan het bureau van „Foto", IJsselkade te Doetinchem.

MEGEN

rijk gemet kleuring bevat tenswaardere Leicadoen.

ork omen.

moment, aan Uw

uitgevers de oude per jaar

it kostelift gaat

Uw vergrotingen
vervaardigd op

ferrania

"VEGA"-BROMIDE en
"ALGOL"-CHLOORBROMIDE PAPIEREN

trekken overal de aandacht

U kunt geen beter papier kopen!

VRAAGT UW FOTOHANDELAAR!

IMPORTRICE:

HIJMANS' FOTO- & KINO-GROOTHANDEL N.V.
MUZENSTRAAT 37 - DEN HAAG - TELEFOON 117276

PAILLARD

Opname-camera's:

H 16 Standaard-uitvoering, voor 16 mm film, in lederen koffer, voorzien van 10× vergrotende- en universeelzoeker.

Revolverkop met objectieven:
Kern Yvar 1:2,8 f=16 mm
Kern Switar 1:1,4 f=25 mm
Kern Yvar 1:2,8 f=75 mm

Op aanvraag ook leverbaar:
Kern Genevar 1:1,9 f=25 mm
Kern Yvar 1:3,3 100 mm
Kern Yvar 1:4 150 mm

H8 camera Standaard-uitvoering, voor 8 mm film, in lederen koffer. De camera is voorzien van 10× vergrotende- en universeelzoeker.

Revolverkop met objectieven:
Kern Switar 1:1,5 f=12½ mm
Kern Yvar 1:2,5 f=25 mm
Kern Yvar 1:2,8 f=36 mm

VRAAGT INLICHTINGEN BIJ UW HANDELAAR.

Import:

EERSTE NEDERLANDSCHE FOTOGROOTHANDEL VAN 1868

v/h E. FISCHEL JR N.V.

Gelderschekade 86-88 - AMSTERDAM-C
Tel. 45001 - 42834 - 45377

GEEN KLEURZWEEM

IN UW

KLEURENFILMS

DOOR

CORRECTOCOLOR
FILTERS

Levering uitsluitend via de erkende fotohandel

„DUOLUX-GARANT"

Deze synchroflitser biedt U de volgende voordelen:

1. De flitser kan door middel van een schroef stevig op het schoentje van de camera worden vastgezet.
2. De huls bestaat uit 2 helften, zodat het inleggen van de twee 3 Volt staafbatterijen uiterst eenvoudig is.
3. Er kunnen kleine zowel als grote lampen worden gebruikt.
4. Controle van batterij, lamp en sluiter vóór de opname.
5. De flitskabel wordt in de huls geschroefd, loslaten dus uitgesloten.
6. Korte en lange beugels verkrijgbaar voor die camera's, welke geen schoentje hebben.
7. De grote reflector garandeert U goede opnamen.

f 36,50

Alleen-Importeurs:

J. Sanders Foto- & Kino-Import

Laurillardlaan 15 - SANTPOORT - Telefoon 8094 (K 2560)

BIJZONDERE AANBIEDING

PRAKTICA kleinbeeld-reflexcamera's

met Zeiss Tessar F 3.5 - 50 mm	**Fl. 475,—**
met Zeiss Tessar F 2.8 - 50 mm	**„ 545,—**
met Zeiss Biotar F 2 - 58 mm	**„ 595,—**
met diafragma-stop	**Fl. 50,— extra**
Lederen paraattas	**Fl. 30,—**

Deze camera is voorzien van een spleetsluiter met tijden van B, 1/2, 1/5, 1/10, 1/25, 1/50, 1/100, 1/200, 1/500 seconde.

★
Als U bedenkt, dat de enkele lens Zeiss Biotar F 2 - 58 mm Fl. 545,— kost, zult U begrijpen, dat deze aanbieding werkelijk uniek is.

Vraagt Uw fotohandelaar U deze prachtige camera te tonen.

FOKA N.V.
Admiraliteitsstraat 8 abc
Telefoon 22242 - 24422
2e Middellandstraat 23
Telefoon 34644
ROTTERDAM

De donkere dagen naderen!

MET

SPECTROPAN

(A MASTER FILM)

kunt U het hele jaar door fotograferen!

Spectropan film heeft een snelheid van 32° en is ultrapanchromatisch, waardoor U de juiste toonwaarden in Uw foto's kunt bereiken

Spectropan film is geschikt zowel voor binnenshuisopnamen met of zonder flitslicht als voor buitenopnamen

*

Vraag Uw fotohandelaar naar deze bijzondere film

*

PRIJZEN:

4 x 6½	6 x 9	6½ x 11
f 1,85	f 2,10	f 2,80

NEDERLANDSCHE FOTOGRAFISCHE INDUSTRIE N.V.
SOESTDUINEN (Nederland)

FOTO

6e Jaargang No 11, Nov. 1951

UNIVERSEEL TIJDSCHRIFT VOOR FOTOGRAFIE

WAARIN OPGENOMEN „KLEINBEELD FOTO"

Officieel Orgaan van de Bond van Nederlandse Amateur Fotografen Verenigingen en van de Nederlandse Fotografen Kunstkring. — Abonnementsprijs f 11.— per jaar bij vooruitbetaling. Losse nummers f 1.—. Abonnementsprijs voor het buitenland (behalve België) f 12.50. Voor België frs 225. Losse nummers frs 20. Agentschap voor België N.V. Nederlandse Boekenimport v/h Van Ditmar, Markgravestraat 10, Antwerpen. Telef. 33.31.96, Giro 12847. — Agentschap voor Zwitserland: O. Burnard, Rue St.-Laurent 16, Lausanne. — Sole agents for advertisingrights in Great Britain: Albert Milhado & Co Ltd. 140, Cromwell Road, Kensington, London. S.W.7. — Agence d'Annonces pour la France: Publicité Jean Contesse, 8, Square de la Dordogne, Paris, 17e. — Redactieraad: Dr H. J. van Opstall, Dr J. J. M. van Santen, G. A. W. Wagenaar, N. C. A. J. Zomer. — Redactie Teigen 13, Hengelo. Telef. 2530—2630.

UIT DE INHOUD:

De inhoud innerlijk beleven . . . . . Blz. 291
Op de Snijtafel . . . . . „ 293
De maandelijkse nationale fotocompetitie . „ 298
Philips Photoflux-lamp PF 24 N . . . . . „ 299
Uitslag Octoberwedstrijd . . . . . „ 300
De schilder en de fotograaf . . . . . „ 302
Groter formaat spleetsluiters synchroniseren . . . . . „ 310
Bondsnieuws . . . . . „ 316

Foto op de omslag: J. P. Beving, Amsterdam. 1e prijs Juniores FOTOwedstrijd Augustus 1951

UITGAVE UITG. MIJ. C. MISSET N.V. DOETINCHEM - GIRO ABONNEMENTEN 502258 - GIRO ADVERTENTIES 502266 - TEL. 341 (3 LIJNEN)

Van de redactie

DAT NIET ALLEEN VORM ESSENTIEEL IS VOOR een goede foto, doch dat *inhoud* daar zelfs nog in belangrijkheid bovenuit stijgt, hebben wij reeds vaak naar voren gebracht. Evenmin is het voor de getrouwe lezer der FOTO-kolommen een nieuw gezichtspunt, als wij dat begrip „inhoud" nog verbreden met te herinneren aan een dier imponderabilia, waardoor een werk tot kunst wordt: het daar zijn der ongezegde dingen.
Denk slechts aan een gedicht, dat juist zijn schoonheid, zijn kleur en vorm heeft door wat niet in woorden geschreven ligt, maar door de aaneenrijing van andere woorden zich in ons verschijnen doet, waardoor wij het innerlijk schouwen.

Het is ons gebleken dat zeer velen dit „inhoud" nog onvoldoende bevatten en dat is voor hen een groot gemis, want het sluit hen buiten een bron van edel genieten. Juist door het artikel Schilder en Fotograaf, dat in dit nummer zijn afronding krijgt, zijn wij er toe gekomen hier opnieuw over „inhoud" te praten, omdat wij een ander middel — nog niet gezegd nieuw middel — gevonden menen te hebben, waarmee men zich dat begrip verwerven kan. Zeer wel zijn wij ons bewust, daarmee opnieuw een vorm van fotografisch hogeschool-rijden te introduceren, en ons daarmee weer eens high-brow te gedragen, doch dit moet dan maar. Laten wij toch één ding vooropstellen: daarmee wordt het gezellige kiekjes-maken (in de goede zin van het woord) allerminst hoog-hartig in een hoek getrapt, wij behoeven dat — geen van allen — er niet om te laten. Doch in ons leeft daarnaast een esthetisch gevoel, en het is goed toch ook in die ernstiger achtergronden door te dringen, en zo wij een puur verwijlen daarin al niet entameren, dan toch is het in elk geval goed zich daardoor eens een keer aangeraakt te weten. Reeds dat loutert en doet ons rauwe zaken gemakkelijker dragen. Ook dat behoort tot de onweegbare waarden, die wel tijdelijk verdrongen kunnen raken, maar ons nooit ontnomen kunnen worden.

Het is ook een tijdschrift als FOTO niet veroorloofd, zich blijvend ver van zijn feitelijke kring van bemoeienissen te verwijderen; indien men het zich een taak acht, in zekere zin leiding te geven in educatieve zin, en daartoe de schilderkunst met in het bijzonder het geschilderde portret als vergelijkingsmateriaal aantrekt, ook dan nog moet het blijven bij een introductie, een incidenteel gebeuren. Het moet blijven een: ook dit is er, indien U lust hebt kunt U zich ook daarin verdiepen.
Daarin schuilt het gevaar, dat U in 't geheel geen lust hebt, en U er dus niet in verdiept. En daarmee sluit U zich wederom af van iets dat het beleven waard is. De reden waarom U zich er van af kunt wenden, een geschilderd portret te ondergaan, is dat U het niet voetstoots kunt accepteren.
Daarom willen wij thans iets meer over de schilder en zijn werk gaan zeggen. Daarbij moeten er enige harde woorden gaan vallen over wat de fotografie verknoeid heeft. Zij houden tevens in, hoe het komt dat de schilder zich vaak tegen de fotografie keert. Deze immers dwingt hem thans maar al te vaak, zijn werk te verdedigen, goed te praten. En hij kàn niet over zijn werk praten, omdat niet in woorden te formuleren is, waarom het zo moest zijn, en niet anders. Hij komt al ras met de wanhopige uitroep: Maar dit is een schilderij! — en daarmee zegt hij alles.... voor degeen die deze uitroep niet nodig had, en niets voor de overigen. Die snappen hem niet en vinden dit maar een zielig verweer.

Er zijn dingen, waaraan een mens moet wennen als hij een geschilderd portret bekijken gaat. Om te beginnen de kleur. Zo'n kerel bestaat het, groenen en blauwen te gebruiken in de gelaatsschaduwen. Dat vinden we gek, want iemand heeft geen groen in zijn gezicht. Hoogstens na een fikse kater.
Toch ligt de fout aan U, en aan ons allen, die slordig en gevoelloos waarnemen. Laten wij een enkel historisch voorbeeld aanhalen. Een later begaafd gebleken schilderesje kreeg in haar jeugdige academie-jaren opdracht tot het aquarelleren van een pot bloemen op een houten blok. Zo'n hoge, smalle namaak„balk" van triplex, die men geverfd had in glimmerig kippenhokkengroen. Zij leefde zich uit in de bloemen, die spraken tot haar gevoel voor kleur en plastiek, maar bij het leggen van het contrastpunt in dat sombere groen, de meest troosteloze kleur die zij kende, mengde zij die verfoeilijke nuance met de grootste tegenzin, en ging toen over tot de zware taak dat stuk tekenpapier precies eender te verven als vroeger met het houten origineel gebeurd

Daar wij wederom een apart karakter willen geven aan het December-nummer, hetgeen een wat langere voorbereiding eist, zal dit nummer pas verschijnen kort voor Kerstmis.

Redactie FOTO

moet zijn. Haar leraar heeft haar uit de ellende geholpen met de opmerking: „Maar meid, ben je nou gek geworden. Kijk eens naar dat groen, *kijk* er dan toch naar, *zie* je dan niet dat het op geen twee punten eender is, dat het lééft van kleuren en kleurtjes?" Ze'ïs dat kippenhokkengroen lééfde. Van blauwen, gelen en bruinen. Het had een hele wereld in zich. Dit is misschien de hardste duw in haar studiejaren geweest, dat zij die toch meende kleurgevoel te hebben, kleur leerde zien. Als wij een gelaat nauwkeurig waarnemen, zullen wij óók groenen in een schaduw kunnen bespeuren.
Wij zijn alleen te fotografisch gaan kijken, waarmee wij nu eens niet bedoelen dat wij ons ontwend hebben kleur als kleur te zien, maar dat wij — fotograaf *of niet* — te veel foto's en in dit geval portretfoto's, in ons leven hebben gezien. En voorts geregistreerd hebben dat een gelaat rose is. Punt.

Opvallend is dit verschijnsel, zodra de gelaats*vorm* beoordeeld wordt. Tenzij een foto door slechte retouche verknoeid werd, zal men in de regel niet horen, „dat het haar mond niet is". Hoogstens kan er, misschien wel in een snapshot, aanleiding liggen voor de opmerking: „haar mond is toch eigenlijk anders", dan wel: „wat een rare mond heeft zij hierop". Beide uitlatingen houden een erkenning in: die mond is zo geweest, anders zou hij zo niet „op de foto" hebben kunnen komen. Maar laat een portretschilder een afwijkend gemodelleerde mond neergezet hebben en we horen prompt: „Dat is Truus d'r mond niet". En dit houdt in: die vent kan het niet. Men acht zich daarmee dus bevoegd te beoordelen of die schilder wel schilderen kan, en verstaat daaronder: natuurgetrouw copiëren. Men beseft maar al te vaak niet, dat dit wel eens terecht zo en niet anders geworden is; die schilder is waarlijk gevoelig genoeg — en heel wat gevoeliger dan wij — voor vorm, harmonie en kleur, om in zijn eigen werk iets onbevredigends op te merken àls het voor hem onbevredigend is. Die schijnbare disharmonie heeft dus bij hem juist bevrediging gegeven, en is een uitdrukking van de disharmonie, die hij in zijn model ervaren heeft.
De grote massa — in niet denigrerende zin bedoeld — heeft evenwel te veel foto's gezien in zijn leven, en legt onbewust de maatstaf aan, dat een schilderij goed is, als het een „fotografische" copie is naar het origineel. Waarbij de hogere kosten verantwoord worden geacht doordat het ditmaal in kleuren wordt gegeven, en trouwens als schilderij een niet onprettig bewijs van maatschappelijke welstand aan de wand betekent.

De uitspraak heeft al eens eerder in FOTO gestaan, dat de fotografie zich een eigen plaats heeft ingeruimd, en van grote invloed is geworden op de schilder- en tekenkunst. De plaats, die deze kunsten aan de fotografie gaarne gelaten hebben, is die van de puur documentaire afbeeldingsvorm. Men liet haar die plaats zo gaarne, omdat de fotografie natuurgetrouwer, gedetailleerder en veel informatiever dan enige tekening, een afbeelding kan verwezenlijken die geraadpleegd moet worden, waaruit iets geconstateerd mag worden. De invloed hiervan op de schilder- en tekenkunsten was een veel vrijere vormgeving, die zich steeds verder losmaakte van de gecopieerde natuur, en voert naar expressionisme en abstracte uitingen. In dit betoog willen wij ons echter bepalen tot het nog steeds „normale" portret (wat wij overigens een wel vrij ganghare, maar erg nare omschrijving vinden voor de geaardheid van bijv. de verderop gereproduceerde schilderijen van Piet Jabaay).
Doch ook hier reeds gaat „men" kritiseren. De kin is te lang. De mond is niet zo dik. Alles is te lang, zo is een mens niet (men durft niet te zeggen, maar zou het graag doen: ze is te lang uitgevallen). Alsof een schilder, die zoveel in zijn macht blijkt te hebben, ook dàt niet zou beheersen.
Voor dezulken zou het goed zijn, een portretschilder in zijn werk eens een poosje mee te maken. En ook na afloop, als zij zich doodmoe voelen, uitgeknepen als een citroen, léég. Men zou ervaren, dat er velen zijn, die duidelijk het besef uit de séances hebben overgehouden, niet te schilderen, maar geschilderd te wórden. Alsof een ander hun bewegingen en gevoel bestuurd heeft. Wij willen ons niet op psychologisch gebied begeven, noch beweren dat een portretschilder een soort psychometrist is. Laten we volstaan met de vage en wat banale aanduiding, dat het werk in hem krachten en drijvingen vrij maakt, die hij zelf niet begrijpt en liever ook niet analyseert, en die vaak genoeg conflicten in hem scheppen die hem in de omgang onevenwichtig doen worden, kortom die innerlijke spanningen veroorzaken die tevens het fundament kunnen blijken voor zijn beste werk.
Kunt U zich dan voorstellen, dat een portretschilder in een vertrouwelijke bui, en in de zekerheid dat de ander hem begrijpen zal, eens uitlegt: Zie je, de kleur, en de vorm, die zie ik met mijn ogen, en wat ik op mijn doek zet aan lijn en aan kleur, dat vergelijk ik ook met mijn ogen. Maar — en daarbij gaan de handen in welhaast vattend gebaar naar de borst — ik voel hem *hier*, daar zie ik hem ook, en anders, en dat voel ik de hele tijd dat ik met hem bezig ben.
Hij schildert niet alleen met zijn hoofd, doch ook met zijn hart.

Indien U nu geconfronteerd raakt met een geschilderd portret, en het is een goed portret, geef dan eens niet direct Uw „fotografische" oordeel. Let wel, dat hebben we allemaal. U hebt *Uw* visie op die persoon, zo U hem kent, en wat U daar ziet is de visie van iemand anders, en dus afwijkend. Kijk er liever een poos naar, en zeg niets. Kijk er geregeld naar, elke keer opnieuw. Bij elke hernieuwde confrontatie gaat U „wennen" aan wat U storende afwijkingen hebt gevonden. De eerste keren, als wij dit nog leren moeten, kan het weken duren, later is dat soepeler, en zijn misschien een paar minuten voldoende. U moet *leren* zien. U moet leren zien met Uw hart.
Pas als Uw oppervlakkige critiek verwijderd is, kunt U het portret op U laten inwerken. Dan zult U bemerken dat er iets van uitgaat. Dat het persoonlijkheid heeft, een eigen sfeer. Dat U van binnen voelt hoe die mens moet zijn. Zie, dàn gebeurt het omgekeerde bij U, van wat de schilder onderging. Van het model ging het via de kunstenaar naar het doek. Van het doek gaat het naar U, en naar ieder ander die zich ontvankelijk heeft willen stellen, en elke keer opnieuw. Dit is niet met woorden te preciseren, men moet het ervaren.

En als eenmaal die ontvankelijkheid in U gerijpt is, zal er tevens een nieuwe bron van levenswaarden verworven zijn. U zult ook nooit meer twijfelen naar de inhoud van een foto, U zult begrijpen wat dit is. Maar het niet gemakkelijk — zo ooit — in woorden kunnen uitleggen.

In enkele regels

De importeur *J. Sanders* te Santpoort verwierf de alleenvertegenwoordiging van *Tewe* in Berlijn. Van deze fabriek zond men ons ter beoordeling een scherpsteller, een polyfocus universeel zoeker, een zoeker voor 8 mm — en een zoeker voor 16 mm filmcamera's. — Van *Kodak N.V.* ontvingen wij ter beoordeling een *Kodablitz* met tas. — Wij vermelden dit daarom zo terloops, omdat gebrek aan plaatsruimte ons noodzaakt uitvoeriger bespreking uit te stellen tot het volgende nummer, en het hier *zeer goede* artikelen betreft, zowel van de een als van de ander. En dit weer vermelden we zo nadrukkelijk, omdat sommige lezers menen dat wij bespreking achterwege zouden laten als iets niet goed is; ons standpunt is evenwel, dat een niet goed artikel ook als zodanig genoemd behoort te worden, opdat men weet waaraan men toe is; met halve voorlichting is niemand gebaat.

De *Haarlemse Amateur-fotografen Vereniging* belegt in verband met haar *25-jarig bestaan* een herdenkingsbijeenkomst op 19 November in het clubgebouw Kampersingel 70 (8 uur 's avonds). Ook op deze plaats onze hartelijke gelukwensen, Haarlemmers!

Plaatsgebrek noopt ons evenzeer, ons (ditmaal gezellige) verhaal over het onderzoek der nieuwe *Derby ortho- en panfilm* een maand uit te stellen. En die films zijn onverdeeld *goed!*

77.041.2

Op de Snijtafel

Foto's voor deze rubriek kunnen te allen tijde worden gezonden naar redactie FOTO, Telgen 13, Hengelo, met vermelding links boven op de enveloppe: Snijtafel. De heer Hens verzamelt deze foto's, en kiest daaruit om zijn onderwerp te illustreren. Men houde er rekening mee, dat zij aldus lang in portefeuille kunnen blijven. Zend niet groter in dan 13 × 18 of 18 × 24 maximaal, liefst ongemonteerd. De beste foto uit de oogst van elke maand wordt door de heer Hens gewaardeerd als Foto van de Maand, en door ons met een premie (deeltje ter keuze uit de Foto-serie) beloond. Zend goed werk in, het behoeft niet volmaakt te wezen, maar moet wel iets willen uitdrukken.

Bij de foto van de maand „Franse Vissers", gereproduceerd op pag. 245 van het Septembernummer, werd bij de beschouwing door mij de vraag gesteld: „Welke handeling wordt hier verricht?", en het antwoord zou m.i. alleen door de maker gegeven kunnen worden. Dit antwoord werd mij dan ook toegezonden en luidt als volgt: „Circa 15 meter in het water lag een bemande roeiboot met de netten. Daar de branding dichterbijkomen onmogelijk maakt, wordt de rol touw aan de netten bevestigd en de bemanning der roeiboot zet de netten circa 50 meter verder uit, waarbij het einde van het touw uiteraard op het strand blijft".

Wanneer een schilder dit gegeven tot onderwerp had uitgekozen, dan zou hij zeker in de linker bovenhoek van de compositie de boot hebben uitgebeeld en met één slag zou de handeling volkomen duidelijk geweest zijn. Waarmee ik maar wil zeggen, dat in dit opzicht de beeldende kunstenaar door zijn vrijheid van handelen een streepje voor heeft boven de fotograaf (zie schets). Bij de beoordeling van een foto zijn er een groot aantal factoren die een rol spelen, zoals het onderwerp zelf, de lijn- en vlakwerking, de toonwaarden, de sfeer, het spel van licht en schaduw, de zuivere techniek, de afwerking der foto. Men zou voor ieder dezer onderdelen een aantal punten kunnen geven en als gevolg daarvan het geheel kwalificeren. Wie veel beoordeeld en..... zelf ook veel gewerkt heeft, laat zich meer en beter door zijn intuïtie, zijn gevoel, leiden en ik geloof, dat het oordeel in de meeste gevallen zuiverder is dan bij een wiskundige berekening. Er zijn foto's die het een of ander vertellen, dus een inhoud hebben, maar uit decoratief oogpunt in zekere zin waardeloos zijn. Er zijn ook andere foto's die weinig of niets vertellen, maar een prachtig decoratieve werking bezitten. Uit cultureel, sociaal oogpunt zou de eerste de voorkeur verdienen. Uit aesthetisch oogpunt de tweede categorie. Toegepaste kunst bij de eerste; „l'art pour l'art" bij de tweede categorie. Tussen deze beide uitersten liggen vele variaties. De Engelsen spreken bijv. van een „picture". Wij hebben hiervoor eigenlijk geen zuivere vertaling. Een picture moet m.i. ontroeren, emotie opwekken. Ze kan een schoonheidsbeleving zijn, als gevolg van pure, decoratieve werking; ze kan ook een huivering teweegbrengen door de afbeelding, maar in ieder geval moet de fotograaf de emotie zelf hebben beleefd. Er zijn foto's die bij het merendeel der beschouwers in het algemeen voldoening geven, als 't ware de populaire of publieke opinie vormen, doch door de fijngevoelige geesten en door hen die door hun culturele, artistieke en technische capaciteiten tot oordelen bij uitstek bevoegd zijn, worden verworpen. Op het oordeel dezer laatste categorie kan men in de meeste gevallen staat maken.

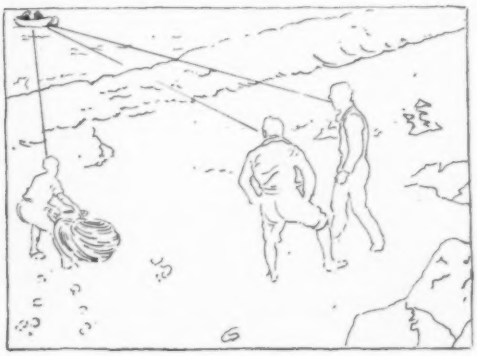

Van schoonheidsbeleving is bij „Delirium" geen sprake. Van decoratieve werking evenmin. De emotie zou hier „tragiek" of „verlatenheid" kunnen zijn. De titel „delirium" lijkt mij minder juist voor een objectief beschouwer, daar hiervoor het m.i. noodzakelijk object „de fles" ontbreekt. Integendeel, er ligt een stuk bruinbrood of koek naast de zwerver, hetgeen eerder op armoede slaat. Hier geen scherpe tegenstelling tussen licht en schaduw. Slechts monotoon, men zou kunnen spreken van een grauwe toonwaarde, waardoor de emotie „troosteloos", zoals waarschijnlijk het leven van de man is, nog wordt geaccentueerd. Hoe misplaatst zou hier een fijn zonnetje zijn geweest. Ook de omgeving past bij het hoofdmotief. Zou aan de linkerkant de kist ontbreken, dan zou de figuur te veel in het midden van het beeld zijn geplaatst. Nu is dit niet hinderlijk. Blijft te becritiseren

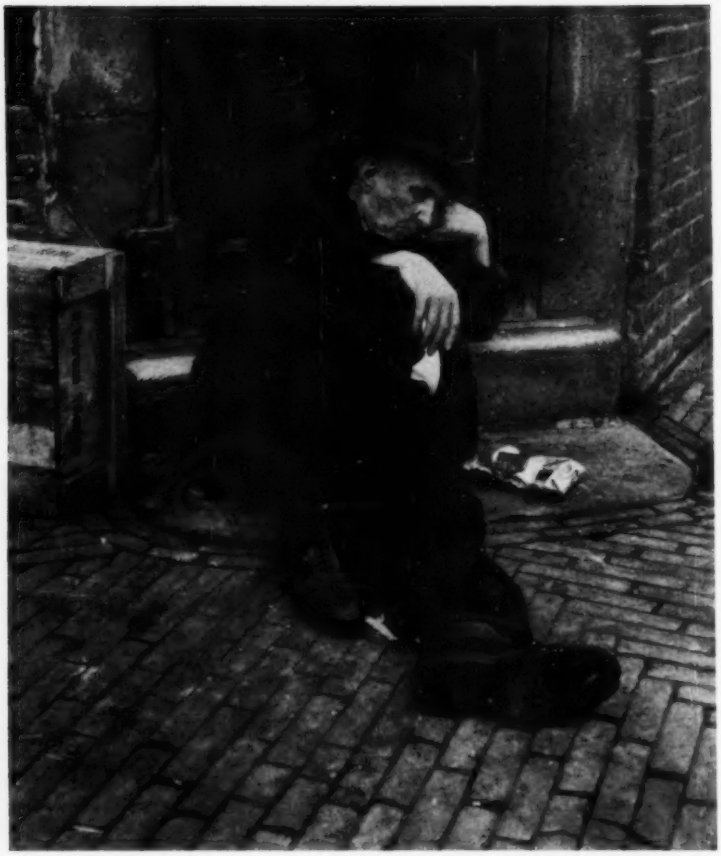

W. S. te B. *„Delirium"*

Talloze malen komt het voor, dat de fotograaf door draaiing van zijn papier ten opzichte van het negatief een totaal andere plaatsing van het beeld in het vlak krijgt. Een axioma is m.i. hiervoor, dat dit bij het eindresultaat niet geconstateerd moet kunnen worden en men geve zich terdege hiervan rekenschap alvorens tot dit ingrijpen over te gaan.

Bekijkt u „Lisa" eens op uw gemak. Persoonlijk ontkom ik niet aan de indruk, dat hier op de genoemde wijze geëxperimenteerd is. Maar laten wij eerst eens aannemen dat dit niet het geval is geweest, dan krijgt men toch de indruk dat het hoofd naar rechts omvalt, daar niet alleen in de rechter benedenhoek een steunpunt ontbreekt, maar tevens dat door de massieve donkere haarmassa het hoofd zelfs naar beneden gedrukt wordt.

Als we dus aannemen, dat zoals de foto ons hier getoond wordt, dit de werkelijke stand is geweest, dan nóg had de fotograaf moeten ingrijpen; hij had deze

het tè grote verschil tussen de schoenen en de handen, als gevolg — niet in de eerste plaats van de te korte brandpuntsafstand — maar eerder van het te dichtbij opnemen van het geval. Men accepteert bij een gegeven als dit alle, uit welk oogpunt ook, storende elementen, zoals bijv. het driehoekige stukje witte hemd onder de rechterhand, dat het hoogste licht is in de compositie. Het is een beeld dat tot nadenken stemt en onwillekeurig rijst dan de vraag: „als deze zwerver zijn levensloop eens kon vertellen, wat zou men dan wel te horen krijgen?" De snijtafel behoeft hier geen dienst te doen.

In een der vorige bijdragen heb ik er wel eens op gewezen, dat, alhoewel men er zich principieel op moet instellen bij de opneming zoveel mogelijk de juiste compositie te bepalen, het toch aanbeveling verdient enige reserve, enige speelruimte, te laten bestaan.

G. H. W. te R. *„Lisa"*

J. van Welzen, Den Haag
„Eine alte Geschichte"
Foto van de Maand
3e prijs Juniores, April 1951

onevenredige verdeling der massa's moeten zien, aan de linkerzijde het haar naar achteren en aan de rechterzijde naar voren moeten brengen als steun voor het hoofd. Dit lijkt achteraf misschien vrij eenvoudig, maar zo gemakkelijk is het nog niet..... want als we de haarmassa van links naar rechts brengen, dan ontstaat in de linker bovenhoek een vacuum en heeft de brede schouder geen zin meer. Wat we dus aan de ene kant als winst boeken, betekent aan de andere zijde verlies. Het naar rechts omvallen wordt bovendien nog geaccentueerd door het evenredig kleine stukje schouder rechts. Dat ogenschijnlijke kleinigheden toch nog van invloed kunnen zijn, wordt hier bewezen door de richting van de blik, die naar links gewend is. Men zou kunnen zeggen, hij houdt het omvallen nog enigszins tegen. Zou de blik toevallig naar de rechter benedenhoek gericht zijn geweest, dan had hij het omvallen nog versterkt. Deze indruk van omvallen had nog iets verminderd kunnen

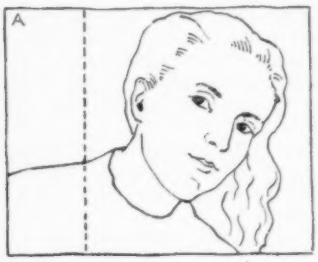

S. de P. te L. *„Licht en Schaduw"*

komt hier zo prachtig tot uiting door de tere grijze tinten van de achtergrond boven het straatje. Subliem is de lichtconcentratie op de verlichte muur in het midden. Het systeem der drie plans komt in zijn volle klaarheid tot uiting. Op het voorste plan de beide muurvlakken, het rechtse smal en dieper van tint, het linkse breder, meer gedetailleerd, minder krachtig van toon, met de kippen en het wasgoed om de eentonigheid te verbreken.

Het tweede plan — hoofdplan — met de verlichte muur, het vrouwtje aan de arbeid, het kleine witte kippetje en dan ten slotte het verschiet als derde plan. Nergens loopt het licht uit het beeld, om nog niet eens te spreken over de lengte der toonschaal, van het hoogste licht tot het diepste donker, overbrugd door een tere reeks van grijze tinten.

Fotografie, zowel aesthetisch als technisch, op zijn hoogst. De inzender geeft als titel: „eine alte Geschichte". Laat mij het vervolgen met „doch bleibt sie immer neu", wanneer het gegeven zo voortreffelijk fotografisch vertolkt is. Ik stel er een geheel ander gegeven in een geheel andere opvatting tegenover

worden door een andere verlichting. Vergelijkt u de betrokken schetsen eens.

Een bijzonder treffend staaltje van gradatie treffen we aan bij „La Rochette" (Luxemburg), getiteld „Eine alte Geschichte". Een romantisch gegeven, maar dat in al zijn zuiverheid een voorbeeld is van een gegeven dat niet aan mode onderhevig is. De inzender rekent zich nog tot de juniores, maar menige senior zou hieraan nog een voorbeeld kunnen nemen. Het zou spijkers zoeken op laag water zijn, indien hier nog iets op te becritiseren viel. Ik wil deze foto dan ook als de foto van de maand beschouwen. De uitdrukking van perspectivische diepte als voorbeeld dat de variaties in onderwerpen onuitputtelijk zijn, tevens als bewijs, dat er méér recepten bestaan waarvan de uitwerking voortreffelijk kan zijn. Norm is dat het hoogste licht of de hoogste lichten nergens uit het beeld mogen lopen. Ze moeten zich dus bevinden in de naaste omgeving van het hoofdmotief, of, zoals in sommige gevallen kan gebeuren, zelf de blikvanger zijn.

„Licht en schaduw" is de uitzondering die de regel bevestigt. Wij hebben hier geen lange toonschaal, eigenlijk niet meer dan de drie hoofdtinten: wit - grijs - zwart. Hier is, afgescheiden van de voorstelling, het decoratieve effect het belangrijkste. De zonnestand is

oorzaak van een fraaie diagonaalwerking, die wat vlakverdeling betreft meesterlijk eindigt in de zittende poes in de linker benedenhoek. De diagonaalwerking wordt afgewisseld door de verticale lijnen van de deur en vensters, terwijl ook in geringe mate de horizontale lijn vertegenwoordigd is. Was de foto van de maand een oud, dit is een nieuw en bovendien origineel gegeven, dat tot op zekere hoogte spot met traditionele opvattingen, maar waarvan een grote bekoring uitgaat. Toch is in dit nieuwe gegeven de traditionele driehoekscompositie aanwezig. Men kan er zeker van zijn, dat de maker aan die driehoek nooit gedacht heeft, maar zonder het zelf te weten, is misschien juist die driehoekscompositie voor hem de aantrekkingskracht geweest, heeft het gegeven hem onbewust juist daardoor bekoord. U kunt de zijden van de driehoek volgen, te beginnen bij de poes, via de bloempot naar het voorwerp geheel rechts van die lijn. Vandaar via het uithangbord naar de lantaarn om vervolgens via de schaduw van het uithangbord weer bij de poes te eindigen.

R. N. te H. *„Behouden Vaart"*

„Behouden vaart" is een uitstekend gegeven voor de *sfeer* in de foto. Het is zo uiterst moeilijk om in woorden een definitie van „sfeer" te geven. De sfeer in deze foto staat in nauw verband met de titel. De tocht over het water heeft een aanvang genomen, maar de zee is verraderlijk en er kan veel gebeuren eer de haven weer in zicht is. De beste wensen vergezellen de bemanning. Wij zien het schip in onze fantasie. Materieel is het er niet, geestelijk wel. De dreiging van de lucht en de in aantocht zijnde nacht verhogen het effect. Er zit spanning in het silhouet van de mannenfiguur, die het afvaren met belangstelling volgt. Somber en dreigend is de emotie die het beeld opwekt. Compositioneel is de plaatsing van de figuur te veel in het midden. Hij kijkt naar rechts, dus had hij daar meer ruimte moeten hebben en hij staat dus niet op een *sterk* punt. Ogenschijnlijk zou hij er op geplaatst kunnen worden door de linkerkant te besnoeien, maar..... dan krijgt de foto het hoge formaat en een gegeven als dit staat en valt met het dwarsformaat. Het gaat hier niet om de hoogte, maar juist om de breedte. Onbewust maakt ieder mens die een onmetelijke ruimte wil uitdrukken met zijn armen een zijwaartse horizontale beweging. Bekort men aan de linkerkant, waardoor het hoge formaat ontstaat, dan wint de foto uit compositioneel oogpunt, maar de schade die geleden wordt door het aantasten van de sfeer en de emotie is groter. Dus..... de tekortkoming accepteren en de foto laten zoals ze is.

Ditmaal is dus het snijmes hóógstens met tastende vingers opgenomen geweest, doch dan weer ongebruikt ter zijde gelegd.

J. J. Hens

In enkele regels

Van de firma Meylink ontvingen wij ter kennismaking een klein tafelstatief. Het is een driepootje, opvouwbaar, lengte 17½ cm, uitgevoerd in aluminium. De benen kunnen 1 × uitgeslagen worden, en dan is de statiefhoogte van 15 op 27 cm gebracht. Dit dingetje is uitermate stabiel, weegt *40 gram* en heeft Duitse draad. Ideaal om in de zak te steken of in een handtas.

De firma H. Leissler, Heerengracht 85, Amsterdam C zond ons een monster *Haleag retouchelak*. Hoewel deze rode lak bedoeld is voor de grafische vakken, kan ook de „doodgewone" fotograaf er veel plezier van hebben. Het is een rode afdeklak, die gebruikt kan worden in plaats van de bekende roodbruine afdekverf. Haleag droogt sneller en werkt zeer prettig. Hij is transparant rood, vloeit niet uit. Wil men na afloop de rode laag weer verwijderen — en dit is het kernpunt — dan neemt men een strookje zelfklevend cellofaanband, drukt dit op de lak, en trekt het band er weer af. De lak is dan prompt *geheel* verwijderd. Dit geldt natuurlijk alleen voor gelatinelagen e.d., en niet voor ongepreparéerde papieroppervlakken.

Hij hééft gelijk, maar....

Het gebeurt niet vaak dat wij brieven van lezers publiceren, zelfs voor „ingezonden stukken" zijn we een beetje bang, zodat ze steeds ernstig op staart-groei worden ontleed. Een ie-es pleegt nl. nogal eens polemiek uit te lokken en het Debat Gesloten vinden we zo'n nare manier van de deur dichtkeilen.
De hieronder volgende brief plaatsen wij niet om de aanhef, — ofschoon we onmiddellijk de hoge hoed sierlijk van de kop voor de borst getrokken hebben, glimlachten, en bógen, want lof is steeds een plezierig ding en maakt onze dagen zoet, doch om de tweede helft. De lof wilden we niet weglaten omdat hiermee te zeer de persoonlijkheid van de schrijver door hemzelve getekend wordt. Hij schreef dan:

Zeer geachte Redactie,

Alvorens met mijn vraag voor de dag te komen, wil ik in de eerste plaats mijn waardering uitspreken voor Uw maandblad, waarop ik reeds ettelijke jaren geabonneerd ben. De inhoud is steeds interessant, zeer lezenswaardig en in de regel „up to date". Veel wat men leest klopt met eigen ervaring, doch buitendien treft men ook vaak nieuwe visies en tips aan, waarmede ieder rechtgeaard foto-amateur onmiddellijk zijn voordeel zal doen. Uw tijdschrift acht ik dan ook het beste wat op dit gebied in ons vaderland verschijnt en de prijs van een abonnement bevindt zich gelukkig nog op een aantrekkelijk laag niveau. Dit wat „FOTO" betreft.
Twee rubrieken trekken mij altijd bijzonder aan en dat zijn in de eerste plaats de rubriek van de hoofd-redacteur „Van de redactie" en niet minder de rubriek van de heer J. J. Hens, „Op de Snijtafel", rubrieken welke alleen al een abonnement waardig zijn. Deze worden door mij dan ook het eerst gelezen. Waarmede ik natuurlijk niet zeggen wil, dat de andere bijdragen en vooral ook de reproducties minder interessant zijn. Doch dit zijn twee vaste rubrieken welke steeds het aandachtig lezen ten volle waard zijn en ook uitmunten door de stijl van het geschrevene.
Nu mijn vraag. Toen ik Uw hoofd-artikel in het laatste nummer begon te lezen, meende ik dat U het mes wilde gaan zetten in de beoordelingen door jury's van foto's welke voor wedstrijden worden ingezonden en ik verheugde mij er reeds op hierop Uw gezond oordeel te mogen horen. Ik had daarbij speciaal op 't oog de foto-wedstrijd welke is uitgeschreven namens de foto-beurs te Amsterdam en als „Nationale Foto-Wedstrijd" is aangekondigd, welke loopt over diverse maanden en waarvoor foto's aan een viertal dagbladen kunnen worden ingezonden. De eerste twee maanden moesten de ingezonden foto's het begrip „vacantie" uitbeelden. Deze wedstrijd is in zoverre aantrekkelijk, dat er waardevolle prijzen aan zijn verbonden en daarom zullen zeer velen, rijp en groen, een kansje willen wagen. Men mag dus aannemen, dat een rijke foto-oogst het deel van de jury zal zijn; men mag eveneens aannemen dat onder deze foto-oogst werkelijk goed werk is, dat uitblinkt. Zelf heb ik in Augustus een drietal vergrotingen ingezonden, een keus uit mijn foto-werk, gedurende een aantal jaren gemaakt. Het waren foto's welke aan het gegeven onderwerp „vacantie" voor 100 % beantwoordden. Technisch was er niets op aan te merken; zij waren met zeer veel zorg vergroot. De onderwerpen waren m.i. interessant genoeg om te kunnen meedingen. Echter, zelfs geen eervolle vermelding kon erop overschieten. Ik vond dit eerst niet zo verwonderlijk; ten slotte is er altijd „baas boven baas". Bovendien wil ik mijn eigen werk niet gaarne overschatten, ofschoon ik zeker niet de eerste de beste foto's had ingezonden doch na lang wikken en wegen mijn besluit tot inzending had genomen. Toen ik echter de bekroonde foto's in de krant zag, en speciaal de foto welke de eerste prijs had verworven (welke ook in „FOTO" is gereproduceerd), viel mijn mond van verbazing open. Is dat nu een foto welke in een dergelijke nationale wedstrijd een eerste prijs verdient? Hoe is het mogelijk! In de eerste plaats beantwoordde de opname geheel niet aan de gestelde opgave „vacantie"; deze foto kon de gehele zomer door gemaakt zijn, ook na schooltijd of tussen de schooluren in. Het onderwerp „vacantie" lag er dus in 't geheel niet aan ten grondslag. Overigens verwijs ik naar de beoordeling in Uw blad, waarmede ik mij volkomen kon verenigen. Ik heb na deze eerste uitslag onmiddellijk besloten van verdere inzending af te zien. Dit is geen beoordeling van foto's; dat lijkt nergens naar.
U zult zich nu afvragen, wat wil de man eigenlijk? Mijn vraag is deze: kunt U aan het beoordelen van foto's en speciaal aan de beoordeling van de foto's voor de „nationale foto-wedstrijd" geen artikel wijden in „FOTO". Ik meen, dat U hierover reeds vroeger geschreven hebt, doch het onderwerp is belangrijk en urgent genoeg om hierover nogmaals te schrijven en dan s.v.p. de puntjes goed op de i's zetten en niet schromen het oordeel van deze jury sterk te hekelen. Ik weet natuurlijk niet of dit enige bezwaren Uwerzijds heeft met het oog op eventuele relaties welke U met de juryleden hebt, doch ik weet wel dat de beoordeling gans anders zou zijn geweest als de jury had bestaan uit leden van Uw staf. Over het algemeen kan ik de onderschriften van de foto's in „FOTO" volkomen onderschrijven. Wilt U hierover eens Uw gedachten laten gaan? Bij voorbaat dank.
Mocht dit schrijven U aanleiding geven hierop persoonlijk te antwoorden, dan gaarne. Postzegel hiervoor sluit ik bij.
Intussen verblijf ik, na beleefde groeten,

Hoogachtend, C. M. P. van Rossum

Wij zijn het met de heer v. R. vermoedelijk eens, als hij zegt dat de beoordeling bij ons anders uit zou vallen. „Vermoedelijk", omdat wij de overige inzendingen niet gezien hebben. Wij zouden waarschijnlijk wat meer op een prettige techniek letten, maar zulks toch ook niet in de eerste plaats. Wij zouden uitkijken naar foto's waar pit in zit, pit in de voordracht, pit in de idee, pit in de vlakvulling. Geen hooggestemde esthetica, geen offers ter wille van de esthetiek aan de joie-de-vivre gebracht, maar de prent er uit vissen, waar de vitaliteit uit te voorschijn straalt, waarvan je nog voelt, wat de maker voelde toen hij dit ontdekte, maakte, en instuurde. Doch wie zal zeggen, dat die witte olifant inderdaad bij de kudde was?
Nu is het een lelijk ding, dat de heer v. R. zijn werk in het geding brengt. Wij hebben opzettelijk niet gevraagd dat werk dan eens aan ons voor te leggen om te vergelijken. Daar wordt de opinie door ver-engd. Wij willen die breder houden, en twee dingen opmerken: de heer v. R. kan de instelling der beoordelaars (destijds door ons in FOTO gesignaleerd en uitgelegd) wel in zich opgenomen hebben, maar toch niet in eigen innerlijk ervaren of voldoende begrepen, hij kan geméénd hebben dat zijn werk ook die toets zou doorstaan, doch dan hiermee een soort bewijs hebben gekregen dat hij op dit punt faalt; daarnaast moet men bedenken, dat fotoredacteuren — willen zij hun baantje behouden — volkomen toegespitst zijn op Nieuwswaarde, op: Appeal in een foto. Een misselijke foto kan Appeal hebben, en een mooie foto kan melig wezen. Dáár verstand van te hebben is het stiel van een fotoredacteur. Hij moet een fijne neus hebben voor het plaatje dat de grote massa leuk vindt. Dat het maar bar-armzalig is in *onze* ogen, doet daar niets aan af, een krant is een zeer commerciële zaak, en versta dit niet mis, ook een krant met bezadigd-beschouwende instelling is een commerciële zaak voor de mensen die dáár van houden (zo behoeft de redactie er dan nog niet over te denken, zelfs de directeur niet, maar een der aandeelhouders zeker wèl). Begrijpelijk is het dus, dat een fotoredacteur de

NIEUWE PHILIPS PHOTOFLUX-LAMP TYPE PF 24 N

voor gebruik bij camera's met spleetsluiters

Aan de serie Philips flitslampen is met ingang van heden een nieuw type, de „Photoflux" PF 24 N toegevoegd. Dit nieuwe lamptype, waarvan de totale lichthoeveelheid ongeveer *een derde* van PF 45 bedraagt, kan worden beschouwd als de babyflitslamp voor camera's met kleine spleetsluiter, zoals bijv. de Contax, Leica, Kine-Exakta.

De PF 24 N zal bij gebruik van hooggevoelig panfilmmateriaal niet alleen ruim voldoende licht voor opnamen van dichtbij geven, doch zij is bovendien bij uitstek geschikt als aanvullende lichtbron bij fotoreportages in daglicht.

Technische gegevens:

	PF 24 N	*PF 45 E*
Totale lichthoeveelheid in lumen/seconden	14.000 *)	45.000 *)
Max. lichtstroom in lumen	400.000	1.000.000
50 % flitstijd in milliseconden	22	50
50 % vertragingstijd in millisec	16	20
Ontsteekspanning in Volt	3—12	3—12
Ontsteekstroom in Ampère	0.4	0.4
Ballondiameter in millimeters	36	60
Totale lengte in millimeters	75	115
Kleurtemperatuur	ca. 3800°	3800°

De PF 24 N is ook leverbaar in uitvoering met gele ballon voor kunstlicht, kleurenfilms, kleurtemperatuur 3400° K, typenummer PF 24 N/98, PF 45 E bovendien met blauwe ballon voor daglichtkleurenfilms, kleurtemperatuur 6000° K, typenummer PF 45 E/97, kleurtemperatuur gele ballons 3400° K, typenummer PF 45 E/98.

Belichtingstabel PF 24 N en PF 45 E:

De in de belichtingstabel genoemde flitsgetallen gelden voor Photoflux-flitslampen in een reflector van gemiddelde kwaliteit en onder gemiddelde omstandigheden wat omgeving en werkmethode aangaat. Bij gebruik van twee of meer lampen gelden de gegevens van de lamp voor de hoofdverlichting. Men moet de opgegeven getallen dus slechts als leidraad beschouwen. „Photoflux" type PF 24 N en PF 45 E kunnen uitsluitend voor camera's met spleetsluiter en synchronisatie-inrichting worden gebruikt. Het aflezen uit de tabel geschiedt als volgt: Bij het gebruiken van de „Photoflux"-lamp en bij de te gebruiken belichtingstijd zoekt men het richtgetal behorende bij de gevoeligheid van de film in Din-eenheden. De instelling van het diafragma vindt men door het richtgetal te delen door de afstand tussen de flitslamp en het object van de opname.

*Belichtingstabel in richtgetallen**)*

Filmgevoeligheid in °DIN 1/1000 sec 1/1500 sec 1/250 sec 1/100 sec 1/50 sec en langer.

	PF 24	PF 45	PF 24	PF 45	PF 24	PF 45	PF 24	PF 45	PF 24	PF 45
12/10—14/10 (10—16 ASA)	—	5	5	7	7	10	10	15	15	20
15/10—17/10 (20—32 ASA)	5	7	7	10	10	15	15	20	20	30
18/10—20/10 (40—64 ASA)	7	10	10	15	15	20	20	30	30	40
21/10—23/10 (80—125 ASA)	10	15	15	20	20	30	30	40	40	55
24/10—26/10 (160—250 ASA)	15	20	20	30	30	40	40	55	55	80

Voorbeeld PF 24 N: Gewenste belichtingstijd 1/100 seconde, filmgevoeligheid 17/10 DIN, richtgetal 15, afstand lamp tot object 1.75 m, diafragma 8 (15 : 1.75).

Wij hebben hier te maken met een flitslamp met een wat langer gestelde nuttige flitsduur. Terwijl de PF 28 er bij voorbeeld 10 milliseconden over doet, om van de helft van zijn maximale uitstraling via het veel hoger gelegen maximum tot weer de helft te dalen (de z.g. 50 % flitstijd), ligt de curve bij de PF 24 N

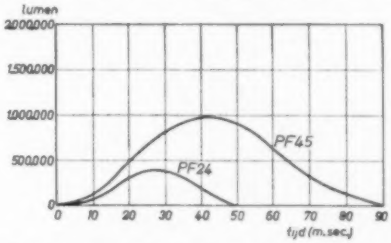

veel vlakker en met een 50 % flitstijd van 22 milliseconden. Het ligt er nu geheel aan, hoeveel milliseconden de gordijnspleet er over doet, zich van de ene kant van het beeldkader naar de andere zijde te bewegen. Bij grote spleetsluitercamera's duurt dat meestal veel langer dan 22 millisec, doch bij de kleinformaatcamera's ligt dit gunstig. Niet alleen zal men dus nu ook daarmee kortere momenten dan 1/25 of 1/20 kunnen flitsen, doch ook in die gevallen, dat de synchronisatie niet feilloos is, biedt deze flitslamp een veel breder marge. Men bedenke wel, dat het totale kwantum licht over een langere periode „uitgesmeerd" ligt, en dus een niet zo intense top bereikt.

*) = visuele lumen/sec.

**) Het richtgetal is lampafstand in meters × diafragma.

---

technische uitwerking welhaast niet meer ziet in zijn speuren naar Aantrekkelijkheid. En *zijn* maatstaf voor Aantrekkelijkheid moet zijn die van het grote publiek dat zijn krant zo onderhoudend vindt. Punt.

Laten wij niet vergeten, dat deze maandelijkse competitie bedoeld is voor de grote menigte fotograferenden, niet voor de handvol serieuze werkers. Hoewel men zich kan afvragen, of déze gang van zaken (kostelijke prijzen voor mensen die daar misschien! nooit uit zullen halen wat er in zit) wel helemaal goed in elkaar zit. Niettemin: ook onder onze lezers — die tot „de serieuzen" behoren — zitten genoeg lieden die volledig snappen waarom het gaat. Laten zij dan meedoen, om te bewijzen dat het ook nog anders kan. Men behoeft niet bevreesd te zijn dat de beoordelende fotoredacteuren een technisch veel betere foto niet als zodanig zouden erkennen en waarderen, en zeker zullen zij hem er snel tussenuit trekken als hij heeft wat hij hebben *moet:* Appeal.

Overigens, wij hebben nu enkele keren de bekroonde Foto van de Maand dezer competitie als grote illustratie opgenomen, opdat men zich een oordeel vormen kon. Wij hebben het telkenmale een beetje zonde van de cliché- en drukkosten gevonden, èn van de ruimte. Wij wachten nu maar af tot er eens een goede prent bekroond raakt, die het reproduceren méér waard is. Dat is een oordeel op zichzelf, nietwaar?

Uitslag FOTO-wedstrijd „Vrije Onderwerpen" October 1951

Wat bij de beoordeling van deze collectie wel bijzonder opviel, was de vaak voorkomende technische beheersing in alle klassen, maar in de Juniores-klasse in het bijzonder: pittig, fris werk, met hoge contrasten, zonder hard te worden. Daarvoor verdienen vele inzenders een Proficiat. Ook de Vakklasse liet zich op dit punt niet onbetuigd. Het gemis van een goede zomer was merkbaar, en het genot van een rijk najaar nog niet voldoende doorgewerkt, dat zullen we vermoedelijk dus in de volgende wedstrijdcollectie te genieten krijgen. Daarbij zijn we benieuwd, of er iemand op het idee is gekomen, de zelfs zonder zon nog vlammende herfstkleuren van dit jaar eens met een dieprood filter te lijf te gaan, en daarmee een wonderlijke foto te brouwen die zich buiten de realiteit stelt, en daardoor een eigen waarde verwerft. Als men dit leest is het voor dit idee te laat, maar er komt volgend jaar weer een herfst, en.... stêl je voor dat hij er bij zou zijn, nu reeds. Ideeën, om met John Gielis in zijn Table-top Fotografie te spreken, plegen nu eenmaal in de lucht te hangen en meer dan één mens te infecteren. Maar ter zake; hier zijn de resultaten van een noeste jurering.

BABY-BOX-KLASSE

Weinig, maar van goed, doordacht gehalte.
De *eerste prijs* voor een man, die begreep dat een goede voorgrondvulling in het landschap de gewenste dieptewerking levert, en dat is *J. J. ter Haar* in Nijverdal. Dat wordt dus zijn tweede bronzen Daguerre-plaquette, en verdiend.
Tweede prijs voor een keurig 6 × 9-tje, eveneens een landschap, van *P. van Glabbeek* in Rijen N.-B.; de lucht had iets meer vulling kunnen hebben.

JUNIORES

Een plezierige rijstebrijberg om door te komen, doch we kwamen er uit, en in elk geval vergde de *1e prijs* weinig moeite, hij *rolde* er als het ware door zijn kwaliteiten tussen uit, en wel door twee voortreffelijke portretten (op hoogglans en met voortreffelijke plastiek!) van *T. Meulendijk* in Geldrop. Het meisjeskopje heeft nog betere kwaliteiten dan het manneprofiel.
De *tweede prijs* gaat verdiend naar de Reservoirs van *Fr. Laane* in Roermond; de visie zowel als de technische behandeling zijn heel goed. Maar ook *A. Ramaker* in Rotterdam met zijn heerlijk blonde zeegezicht moest deze prijs hebben; zeer goede techniek!
Derde prijzen. J. J. M. Bogaers in Delft werd terecht door Venetie (zijn motto) geïnspireerd, en gaf een goede vlakverdeling. Mevrouw *C. Meyer—Kattenburg* in Huizen stuurde een gave Waterlelie (ook een afgezaagd onderwerp kan mooi vertolkt blijven) en de Drie Pelikanen van *J. C. Vet* in Haarlem bleken te goed in hun vlak te zitten om voorbijgegaan te worden.
Eervolle vermelding verdienen *John Ph. Schneider*, Schiedam (molen en sleepboten zijn goed!); *L. v. d. Waal* in Eindhoven, wiens Aandacht de waarde van het verhaal bezit; *L. v. d. Mije Jr* te Zandvoort (ook technisch zeer goede kwaliteiten, in die drinkende meisjes); en ten slotte *G. J. Hammink*, Hengelo voor een fijngestemd grijsje, getiteld Concentratie.

SENIORES

De *eerste prijs* gaat ditmaal naar *A. Algra* in Rotterdam voor zijn foto 's Morgens Vroeg, een prent met prettig-afwijkende indeling, waardoor de sfeer mogelijk te sterker spreekt. Algra verdient hiermee niet alleen de gebruikelijke Daguerre-plaquette, doch deze zal tevens vermelden zijn *promotie* naar de Gevorderden. Onze gelukwensen, maar tevens: de strijd wordt nu ook veel zwaarder, in de Gevorderden-klasse zijn niet zo enorm veel inzenders, doch zij wegen zwaar, èn worden zwaar gewogen. Eveneens een *eerste prijs* verdiende Frater *M. Liduinis*, Utrecht, wederom voor zijn bloemstudies; nog één keer zo'n voortreffelijke bloemenobservatie, en ook hij gaat promoveren.
Tegenover deze twee foto's staat de inzending van *W. C. J. Verberne* uit Den Helder zwakker, zijn Praatje in Rattenberg, overigens een gevoelig stukje werk, werd gewaardeerd met een *derde prijs*.
Eervol vermeld: P. J. A. Kinderman, Den Haag, voor zijn beweeglijk en zonnig Place du Tertre.

GEVORDERDEN

met niet zo heel veel inzenders, doch wel goed werk. *H. Rietveld*, Heemstede, behaalt met een kostelijk, huilend meisjeskopje glansrijk de *eerste prijs* weg; de *tweede prijs* gaat naar *J. Hofman* in Deventer, voor zijn serie van drie: Ogen. Gedurfd werk, dat nog niet voldragen is, doch goede kwaliteiten bergt. Wel oppassen, Hofman, niet gaan overdrijven nu, anders bent u er juist naast.

VAKKLASSE

Wij hebben ze al eerder van hem gezien, die prenten vol kracht, die men voor „hard" aan zou gaan zien, als zij niet zo gaaf bleven in hun tintenrijkdom in de witten, maar ditmaal heeft hij een boom als een knuppel ook durven neerzetten als een beuken vuist, en daarmee verwerft *Joh. Scholten* uit Haarlem ten volle de *eerste prijs*.
De *tweede prijs* was een twijfel tussen — wonderlijk — een molen en een Siamese kat, de kat won het door zijn geestigheid, en aangezien beide bleken te zijn van *L. van Paridon*, Amsterdam, konden partijen tevreden zijn.
De *derde prijs* ten slotte was een rijzige kerkdeur van *J. L. du Parant*, Dordrecht, die de niet te onderschatten kwaliteiten bezit, aan een kerk waarlijk *series* gave motieven te ontdekken.

Wij wensen alle genoemden geluk met hun prestatie. Volgende FOTO-wedstrijd: sluitingsdatum 28 December a.s., Vrije Onderwerpen.

U wilt er wel aan denken?

Alle correspondentie betreffende
abonnementen FOTO
advertenties FOTO
naar Uitgeversmaatschappij „C. Misset" N.V. - IJsselkade - Doetinchem (en niet vergeten steeds te vermelden dat het over FOTO gaat)

Alléén stukken voor de *redactie* (dus ook wedstrijdfoto's e.d.) gaan voorlopig nog naar Telgen 13, Hengelo

A. J. Neger, Leiden

Bondswedstrijd 1951

Een kostelijke table-top met uitstekende plaatsing van het licht-accent, maar vooral met een zeer kostelijk hondje. Kijk nu eens, met welke uiterst eenvoudige middelen de achtergrond geschapen werd. Geschapen is hier het rechte woord, want bij dit voldoend boeiende voorgrondmotief is men er in geslaagd een doodgewoon stuk bekrabbeld carton te doen leven als een zich steeds meer verdiepende, met mensen gevulde ruimte.

De schilder en

Cor van Weele, portretfotograaf, heeft een duidelijk omschreven opdracht meegekregen: „Iemand zo wáár en zo volledig mogelijk uit te beelden".*) En met „iemand" wordt dan niet enkel deze of gene bedoeld, en niet slechts het een of ander dankbaar en handelbaar model. Neen, hij ziet er zijn taak in om elk-en-één die hij te portretteren krijgt, zo eerlijk en zo juist mogelijk weer te geven. Geen kwestie dus van: „Nee, meneer, je gezicht staat me niet aan!"; geen kwestie van: af en toe goed werk voor expositie en export, met daarnaast confectieplaatjes voor de dagelijkse klant. Van Weele streeft er naar om het goede beeld te maken van elke mens die komt, en er zijn weinigen die beseffen hoeveel dit van hem vergt. Er mag desnoods een mal vrouwmens komen met een mallotig hoedje op, er mag een man komen met nietsaantrekkelijks in zijn leeg gezicht: Van Weele zal ook déze mensen nader komen; hij zal, gesteund, gedreven door een niet te verwoesten belangstelling in iéder mens, nog veel goeds vinden, óók bij dezulken. Ik heb hem, toevallig, enkele malen in dergelijke situaties bezig gezien; en ik weet dat alleen een zuivere liefde voor de mens dit mogelijk maakt. Ook in dergelijke gevallen maakt hij een goed portret, dat gegrond is op, pas na veel moeite en werk ontdekte, karaktereigenschappen; een portret dus dat zulk een mens bepaald van zijn beste kanten toont, maar dat even beslist zuiver is, en waar en echt. Die zuivere liefde voor de mens is evenzeer iets dat de portretschilder ervaart.

Er zijn schilders genoeg die kunnen bevestigen dat zij na hun werk volbracht te hebben zich volkomen leeg gewrongen voelen, nog geheel leven *in* die andere persoonlijkheid, zich die zo eigen gemaakt hebben, dat zij van hem of haar houden, als mens. Vergelijk in de psychologie: de overdracht.
Maar uiteraard heeft ook Cor van Weele liever een man of een vrouw voor zich die van groter betekenis is. En zo heeft hij bepaald met veel plezier het portret

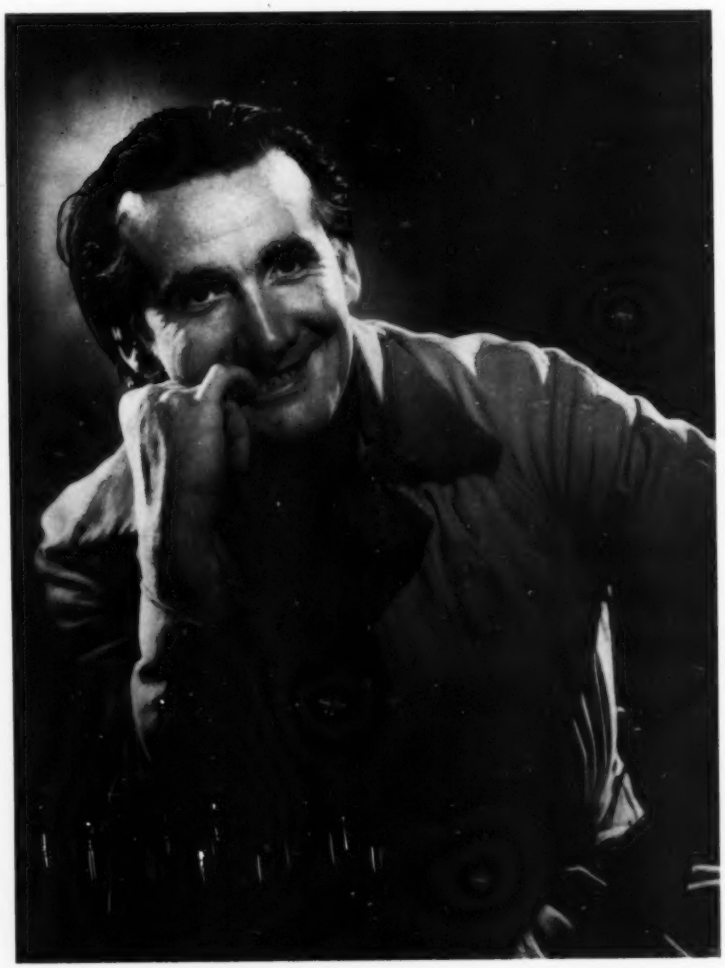

Piet Jabaay, gefotografeerd door Cor van Weele. Het „Dat is Piet" slaat op de mens Jabaay zoals we hem dagelijks kunnen ontmoeten: een gezellige kerel, geïnteresseerd in de ontmoeting, in het gesprekson derwerp, in de andere persoon, in de omgeving. Levendig, open. Breed van figuur. Alleen de menskenner leest uit de modellering van de kop en de rimpelingen in de huid, het gebaar van de haren, dat dit ook een mens kan wezen met innerlijke spanningen en strijd. Zonder van Weele te kort te doen — hij stelde als taak: Jabaay zoals ik hem ontmoet — is dit: de buitenkant, die evenzeer Jabaay is.

Piet Jabaay en Cor van Weele

de fotograaf

gemaakt van Piet Jabaay, de schilder. Elk portret van van Weele moet zó zijn dat als eerste reactie van wie met het model bekend of bevriend zijn, spontaan wordt gehoord: „Dat is 'm". De „Tongerense Kring" (van enkele schilders, beeldhouwers en schrijvers, waaronder de dichter Nico Verhoeven) zei het als één man: „Dát is Piet". Het was, geloof ik, voor het eerst dat men in deze kring tot het besef kon komen dat er óók bij foto's een onderscheid is tussen de een en de ander, en dat het ook bij foto's aankomt op de maker. Dat is belangrijk, want er valt een grote klove te overbruggen, 'n kloof vol wanbegrip, van schilders, schrijvers, beeldhouwers, dichters enerzijds, en fotografen anderzijds. In de ene richting evenzeer als in de tegenovergestelde. Men ziet de punten van overeenkomst veel te weinig, wederzijds. Bij de erkende kunstenaars bestaan nog resten van hooghartigheid, bij de fotograaf is schuchterheid. Waarmee wij nog niet willen zeggen dat zij gelijk zouden zijn.

Daarom hebben wij bij dit ene portret van Piet Jabaay een kleine lezing gehouden; we hebben onder meer verteld dat Cor van Weele geen glanslichtjes op

Piet Jabaay, geschilderd door Piet Jabaay. Zo kennen slechts heel weinigen hem, zijn eigen vrouw waarschijnlijk nog het vaakst. Let eens op de ogen, doch eerder nog op de mond. Dit is de andere Jabaay, de schilder. Let eens op, hoe hij zichzelf neergezet heeft. Deze man heeft het hoog; als het niet zulk een nare uitdrukking was zou men zeggen: hij voelt zich, neem dit dus in de gunstige zin. Hij heeft dat nodig, om zich te handhaven. Bij een goed schilder is immers vrijwel elk schilderij een gevecht. Juist omdat hij dit heeft, zal hij er ook komen. Ziet U dat rekken van de borst? Zo doet iemand die een taak vervullen gaat.

dat hoofd heeft geworpen omdat zoiets zo aardig, fleurig en zonnig staat; maar dat hij de lichtval nodig heeft voor het modelleren van de kop. We hebben verteld hoe de fotograaf de schilder heeft gezien: enerzijds gesloten, anderzijds gul en vrolijk; zeer gul, zeer vrolijk en welgeluimd veelal. Hoewel zittende, is het een portret geworden van een brede kerel, breed van kop en breed van kijk. Even zit er iets verlegens in, en tevens een grote dosis gezonde eigenwaarde. Maar zie die ene hand, die gevuist en gesloten is, en die *steun* zoekt. Maar het is een man die zich onder de schilders van de zeventiende eeuw heel wel op zijn plaats zou hebben gevoeld. Verteld werd ten slotte 't een en 't ander van van Weele's eigen werkwijze: hij fotografeert op groot formaat en wenst zijn negatieven zo, dat hij deze zonder iets te couperen, zonder ingrijpende retouche, zonder tegenhouden of wat dan ook, drukken of vergroten kan. Vooral zijn principe om elk deel van het negatief te gebruiken is karakteristiek voor hem; theoretisch onthoudt van Weele zich dus van bepaalde fotografische mogelijkheden. Maar hij kan niet anders werken, en het is dus goed zoals hij het doet. Elke vierkante centimeter van het beeld is van te voren bekeken; geen plekje is er waarvan lijn en toon bepaald werden door toevallige omstandigheden.

Een dergelijk portret kan niet ontstaan in een of ander automatisch werkend toestel; het ontstaat in een voortdurende worsteling mèt dat apparaat. „Ik ben geen fotograaf", zei van Weele eens: „Ik bedoel: ik kan me dat van mezelf niet voorstellen. Ik maak portretten. Ja, en bedien mij daarbij van de fotografische techniek. Gek, hè? En: fotografisch zo zuiver mogelijk, dat is waar. Dus toch fotografie..... Maar zouden we 't geen andere naam kunnen geven? Er is zo'n kosmisch-groot verschil tussen fotograferen en..... portretten maken".

Steeds vechten om eerlijk en zuiver te blijven, in middelen en mogelijkheden.

Nooit en nergens de wijn met water aanlengen.

De mens èn het eigen werk er van wáár durven zien.

Waarnemen is: voor wáár nemen.....

Laten wij nu zien hoe Piet Jabaay zich zelven heeft bekeken.

Een heel ander mens?

Van Weele zag Jabaay in zijn gewone dagelijkse doen buiten zijn werk; zelf zag hij zich bezig in zijn ambacht. En dan is er inderdaad een geheel ander mens gekomen. Dan zit die anders zo joviale kop vol spanningen; dan heeft veel wat er in de wereld en daarbuiten botst en wringt dit brein beroerd. Jabaay schilderde zichzelf (via twee spiegels) en wat hij zag is de schilder in zijn werk. Dus de *schilder* Jabaay.

En er ontstaat een portret waarvan niet dadelijk

Mara, gefotografeerd door Cor van Weele. Hijzelf ontkent ten heftigste, dat hij hier zwak gewerkt heeft. Het is een knap stukje werk, maar is het Mara? Hij vindt van ja, maar de buitenstaander, die haar niet kent, leest in dit portret niet zo heel veel. In de keuze half kind, half vrouw koos de fotograaf het eerste sterker dan het laatste. Daarin ligt het beste bewijs dat de foto meer is dan een bromide-afgietsel, doelbewust is hier het accent naar een bepaalde kant geleid (door op de ogen te letten). De keuze van het licht (neusschaduw, denk aan de glamour-technick) zorgt voor de bewust-vrouwe suggestie. Doch de ogen domineren.

iedereen zegt: „Dat is Piet". Men kijkt, en zwijgt; want sommigen wèten van zulke gevechten en anderen begrijpen het niêt. En de een zowel als de tweede weet dan weinig in te brengen.
Wat kan hier beter worden aangehaald, beter worden herhaald, dan wat stond in het vorige nummer van FOTO, van Roger Manvell:

„De camera houdt de tijdstroom tegen.....
De schilder kan dat niet; hij is zo zeer een wezen met temperament dat zijn werk steeds een nieuwe facet heeft voor elke volgende generatie".

De schilderkunst: bijkans tijdloos, zelfs daar waar een tijdgebeuren wordt uitgebeeld. De fotografie: meer documentair, en een afspiegeling van het geschiedkundig gebeuren, dus van geheel andere geaardheid dan de schilderkunst. Niet: de mindere er van, en allerminst: een imitatie.

En nu dit:
Geen van ons heeft er veel mee op, om in verband met de fotografie het begrip „kunst" te noemen. Dat is voornamelijk een reactie tegen hetgeen een jaar of wat her gewoonte was, toen op elk aardig prentje het kunstetiket werd gekleefd.
Maar laten wij aanhalen wat De Balzac een van zijn romanfiguren zeggen laat:

„Essay de mouler la main de ta maîtresse et de la poser devant toi, tu trouveras un horrible cadavre sans aucune ressemblance et tu seras forcé d'aller trouver le ciseau de l'homme, qui *sans te la copier exactement*, t'en figurera le mouvement et la vie".

In wat vrije vertaling:

„Tracht van de hand van je lief een afgietsel te maken en dat voor je op tafel te zetten: je zult het een afgrijselijk cadaver noemen zonder gelijkenis, en je zult gedwongen zijn om de man met de beitel te vinden, die, *zonder exact te copiëren*, er het leven en het rhythme aan zal geven".

Dit roept een schilder uit, een oud man, in „Le chef d'oeuvre inconnu", en hij rekent af, aldus, met het mechanisch copiëren, dat waardeloos is, zelfs als aandenken waardeloos.
Ik weet uit eigen aanschouwing hoe iemand een afgietsel liet maken van een lief, gestorven aapje; hoe hij er niet toe kon komen om het ding weg te doen, en hoezeer het de afschuw opwekte van elkeen daar in huis. Maar er zijn nog altijd velen die óók de fotografie ongeveer beschouwen als dat afgieten in gips. Een lens is een dood oog, menen zij; het latente beeld wordt zichtbaar in allerlei baden die in donker staan;

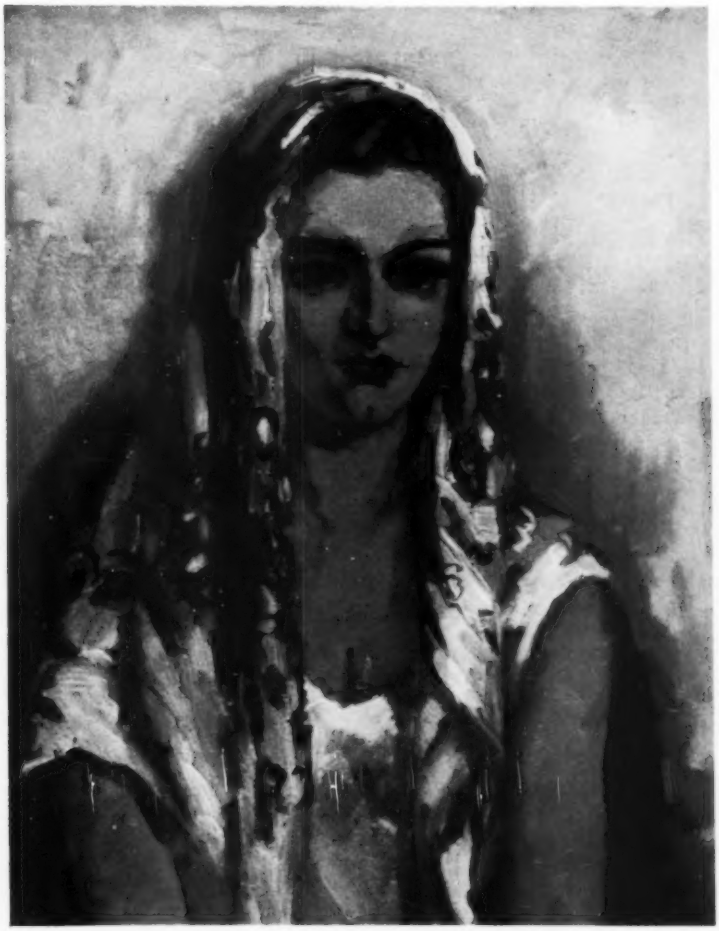

Mara, geschilderd door haar vader. Half kind, half vrouw, maar met het accent op het laatste. Tot vrouw rijpend. Terwijl de foto laag gestemd staat, nog niet in het licht, hier wél in het licht, blanker. Kleuriger. In elk portret schildert de kunstenaar zichzelf mee, ook hier. Hij wil zijn dochter ouder zien, geen kind meer. Hij kàn voortreffelijk copiëren, vergelijk maar met de foto: wenkbrauwen, voorhoofd, neuslengte, mondvorm. Korte bovenlip. Maar wat doet hij? De kin werd langer en spitser. Niet omdat hij niet copiëren kan, doch omdat hij schilderen wil. Hij wil dat zo. En let eens op: terwijl de fotograaf werkt met de ogen, doet de schilder het niet, en toch zijn die ogen ook bij hem uiterst belangrijk.

mechanisch en koud moet de weergave zijn die hiermede verkregen wordt.
Wij weten dat het anders is: om een ding te maken dat het leven weergeeft moet inderdaad de man met de beitel komen, of de man met de verfkwast, of de man met de tekenstift; maar het kan evengoed de man met de camera zijn. Om de mán, om de mens gaat het die het gereedschap in zijn handen houden kan.
En het is volstrekt niet moeilijk om te *bewijzen*, dat óók de camera een instrument is waarmee een vakman iets dóen kan; men zie slechts naar de foto's bij dit artikel en naar veel wat hiervoor en hierna wordt en werd gereproduceerd: doet zulk werk denken aan gipsafdrukken? zijn ze dood als cadavers? en krijgt men er een afschuw van als men kijkt? Of léét dit werk?

Ik weet echter niet of fotografie *kunst* is.
Kan zij een middel zijn om een geladenheid, een ontroering van het waarlijk gevoelige hart over te dragen van de een, de maker, op een ander?
En thans, na herkenning van wat de schilder blijkt te beroeren, bij de emoties van de fotograaf, durf ik voor het eerst te zeggen: Ja, het kán.
Ons experiment, om de schilder en de fotograaf dezelfde modellen te laten uitbeelden, heeft ons veel geleerd, meer dan wij vermoedden.
Wij verwachten dat het ook de lezers veel zegt, dat alleen al het vergelijken van de reproducties veel vragen geeft en veel antwoorden daarop. Waarbij (dient dat nog vermeld te worden?) het feit moet worden ingecalculeerd dat de schilder hier in het nadeel is. We hebben hier zijn lijnen en zijn vlakken, maar niet zijn kleuren en zijn „handschrift" voor ons.

Over de schilder:
Piet Jabaay staat ongetwijfeld onder invloed van van Dongen. Hij maakt er geen geheim van. Onmiskenbaar is evenwel de drang om er zich van los te maken; een worsteling waar ook van Dongen zelf zijn belangstelling voor toont. Jabaay werd als kind opgevoed in een gezin waar men er niets voor voelde hem in staat te stellen zijn aandrang te volgen. Hij wou naar de academie en hij mocht niet. Hij liep weg, ging werken, ging varen; en hij kreeg ten slotte zijn academielessen tòch. Een verhaal voor een interessant boek, maar dat we nu niet schrijven.
Hij weet weinig te zeggen van zijn opvattingen en over zijn werk, zoals men dat meer heeft met schilders. Wat hen beroert kunnen zij met verf op doek weergeven, niet met woorden. En het is goed wanneer zij dan het ene wel doen, en het andere laten.

Over de fotograaf:
Cor van Weele had als kind iets eigenaardigs: een gruwzame angst voor het fototoestel. Een angst die ontstond toen hij, drie jaar oud, een oom (of wie dan ook) een reproductie maken zag van een andere prent. Toen sloeg de bliksem in: ten eerste waren daar die punaises, die onbarmhartig in de foto werden geprikt; en daarbij, vooral, de plotselinge waarneming dat van de foto op het plankje iets werd *afgenomen*. Nooit kon hij de idee kwijt geraken dat ook van hem iets afgenomen werd als hij werd geportretteerd. Deze on-verstandelijke angst heeft hem nooit geheel verlaten. Heeft zijn fanatiek

De heer W., gefotografeerd door van Weele. De fotograaf wil vertellen: man van betekenis, grote charme voor vrouwen, zwaarmoedige ondergrond. Dat laatste accent overheerst. We geven U een goede raad: laat dit portret eens heel lang op U inwerken, probeer deze mens te voelen in Uw binnenste. Als een portret goed is, lukt dat. En dit is in dat opzicht goed.

worstelen en vechten met camera en materialen hiermede nog van doen?
Van Weele heeft een bijkans geheel eigen ontwikkelmethode voor zijn negatieven en zijn drukken; hij werkt met sterk geconcentreerde oplossingen, waarin het proces uiterst snel verloopt. Er is een grote hoeveelheid vakmanschap voor nodig om zo te kunnen werken, want in een seconde verandert er veel; het ontwikkelen van een negatief is binnen de minuut gebeurd. Zijn drukken zijn krachtig en veelal donker van toon.
Hij heeft de eigenaardigheid iemand nauwelijks aan te zien. Dat wil zeggen, als hij iemand fotograferen gaat, kijkt hij hem nauwelijks in de ogen. In het gewone gesprek doet hij dat wel, soms als hij ons goed kent, zelfs heel sterk. Dan blijken zijn ogen fanatiek-dwingend. Ik geloof dat hij zelf het gevoel heeft, of zijn ogen ietwat hypnotiserend aandoen, en hij dus zijn model in een bepaalde sfeer zou gaan dwingen. Is dat zo, dan is het zuiver gevoeld door hem, dat hij hun de eigen sfeer laat, en daarom langs hen heen kijkt. Men weet hoe zo iets in 't algemeen kan irriteren. Bij van Weele stoort het ons allerminst; integendeel: hij brengt dusdoende de nerveuste modellen spoedig tot rust, als zij merken dat zij meer worden aange*voeld* dan aange*keken*. Het simpele kiekje dat in de kop van ons artikel verwerkt is, toont de verschillen: Jabaay die kijkt, ronduit en rechtuit, of men 't plezierig vindt of niet; van Weele héeft al gekeken, even maar, en geeft ons het gevoel dat hij bezig is, de eerste indruk vast te houden en te verwerken.
Cor van Weele voelt zich in elke omgeving tot werken in staat, maar toch het best in zijn eigen atelier in Amsterdam-Zuid. Hij wordt daar daadwerkelijk gesteund door zijn vrouw; met haar bespreekt hij vaak even de mogelijkheden, rustig en zonder haast. Maar dan ineens komt er iets in hem gevaren, en hij rent het huis door op zoek naar dingen voor zijn achtergronden of anderszins. Het kan soms de keukentrap zijn, of de hark-en-de-schoffel, of het rooster van het kelderraam. In zijn beeld worden die dingen tot lijnen, vlakken, glanslichten, noodzakelijk voor de opbouw van de foto, zoals hij zich deze reeds heeft voorgesteld.

Verbaast het u, dat ook mensen als Cor van Weele wel eens voor opgaven staan waar zij niet geheel en al uitkomen?
Het portret van de dochter van de schilder Jabaay hoort daartoe. Mara Jabaay is 16 en vroeg-volwassen. Volgens de fotograaf had zij een jaar ouder of een jaar jonger moeten zijn. Nu is zij in die moeilijke overgang: half kind, half vrouw. Iet of wat verlegen, en die schuchterheid uitstekend weggespeeld. Zeer knap van uiterlijk en begiftigd met natuurlijke gratie; en nog een weinig jongvrouwelijk onbeholpen. „Ik heb van haar het jonge meisje gemaakt", zegt van Weele, „maar ze moet nog eens terug komen".
Haar vader zag haar anders, zag al reeds de

De heer W. geschilderd door Jabaay. Laat ook dit op U inwerken. Het gaat dieper en verder dan bij de fotograaf. Het is openhartiger gezegd dan in de foto, hoe deze man is. Aan de ogen heeft Jabaay meer aandacht dan bij de anderen besteed, d.w.z. zij zijn actief, dynamisch. Daarmee vormen zij het startpunt voor een nieuwe impressie, die we nu overal ontdekken: onrust, direct opspringen...

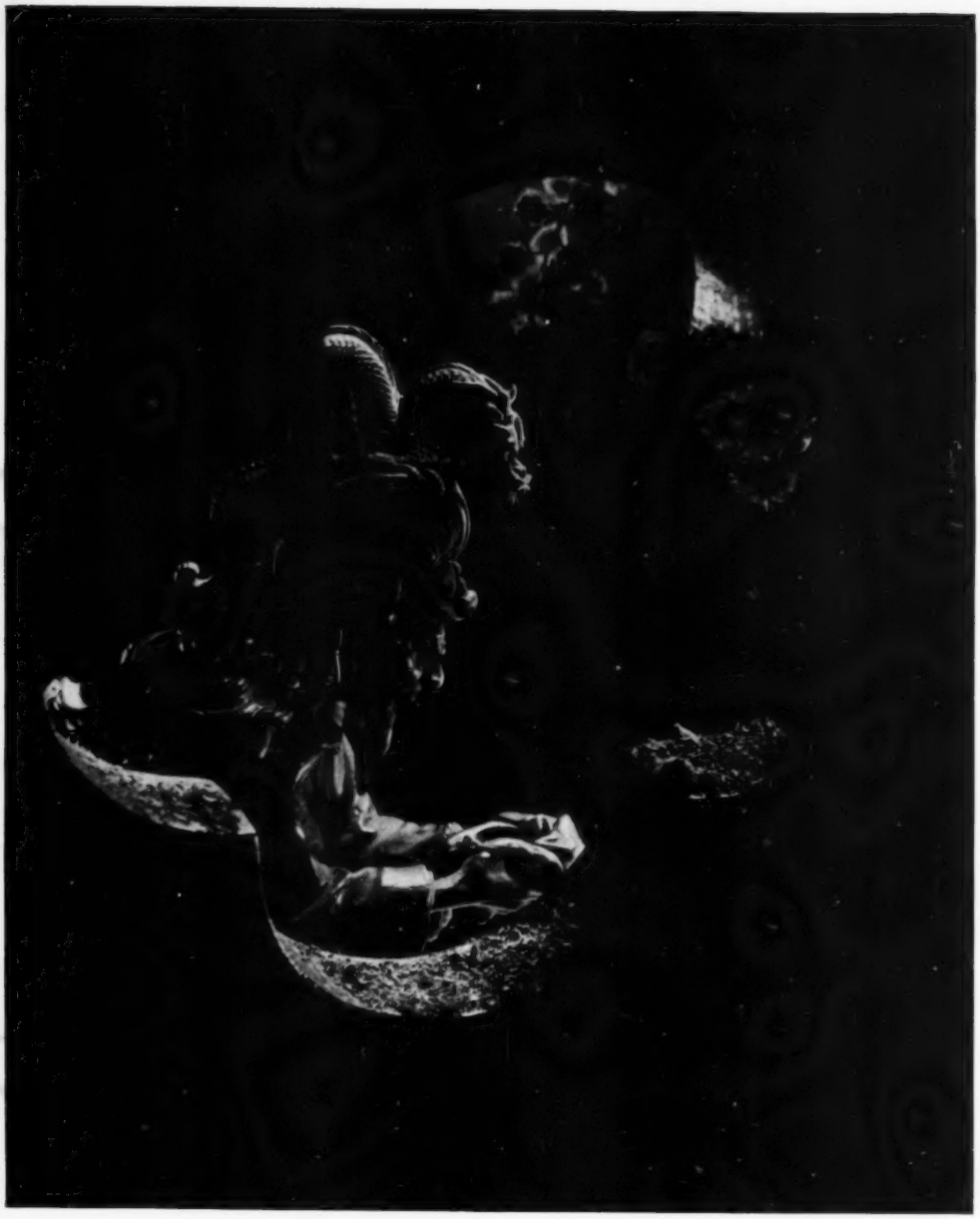

J. M. Vermeer, Haarlem

Bondswedstrijd 1951

Een interessante foto om eens te analyseren hoe hij tot stand gekomen is. Is hij gearrangeerd, denkt men, en let daarbij op de bloemen. Doch let dan ook eens op de zaken, die in de bogen liggen, en er kennelijk niet op horen, doch er op terecht kwamen om er op te blijven liggen. Dan worden de bloemen logischer en valt hun geringe afmeting op. Men is nl. geneigd te veronderstellen dat het onderwerp slechts klein was, maar nu blijkt het groot geweest te zijn. Verdiep U vooral ook in de prachtige plaatsing in het vlak en de uiterst sierlijke lijnvoering.

vrouw, die zij ten dele al is en ten dele worden gaat. Vooral in deze reproductie zult ge de kleuren missen. De reactie van de beschouwers die het werk van Jabaay goed kennen was: „Verrassend goed". Maar niemand zei: „Ja, dat is Mara". Moeten we nog duidelijker het verschil hebben in opgave, in opdracht, bij de fotografie en bij de schilderkunst?

Wij kozen ten slotte voor reproductie nog de portretten van de heer W.
„Een machtige figuur", zegt van Weele: „Ik heb hem typisch-lineair gezien. Een vent van betekenis; een charmante kerel. Met een ondergrond van zwaarmoedigheid. Ik heb zijn portret meer statisch gemaakt; heel anders dan dat van Piet, dat vol bewegen is, vol actie". Ziet ge, hoe zowel de schilder als de fotograaf hun aandacht vooral gaven aan het bovengedeelte van het gezicht van deze man: de ogen en het voorhoofd? Bij de foto blijkt dat dadelijk. Bij het geschilderde portret is de situatie wel zeer interessant en typerend: het is allereerst, uiteraard, de lichte kledij die de blik naar zich toe trekt, maar deze gaat vandaar naar het gelaat en weer speciaal naar de bovenkant. Oppervlakkig gezien lijkt het of de schilder dat voorhoofd niet zoveel aandacht heeft gegeven, maar bij bestudering merkt men wel dat het anders is. Uit de repro blijkt dat reeds; uit het origineel des te meer.
Het geschilderde portret heeft nog een merkwaardigheid: al naar gelang wij zelf geaard en gestemd zijn krijgen we de indruk mee, dat de man òf nog uren lang zal blijven zitten, òf meteen zal opstaan en heen en weer gaat lopen. De figuur rust; dat suggereren vooral de, in wezen krachtige, maar nu neer-gelegde armen en handen. Maar de figuur zelf is „actief" gezeten; dat geeft de houding van het bovenlijf en de kop aan, alsmee de uitdrukking van het gezicht; dat vertelt ons ook de net-nog-niet-krampachtige houding van de benen. Het is overigens heel knap en heel gedurfd gedaan: deze houding van de over elkaar gelegde benen, van dit standpunt uit gezien. De geportretteerde zit daar prettig; maar zal hij lang in deze houding volharden? En het komt, zoals gezegd, op onze eigen geestesgesteldheid van het ogenblik aan, welke impressie prevaleert: rust, activiteit of onrust. Want in dit portret zijn deze alle drie neergelegd.

Gij gelooft toch niet dat zulke dingen bewust, verstandelijk, „met opzet" door een schilder worden toegepast?
Dat is maar zelden.
Er wordt wel eens gegrinnikt om een bekende Nederlandse etser die zich bij wijle ontvallen laat dat hij de reïncarnatie van Rembrandt is. Maar láát de man in dat geloof; de reden waarom hij dit meent moest elkeen verstaan en begrijpen. Een goed schilder werkt buitenzichzelven-om. Ik heb dat nooit sterker gevoeld dan na een gesprekje met Piet Jabaay, toen een belangrijk werk was klaargekomen. Hij had ineens de penselen weggeborgen en nuchter gezegd: „We gaan een kop thee drinken". Onder dat kop thee sprak hij over alles en nog wat. En zei toen ineens: „Ik ben toch benieuwd hoe dat portret geworden is. Laten we 'ns gaan kijken".

„Ik ben toch benieuwd hoe het portret geworden is". Hieruit spreekt heel iets anders, dan wanneer een beginnend foto-amateur zegt: „Benieuwd of er wat op staat....."
Het betekende: „Ik, de schilder, heb zó buiten-mezelfom gewerkt, dat ik me er nu niets meer van herinner. Wat op het doek gezet is, is óók voor mij nog volkomen nieuw en onbekend".

Dichters, schrijvers, schilders, componisten, hebben in de ogenblikken, dat hun goede werk ontstaat, het onnaspeurbare en niet te definiëren, maar niettemin zeer pertinente gevoel dat zij gesteund en geleid en gedreven worden. Hier hebt u de ondergrond van het oude, en inmiddels volkomen versleten en belachelijk-geworden verhaal van Muzen die op aarde neerdalen, af en toe.

Ik zou dit bovenstaande nog eens ter overdenking willen geven, in verband met de fotografie.
Ik weet nl. nog steeds niet of óók een fotograaf zoiets ondergaan kan.
Als ik van Weele zie werken, begin ik er in te geloven. En er zijn er meer die ons dat idee geven.

Kl.

*) Heel bewust zeggen wij: mee*gekregen;* indien men zou zeggen: zichzelf een opdracht gegeven, dan doen wij hem te kort. Dit gevoel van „opdracht" is geen denkmaaksel, het is een natuurlijk-gevoelde *dwang*.

In enkele regels

Levenswatbaarheid zouden wij er boven geplaatst hebben, indien wij een groter artikel zouden hebben geschreven over de fabriek van precisie-camera's *Technica* in Hengelo. Wij plegen er zo nu en dan eens aan te lopen om te kijken wat er nu weer op 't vuur staat, men heeft er nog al eens spitse ideeën; ditmaal waren wij er in maanden niet geweest. Terwijl men elders bedrijven van deze grootte ziet opheffen, verkopen en verdwijnen, bouwt men hier bij, ziet men het machinepark met kostbare precisieapparatuur uitbreiden, en niet met een enkel stuk, doch met 4 en 5 tegelijk.
De sleutel van dit succes: constante kleine exportorders, gevolg: iets grotere series tegelijk maken, ergo: groter kwantum kunnen aanbieden. Na anderhalf jaar: constante grote exportorders en de noodzaak een strak tijdschema aan te houden voor grote series Supertechna's. Voortdurende personeelsuitbreiding, vrijwel allen instrumentmakers. Neem ons niet kwalijk dat wij er plezier in hebben, als een zo mooi Nederlands product in het buitenland erkend wordt als beter dan wat men zelf maakt, en nu ook Röntgenapparatuur in het programma meeloopt. In series.

„.....And I trust that you will not find your time wasted in glancing through it" schreef onze collega Harold Lewis toen hij zijn *Photography Year Book 1952* toezond. We komen er nog op terug, uitvoerig, maar alvast één ding: ook voor U zal het bekijken van deze voortreffelijke collectie foto's geen verknoeide tijd zijn.

771.368.5 : 771.366.2

Het gesynchroniseerde flitslicht en de groter formaat spleetsluitercamera

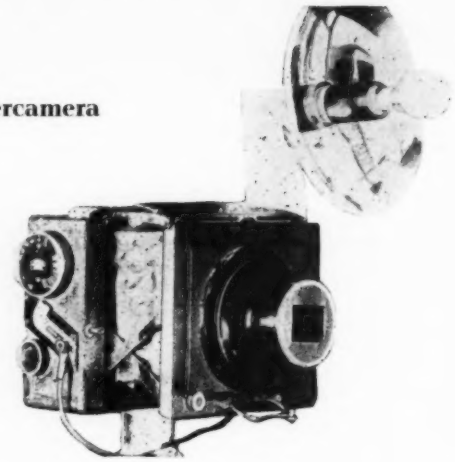

- *Grondbegrippen der spleetsluiter flitslicht-synchronisatie*
- *De steile- en vlakke-piek-flitslamp*
- *De open-flits-methode*
- *De verbeterde open-flits-methode en de toepassing bij de moderne gasontladings-flitslamp (1/5000 sec en korter!)*
- *De synchronizer voor de spleetsluitercamera, aangebracht op: de opwindknop; het sluiterdoek; de spiegelreflex-inrichting*
- *Een zelf aan te brengen synchroon inrichting, waarmede belichtingstijden tot 1/1000 sec bereikt, en alle typen flitslampen gebruikt kunnen worden.*

Met het verschijnen van de Philips flitscamera en zovele andere gesynchroniseerde boxcamera's, is het onderwerp flitstechniek in het algemeen sterker in de belangstelling komen te staan.
Met dit soort goedkopere gesynchroniseerde camera's is ook de „knipser" buiten zijn eigenlijke terrein gekomen, hij behoeft niet meer op de zon te wachten, daar hij over zijn eigen „zon" beschikt in de vorm van de flitslamp, „bottled sunlight" zoals men dit kernachtig in de U.S.A. noemt.
De „man-met-de-box" staat nu ook voor niets meer en is niettegenstaande zijn lichtzwakke optiek dag-en-nacht-fotograaf geworden.
Sinds de Amerikaanse persfotografen de flitstechniek populair hebben gemaakt, verschenen in de handel tientallen „synchronizers", instrumentjes, waarmede langs mechanische of electromagnetische weg de camera-sluiter werd gekoppeld aan de flitslamp, zodanig dat de sluiter juist volledig was geopend als de flitslamp de grootste lichthoeveelheid uitzond.
Deze synchronizers zijn echter slechts bruikbaar op camera's uitgerust met *centrale sluiters* (Compur, etc.) en *miniatuur spleetsluiters* (Leica, Contax), in welke gevallen gekoppelde flitsen tot 1/1000 sec mogelijk zijn[1]).
De groter formaat spleetsluiter kan met deze synchronizers echter niet gekoppeld worden.
Hoort men dan bovendien, dat slechts een hoogst enkele fabrikant speciale synchronizers voor dit soort camera's maakt[2]) en deze in sommige prijzige toestellen zijn ingebouwd, terwijl in beide gevallen speciale flitslampen nodig zijn[3]), dan zal men de indruk krijgen, dat de *koppeling van een groter formaat spleetsluitercamera* een ingewikkelde kwestie moet zijn. Dit is echter niet het geval, hetgeen in het volgende moge worden aangetoond.

PRINCIPE EN GRONDBEGRIPPEN

Elke synchronisatie is een coördinatie van: a) wijze waarop de flitslamp ontbrandt en b) werking van spleetsluiter of centrale sluiter[4]), zodat op deze beide kwesties nader zal moeten worden ingegaan.

A. *De wijze waarop de flitslamp ontbrandt*

Het lichtdiagram of de licht-tijd karakteristiek geeft met een enkele lijn het lichtverloop aan; men ziet hieruit de uitgezonden lichthoeveelheid in een bepaalde tijdsperiode. (Zie fig. 1).
Getekend zijn de lichtcurven van een karakteristieke:
1. Steile-piek-lamp (PF 56).
2. Vlakke-piek-lamp (GE 31 en PF 45).

De PF 56 zal, na het sluiten van de electrische stroomkring (zie punt 0 in fig. 1), eerst na 5 milliseconden (5/1000) *beginnen* te branden, na 22 milliseconden de top („piek") bereikt hebben, op welk moment de maximale lichtstroom (hier 2½ millioen lumen) wordt uitgezonden, waarna de lichthoeveelheid *snel* afneemt en de lamp 60 milliseconden na het sluiten van het electrisch contact volkomen is uitgebrand.
Slechts een deel van de totale uitgezonden lichthoeveelheid zal echter in staat zijn een indruk (zwarting) te weeg te brengen op het negatief-materiaal, daar deze lichthoeveelheid aan het begin en eind der curve te gering is.

ENIGE GRONDBEGRIPPEN

De practische flitstijd, de tijd waarin de uitgezonden lichtstroom een zwarting op het negatief kan veroorzaken, is dan ook *korter* dan de totale brandduur van de flitslamp.
Voor de PF 56 bedraagt de practische flitstijd 30 milliseconden (= 1/35 sec).
De 50 % flitsduur is de tijd gedurende welke de uitgezonden lichtstroom de helft van de topwaarde bedraagt. (Volgens fig. 1 voor de PF 56, GE 31 en PF 45 resp. 20, 53 en 40 milliseconden).
Deze 50 % flitsduur is van veel belang voor de spleetsluitersyn-

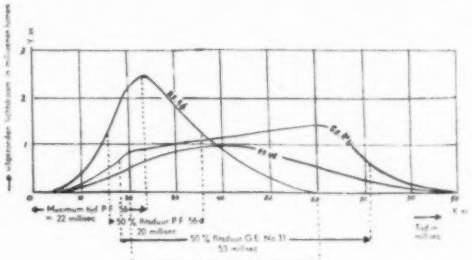

N.B. De totale uitgezonden lichthoeveelheid is het door de flitscurve en X-as omsloten opp. en wordt uitgedrukt in lumen/sec.

Fig. 1. *Lichtcurven, PF 56, GE 31, PF 45.*

chronisatie, evenals de: 50 % vertragingstijd[5]). Dit is de tijd welke verloopt tussen het maken van het contact en het moment waarop de *halve* topwaarde bereikt wordt. (Zie fig. 1 voor de PF 56 en PF 45 resp. 13 en 20 milliseconden).
Uit fig. 1 (zie de curven van de PF 56 enerzijds en de PF 45 en GE 31 anderzijds), blijkt wel duidelijk waarom de eerste steile-piek-lamp en de beide andere vlakke-piek-lampen worden genoemd.
Deze vlakke piek, m.a.w. lange 50 % flitsduur, is noodzakelijk, daar men rekening heeft te houden met:

B. *De werking van de spleetsluiter*

In tegenstelling met de centrale sluiter, waar gedurende een kort ogenblik de sluiter geheel open staat, wordt bij de (korte) spleetsluitermomenttijden het negatief strooksgewijze belicht, doordat — zoals bekend mag worden verondersteld — het van een spleetvormige opening voorziene sluiterdoek zich na het in werking stellen van de ontspanner, met een bepaalde snelheid langs het negatief-oppervlak beweegt.
Deze spleetwijdte en/of afloop-snelheid zijn variabel.
Aangenomen, dat een 6½ × 9 cm spleetsluiter in de *breedte*-richting afloopt, ingesteld is op 1/100 sec en een spleetbreedte heeft van 15 mm, dan zal elke 15 mm brede negatiefstrook gedurende 1/100 sec worden belicht, derhalve het gehele 65 mm brede negatief 65/15 × 1/100 = 40 millisec (1/25 sec).

Gedurende deze afloptijd van 40 millisec, moet de flitslamp niet alleen blijven branden, doch ook een constante hoeveelheid practisch bruikbaar licht uitzenden.

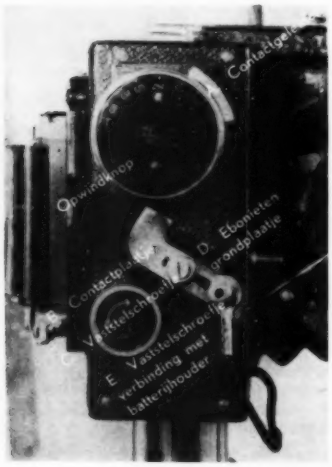

Fig. 2.

In fig. 1 de waarden van de 50 % flitsduur bekijkend, zal men kunnen vaststellen: dat de PF 56, met een 50 % flitsduur van 20 millisec niet bruikbaar is voor de 6½ × 9 cm spleetsluitercamera, *evenmin als alle andere steile-piek-lampen*, dat de *vlakke* piek GE 31 met 56 millisec *ruim* voldoende is, terwijl de vlakke piek Philips PF 45 met 40 millisec juist voldoende is.

Regel: hoe groter formaat spleetsluiter, hoe langer 50 % flitsduur lampen noodzakelijk.

Uit het bovenstaande ziet men tevens waarom:

1. De General Electric (U.S.A.) twee soorten spleetsluiterflitslampen in de handel brengt nl. de GE 6 en 31 resp. voor middelmatige en grootste formaat spleetsluitercamera's.
2. De miniatuur spleetsluiter wel te synchroniseren is met steile-piek-flitslampen van het PF 56 type.
   De afloptijd van de Contax (in de breedte-richting aflopend) en de Leica (in de lengte-richting aflopend) bedraagt resp. slechts 20 en 25 millisec, zodat de 50 % flitsduur, althans de practische flitstijd van een steile-piek-lamp, hier juist voldoende is, zodat ook het gewone type centrale-sluiter-synchronizer gebruikt kan worden. Door de nieuwe PF 24 N wordt een en ander voor deze camera's wel veiliger.

Het zal nu ook duidelijk zijn, dat vóór het verschijnen van de Philips vlakke-piek-lamp PF 45 (en doordat Amerikaanse Focal Plane lampen nog niet verkrijgbaar zijn in Nederland), *moment*-synchronisatie, dat wil zeggen opnamen van 1/50 sec en korter, met een 6½ × 9 spleetsluitercamera niet mogelijk was, om van grotere formaten maar te zwijgen.

Toch zijn met behulp van steile-piek-lampen in gunstige omstandigheden momentopnamen uit de vrije hand tot zelfs 1/200 sec bereikbaar.
De hieronder beschreven methode maakt dit mogelijk, terwijl door een kleine verandering aan de synchrooninrichting en gebruik van spleetsluiter-flitslampen momentopnamen tot 1/1000 sec en korter zijn te bereiken.

Fig. 3. *Kodak Police View Camera. Dallmeyer Serrac F : 4.5, Super XX sheet film.*

SYNCHRONISATIE 6½ × 9 cm EN GROTER SPLEETSLUITERCAMERA

Het synchroniseren van een 6½ × 9 cm en groter formaat spleetsluitercamera kan op drie wijzen geschieden: a) de open-flitsmethode[6]), b) de verbeterde open flits met behulp van een eenvoudige synchroon inrichting (a en b met steile-piek-flitslampen); c) een speciale spleetsluiter-synchronizer (aan- of ingebouwd) met vlakke-piek-flitslampen.

A. *De open-flits-methode*

Dit is de „open-de-sluiter-ontsteek-de-flitslamp-sluit-de-sluiter" methode. De camera op T of B instellen, de gehele practische flitstijd van de lamp kan worden gebruikt.
De camera moet echter op een statief staan, tenzij het flitslicht de enige lichtbron is. In dit laatste geval is de belichtingstijd gelijk aan de practische flitstijd, dus voor de PF 56 = 1/35 sec, de PF 14 = 1/45 sec en bij gebruik van de Amerikaanse „pasta"-flitslampen, bijv. de General Electric SM of Wabash SF, zelfs 1/200 sec, dus *in feite momenttijden*, alhoewel *de sluiter* op *„tijd"* is *ingesteld*.
Te veel nevenlicht tijdens de opneming zal echter leiden tot meer beeldcontouren, doordat niet alleen de flitslamp, doch ook het andere aanwezige licht beelden op het negatief registreert, welke beelden — elkaar gedeeltelijk overdekkend — de indruk geven van bewegingsonscherpte, wanneer de camera tijdens de opneming niet op een stevig statief staat.

B. *De verbeterde open-flits-methode*

Ten einde het schadelijke nevenlicht zoveel mogelijk uit te sluiten, stelt men het te belichten negatief zo kort mogelijk bloot aan de inwerking van het aanwezige licht, m.a.w. men kieze die sluitersnelheid *waarbij de spleet in het gordijn van de sluiter een even groot oppervlak heeft als het totale negatief-formaat.*
Bij een 6½ × 9 cm camera is dat de instelling op 1/3 of 1/5 sec, bij de Leica en Contax resp. 1/20 en 1/25 sec, terwijl men dit bij andere formaten spleetsluitercamera's eenvoudig zelf kan nagaan, indien men het matglas achterstuk verwijdert en de diverse sluitersnelheden controleert.

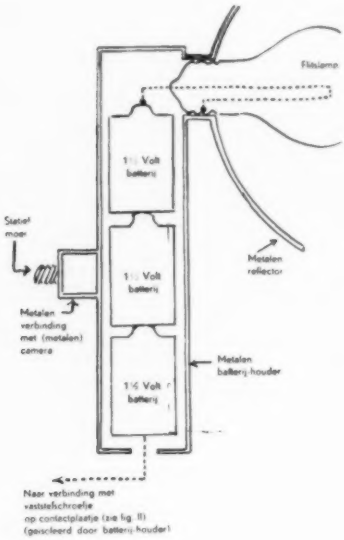

Fig. 4.

Bij deze instelling zal dus gedurende één bepaald moment het negatief geheel vrij staan van het sluiterdoek, gedurende welk moment de (steile-piek)-flitslamp moet zijn afgevuurd.

Zoals reeds gezegd, is slechts bij de miniatuur spleetsluitercamera's sprake van werkelijke *korte* momenttijden, terwijl bij de grotere spleetsluiters in feite korte tijdopnamen plaats vinden, zodat de kans op nevenlicht, alhoewel verminderd, niet verdwenen is.
Ook hier geldt dus de regel: alléén opnamen uit de vrije hand, als het flitslicht de enige (althans verreweg overheersende) lichtbron is. Zo niet: statief gebruiken!!
Deze sluiterstand (spleetwijdte = negatief-oppervlak) moet ook gebruikt worden indien de koppeling geschiedt met de moderne gasontladings-flitslampen (Dawe, Megaflash, etc.), in welk geval snelheden van 1/5000 sec en korter mogelijk zijn!
Alhoewel dit met de miniatuur spleetsluiter-camera's zeer goed mogelijk is, moet (indien nevenlicht aanwezig is) het gebruik van groter formaat spleetsluiters uiteraard worden ontraden en dienen centrale-sluiter-camera's te worden aanbevolen.
De verbeterde open-flits-methode (instelling spleetwijdte = negatief-oppervlak) vereist echter een, overigens zeer eenvoudige, synchroon-inrichting (sleepcontact) welke hier nader zal worden omschreven en de volgende voordelen biedt:

1. Alle soorten steile-piek-lampen zijn bruikbaar (PF 14, 28, 56 en 110).
2. Indien de opname geschiedt met de flitslamp als enige lichtbron zijn momentopnamen uit de hand van niet al te snel bewegende objecten mogelijk. (Zie fig. 5 en fig. 6, resp. een balletdanseres tijdens een oefening en een poging om het nog zeer onvolledige gebit van een jongetje op verzoek van de moeder „voor later" op het „plaatje" vast te leggen. De flitslamp deed het en overstemde de aanwezige zwakke kamerverlichting).
3. De synchroon-inrichting is zeer eenvoudig en dus op billijke wijze door een instrumentmaker aan te brengen.
4. Zo deze eenmaal is aangebracht, is van de in 3 bedoelde inrichting, door verplaatsing van de contactgeleider A (zie fig. 2) een spleetsluitersynchronizer te maken, waardoor met gebruik van spleetsluiter-flitslampen gekoppelde snelheden tot 1/1000 sec kunnen worden bereikt.
5. In gunstige gevallen (zie hierboven) is koppeling met de electronenflits mogelijk.

Fig. 5. *Zeiss Ikon Miroflex 6,5 × 9 cm. Kodak Super XX packfilm. Philips Photoflux II F : 16.*
Plaats: Oefenzaal Amsterdams Ballet, Amsterdam.

Indien niet strikt noodzakelijk, moet men geen opnamen uit de vrije hand maken, doch het statief gebruiken!

C. *De synchronizer voor spleetsluiter-camera's*

Met behulp hiervan kunnen de kortste momenttijden worden gebruikt, doch alleen in combinatie met de speciale spleetsluiter-flitslampen met vlakke piek. Snelle sportopnamen in overdekte zwembaden, kegelaars en biljartspelers in actie, etc., zijn hierdoor mogelijk geworden, waarbij eventueel aanwezig nevenlicht, zelfs zonlicht, in het geheel geen rol speelt.

Fig. 6. *Zeiss Ikon Miroflex 6,5 × 9 cm camera. Gevaert ortho plaat. Eén PF 14 flitslamp. Verbeterde open-flits-methode. (Zie artikel).*
De opdracht was: Een opname van het nog wel zéér onvolledige gebit van het jochie .... voor „later" zei zijn moeder.

De z.g. synchro-sunlight-techniek, waarbij de flitslamp in vol zonlicht wordt gebruikt ter opheldering van schaduwpartijen of ter bereiking van speciale effecten, is met een dergelijke synchronizer toe te passen.
Ook de persfotograaf voor wie elk schot een treffer zijn moet — ongeacht het al dan niet aanwezige zonlicht — komt met deze synchronizer aan zijn plaatje!

De *synchrooninrichting* kan worden aangebracht:

1. Op de opwindknop der camera[7]).
2. Op het sluitergordijndoek[8]).
3. Op de naar boven klappende spiegel bij reflexcamera's.

Hieronder zal de onder 1 genoemde wijze van koppelen worden beschreven en wel zoals uitgevoerd op schrijvers 6½ × 9 cm Zeiss-Ikon Miroflex, een geheel metalen camera, doch een soortgelijke constructie zal meestal ook op andere camera's voorzien van een na het ontspannen terugdraaiende opwindknop mogelijk zijn.

Fig. 7. *Zeiss Ikon Miroflex 6,5 × 9 cm camera. Gevaert ortho-plaat. Eén „vlakke piek" PF 45 spleetsluiter-flitslamp. Instelling 1/250 sec F : 11. Voorbeeld van de z.g. synchro-sunlight techniek. Van links zonlicht, het licht op rechter gezichtsgedeelte en rechts op de koffer afkomstig van de flitslamp.*

Werking: Figuren 2 en 3 geven de gehele constructie duidelijk aan.

Fig 2: Na het ontspannen van de sluiter draait de opwindknop (tegen de wijzers van de klok in) terug, zodat de hieraan met metalen schroefjes bevestigde contactgeleider A op een gegeven moment in contact komt met het stalen en verende contactplaatje B, dat geïsoleerd door middel van het ebonieten grondplaatje D op de geheel metalen camera is aangebracht. Hierdoor is de stroomkring met de flitslamp gesloten, daar een koperen kabeltje met vaststelschroefje E, vastgezet tegen het contactplaatje B, de verbinding met de metalen batterijhouder bewerkstelligt. (Zie fig. 3 bij B, negatieve-pool-schroefje).
De met C aangegeven vaststelschroef houdt het metalen contactplaatje B (fig. 2) — hetweik op en neer geschoven kan worden — op de juiste plaats, als eenmaal een goede synchronisatie is bereikt.

Afstelling: Matglas achterstuk der camera verwijderen, opwindknop op 1/3 of 1/5 sec instellen, sluiter spannen, ontspannen, terwijl men de opwindknop tegenhoudt en langzaam „laat schieten". Op het moment dat het benedendeel van het sluiterdoek bijna weer verdwenen is (het negatief nog met een circa 1 cm brede strook afdekt) moeten de contactgeleider A en het contactplaatje B (fig. 2) met elkaar in aanraking zijn.

Fijnregeling: Draai vaststelschroef C (fig. 2) los, schuif contactplaatje B naar boven of naar beneden, zet vaststelschroefje C weer vast.
Attentie! Bij het inschroeven of uitdraaien van de batterijhouder (zie fig. 3) in het camera-statiefgat, bedenke men dat het snoeruiteinde van de verbindingskabel niet in aanraking komen mag met de metalen camera of de metalen batterijhouder, daar de stroomkring dan gesloten wordt en de flitslamp ontbrandt! Neem als gewoonte aan:

1. Flitslamp pas inzetten als alles geheel gereed is voor de opneming, dus o.m. ook nadat de *sluiter* is *gespannen*.
2. Moet de batterijhouder van de camera afgehaald worden, neem dan eerst de flitslamp er uit!

Bij de afstelling (het „insynchroniseren") en voor contrôle gebruike men het handige Philipslampje van 4 Volt en 0.11 Amp. in z.g. auto-bajonetfitting (lampvoet-type van de PF 14 flitslamp), eventueel met gebruik van overgangs lamphouders.

DE BATTERIJHOUDER EN REFLECTOR

Zie fig. 3 (geheel blikken houder); fig. 4 geeft de doorsnede schematisch, welke natuurlijk kan worden aangepast als behoefte of noodzaak bestaat voor gebruik van andere batterijen bijv. het platte 4½ Volt model.
Een der beide polen is door de batterijhouder heen geïsoleerd verbonden door middel van een kabeltje (fig. 3 bij B, schroefje negatieve pool) met het contactplaatje B (fig. 2).
Bovenbeschreven synchrooninrichting voor gebruik met steile-piek-lampen of electronenflits en de verbeterde open-flits-methode kunnen na een kleine verandering in de stand van de contact-geleider A (fig. 2) met vlakke-piek-flitslampen als spleetsluiter-synchronizers worden gebruikt, met momenttijden tot 1/1000 sec, aldus:
De metalen contactgeleider A (fig. 2) wordt zodanig op de opwindknop verzet, dat practisch gelijktijdig met het op gang gaan van de sluiter (na het ontspannen) het contact plaats vindt met de contactplaat B, waardoor de stroomkring is gesloten.

> *De spleetsluiter start dus het eerst; de tijd die nodig is om de spleet voor het negatief te brengen moet gelijk zijn aan de tijd die de flitslamp nodig heeft om de 50 % piekwaarde te bereiken, dus m.a.w., gelijk zijn aan de 50 % vertragingstijd.*

Men kieze bijv. de instelling op 1/250 sec, stelt de opwindknop daarop in, en laat de contactgeleider A overbrengen, hetgeen door een instrumentmaker dient te geschieden.
Gebruik *moet* worden gemaakt van vlakke-piek-flitslampen, waarbij men rekening dient te houden met de 50 % flitsduurwaarde, welke bij de PF 45 juist geschikt is voor een 6½ × 9 cm, doch niet grotere spleetsluitercamera's, in welk laatste geval de GE 31 uitkomst biedt, doch waarvoor Philips nog geen lamp maakt.
Een proefopname toont dadelijk aan in hoeverre bijstelling nodig is. Fig. 7 geeft een synchro-sunlight-opname, waarbij het sterke zijlicht van de zon links wordt opgehelderd door de flitslamp PF 45.

SLOTOPMERKINGEN

Nadelen van de spleetsluiter-synchronisatie:

1. Spleetsluiterflitslampen zijn duurder, geven naar verhouding minder licht en zijn groter dan steile-piek-flitslampen.
   (Bij gebruik van de open flits en de verbeterde open flits waarbij steile-piek-lampen worden gebruikt, vervallen uiteraard deze nadelen).
2. Synchronizers zijn meestal niet in de handel te krijgen, daar de grote verscheidenheid van spleetsluitercamera-constructies een algemeen passend model onmogelijk maakt.
   Dit is ook de reden, waarom opzending van de camera naar de fabriek noodzakelijk is, alhoewel de synchrooninrichting zelve constructief zeker eenvoudiger is dan de centrale sluiter-synchronizers, welke precisie-instrumenten moeten zijn.

De man met de spleetsluitercamera is niettegenstaande deze nadelen toch aangewezen op hetgeen hierboven werd vermeld en hij is dan ook in staat zeer snelle flitsmomentopnamen te maken. Kenmerkend is in dit verband, dat in de — bij de pers zeer geliefde — Speed Graphic camera, welk toestel is voorzien van

een centrale frontsluiter (waarop meestal de synchronizer is aangebracht) én een spleetsluiter, bij de modellen 1948 een inwendige *spleetsluiter*-synchrooninrichting is aangebracht..... zodat er tóch nog wel wat „in schijnt te zitten".....

Th. J. A. Ronkes Agerbeek

---

[1]) Bijv. de Ned. Kahn en Tahbes, de Amerikaanse Mendelsohn, Abbey, Heiland, Kalart, de Engelse Stewartry, Burvin en Lewis, welke alle moeten worden gebruikt in combinatie met de z.g. steile-piek-lampen, bijv. de Philips PF 14, 28, 56, 110, de General Electric GE 5, 11, 22, 50, de Wabash Superflash 25, 40, 50, 2 en 3.

[2]) De Smeaton en Kalart Sistogun.

[3]) z.g. FP (Focal Plane) vlakke-piek-lampen, zoals de Philips PF 45, de General Electric GE 6 en 31, de Wabash Superflash 2 A. Overigens is ook de nieuwe Philips PF 24 N belangrijk.

[4]) De centrale-sluiter-synchronisatie zal in dit artikel uiteraard niet worden behandeld. Zie hiervoor o.m.: W. van Ophuijsen: Flitslichtfotografie, Smit, Hengelo, 1948; Geoffry Gilbert: Fotoflash in practice, Focal Press Ltd., 1947.

[5]) De 50 % vertragingstijd moet men niet verwarren met de z.g. „Time Lag", een begrip uit de Amerikaanse literatuur, waaronder wordt verstaan de tijd welke verloopt tussen het sluiten van de stroomkring en het bereiken van de topwaarde (maximale lichtstroom). Voor de PF 56 is de „Time Lag" 22 milli-sec. Deze „Time Lag" of maximumtijd is van groot belang bij de centrale-sluiter-synchronisatie.

[6]) Eigenlijk geen „echte" synchronisatie, doch wel een met de hand uitgevoerde sluiter- en flitscoördinatie.

[7]) Bijv. de Kalart Sistogun voor 4 × 5 inches Speed Graphic camera's.

[8]) Bijv. de nieuwe Speed Graphic modellen 23, 34 en 45 en de oudere modellen 2 1/4 × 3 1/4, waarbij een op het sluiterdoek aangebracht metalen plaatje het contact tijdens het aflopen van de sluiter bewerkstelligt.

---

25 jaren Zeiss Ikon

Indien men zo hier en daar iemand initiatief ziet nemen en een fabriek(je) ziet oprichten voor de bouw van fotografische apparatuur, dan vraagt men zich af, of dat levensvatbaarheid heeft, of dit zich zal kunnen handhaven en — indien de opzet serieus is en het product door en door goed — of men het kan uitzingen tot het product de waardering en daardoor de bekendheid verworven zal hebben waarop het recht heeft.
Nu op 1 October de Zeiss Ikon A.G. zijn 25ste verjaardag gevierd heeft, is het wel interessant de geschiedenis van een firma welker naam een begrip geworden is, eens te volgen. Deze vormt immers een typisch voorbeeld van verschillende initiatiefnemers, die allen tot die faam bijdroegen. Voor de veteranen onder ons heeft die geschiedenis bovendien de bekoring, oude bekende namen te ontmoeten, namen die voor de jongeren helaas geen betekenis meer hebben; de romantiek der vroege jaren....

Berlijn, 1862. De Tischlermeister Karl Hüttig is het maken van meubeltjes moe, en begint houten atelier- en reiscamera's te construeren. Hij heeft daarmee succes en verhuist 25 jaren later naar Dresden.
Jena, 1909. Carl Zeiss heeft een idee en weet Dr. Krügener en Emil Wünsche daarvoor te interesseren; hij heeft de opbloei van Hüttig gadegeslagen en weet te bewerken, dat dit bedrijf de kern wordt, waarin Krügener, Wünsche en Zeiss Palmos A.G. versmelten tot de Ica A.G.. Vier firma's die ieder het hunne hadden gepresteerd op het gebied van camerabouw, dragen er toe bij met hun ervaring de naam Ica snel tot een handelsmerk voor betrouwbaarheid te doen worden. Twee jaren later — of het in de naam zit vermeldt de historie niet — sluit de Zwitserse fabriek Zulauf zich aan bij de Ica.

Is men lange tijd buiten de beslotenheid van eigen land dan is de behoefte aan contact met het Moederland zeer groot. Door het geregeld lezen van Hollandse tijdschriften blijft een hechte band bestaan. Stelt Uw eigen tijdschriften na lezing ter beschikking door deze portvrij op te sturen, geadresseerd:

„RODE KRUIS-TIJDSCHRIFTENDIENST
DEN HAAG".

Nu moeten we weer even teruggaan in de tijd, en naar andere fabrieken omzien. In Berlijn bestaat een fa Goerz; niet op de laatste plaats dankt deze zijn roem aan Ottomar Anschütz en Emil von Hoegh. In Dresden bouwt Heinrich Ernemann bioscoopprojectors. Goerz-Ernemann ontstaat.

Weer een stapje verder weg, nu naar Zuid-Duitsland.
Stuttgart, 1908. Drexler und Nagel, het meest bekend geworden onder de laatste naam, doch nog beter als: Contessa Kamera Werk.
Sontheim a/Neckar, 1902. Körner und Mayer G.m.b.H.; onbekende namen, tenzij we zeggen: Nettel-Kamera-Werk. Elke persfotograaf had een Nettel.
Zet om deze twee vestigingsjaartallen een accolade, plaats er 1919 achter en er komt uit: Contessa-Nettel, hetgeen ditmaal minder een vakbegrip, en meer een amateurbegrip wordt voor prima constructie en vindingrijkheid. Denk maar aan de Picolette en de Cocarette; men komt ze nu nog tegen.

Wat is begrijpelijker dan dat deze drie groeperingen, zo langzamerhand aan fusie gewend, en de voordelen daarvan ervaren hebbend, opnieuw de koppen bij elkaar steken? Let wel: wij schreven zo even 1919, een ontredderd jaar in een ontredderd Duitsland, en dat land werkt zich slechts moeizaam omhoog, het is zijn industrie, die het uit de modder omhoog moest trekken, zoals het ook thans weer de industrie is, die dat doen gaat.

Als we een Duitse catalogus van 1925 voor ons nemen, zien we een chaotisch grote hoeveelheid apparaten. Als op 1 October 1926 de fusie der drie grote groepen een feit is, en de Zeiss Ikon A.G. zijn taak ter hand neemt, is de eerste, en zeer doelmatig gebleken maatregel, alle overbodigs overboord te gooien. Interne rapporten spreken over deze opruiming met een onvertaalbaar woord: Typenbereinigung. Men bepaalt zich tot een ook verkooptechnisch logische serie voor amateur en vakman, bouwt een dusdanig wereldomvattende verkooporganisatie op, dat ook in de afgelegenste hoekjes Zeiss Ikon producten te krijgen zijn. De fabrieken liggen in Dresden, Berlijn en Stuttgart.
De tweede wereldoorlog gaat daar als een stoomwals overheen. De in de Oostelijke zone gelegen fabrieken worden totaal verwoest, de Berlijnse fabrieken vrijwel evenzeer. De verkooporganisatie blijkt volledig ontleed en verstrooid. Alleen Stuttgart staat nog overeind. Pas in 1948 komt in dit Contessa Werk weer leven en activiteit, in 1950/'51 is er een moderne, grote fabriek bij gebouwd en blijkt voor het eerst, van welke betekenis de goodwill van een goed product feitelijk kan zijn: de nieuwe camera's worden niet alleen goed ontvangen, maar vinden onmiddellijk een flink afzetgebied. Wij behoeven slechts twee namen te noemen, om elke lezer te doen beseffen dat ook hij een deeltje van die goodwill vormt: Contax IIa en Contessa.

De Goerz-Berlijn fabriek maakt thans naast camera's veiligheidssloten, medische apparaten en verlichtingsapparatuur; filmprojectors worden nu in een nieuwe fabriek in Kiel gemaakt (Ernemann Bild-Ton System).
Zeiss Ikon werkt hard aan zijn nieuwe opbouw, en daarmede wensen wij hen evenzeer geluk als met het 25-jarig jubileum.

In enkele regels

De vertegenwoordiger P. J. Wiersma te Amsterdam blijft ons bestoken met berichten; wij mogen dat wel, zulk een activiteit. Deze maand biedt de oogst: de *Magnolux-projector* 5 × 5 met een 75 Watt lamp, van Steinheil, waarbij gewoekerd werd met moderne inzichten, en een zeer behoorlijk lichtsterk beeld bereikt is; een *revolverkop voor de Leica*, waarop drie objectieven een plaats vinden (de afstandsmeting blijft werken), aangevuld met een dito apparaat voor de *Kine-Exacta;* het *Werbelux* automatisch projecterend apparaat, met diverse electrische schakelingsmogelijkheden, dus iets voor etalages, stands e.d.; dank zij ons — o, grote eer — verhaal over *electronische flitsapparaten* met lage spanningen, import van de *Vitron*, een product van *Paffrath*, spanning 500 Volt, flitstijd 1/1000 sec, gewicht *twee* kilogram, net- en batterijspanning; opnieuw import van een oude bekende: de Kranz platen (vermoedelijk alleen voor vakgebruik).

United Press-bericht (dat we laten voor wat het is): De Japanse optische industrie heeft bekend gemaakt dat men een nieuwe cameralens geperfectioneerd heeft welke vier maal gevoeliger voor licht is dan enig ander huidig product. Voorspeld wordt dat deze lens een revolutie in de fotografische techniek te weeg zal brengen. De ontwikkeling van de nieuwe Simpar Simlar 0.7 lens staat op naam van de Optische Maatschappij Tokio, een van de leidende firma's van de snelgroeiende Japanse camera-industrie.
Deze maatschappij beweert dat zij de lens met succes heeft gebruikt voor foto's bij helder maanlicht en een sluitersnelheid van 1/5 seconde.
De firma zegt dat de lens van groot belang zal blijken voor de wetenschap en politiewerk en een revolutie zal brengen op het gebied van film en televisie. Een woordvoerder van de firma zegt dat deze lens de limiet van lensperfectie nadert. Theoretisch kan een lens tot 0.5 worden geslepen. Practisch echter, zeide hij, is 0.65 wel ongeveer de limiet. De beste lens thans in commercieel gebruik zou op het ogenblik 1.4 zijn.
Simpar Simlar 0.7 bestaat uit een frontlens met diameter van 70 millimeter. Hij is zo groot dat hij niet in de camera's van nu past en de Optische Maatschappij Tokio is bezig er een nieuwe camera voor te ontwerpen. Zij hoopt begin volgend jaar de commerciële productie te beginnen.
De firma schat dat zij er 300 per maand kan fabriceren. De prijs van de camera is nog niet vastgesteld, doch men is van plan de lens alleen te verkopen voor ongeveer 100.000 yen (ruim duizend gulden).

Vele instanties, die hun filmavond niet geheel vol konden krijgen, hebben de weg weten te vinden naar ambassades, die films beschikbaar stellen. Ook het onderwijs maakt daar terecht gebruik van. Thans ontvingen wij een *filmcatalogus* van de *Koninklijke/Shell Groep* (Wassenaarseweg 80, Den Haag, Shell Nederland N.V.), die een 80-tal wetenschappelijke en documentaire films bevat, en niet alleen beperkt tot de aardolie-industrie. Belangstellenden kunnen uit de filmotheek, welke de Filmdienst van de Shell thans inricht, films in bruikleen krijgen. Er zijn 16 mm geluidsfilms en vaak op 35 mm copieën. Belanghebbenden kunnen wij ten zeerste aanraden, een catalogus aan te vragen en van deze uitmuntende service kennis te nemen.

Dr J. J. M. van Santen, die in het vorig nummer vertelde over *de verzorging van kleinformaatnegatieven*, zou gaarne aan zijn artikel nog toegevoegd zien, dat het gebruik van de lange insteekenveloppes geen gevaar van krassen inhoudt, mits de films *gehard* werden, bijv. in een hardend fixeerbad of anderszins. Hetgeen wij natuurlijk gaarne even willen vermelden.

Animex-Haarlem heeft in overeenkomst met de firma Van Grol de alleenverkoop voor Nederland op zich genomen van de *Schneider-objectieven* voor gebruik op Bell & Howell filmcamera's. In totaal gaat het hierbij om een twintigtal objectieftypes voor 16 en 8 mm camera's.

De Amersfoorter *A. Pastoor* verwierf als enige Nederlander een eervolle vermelding in de Zweedse Meestercompetitie 1951 van het blad Foto. Onze gelukwensen! De winnaar van de eerste prijs, de Tsjech *Adolf Rossi*, zond een voortreffelijke serie foto's in die zich kenmerken door beweging, beweging en nog eens beweging, onder meer bereikt door een bewuste bewegingsonscherpte, die wel zeer suggestief is en tot prachtige vlakpatronen voerde.
De Belg *J. E. Borrenbergen* ontving een gelijke erkenning als Pastoor.

De *Nederlandse Fotografen Kunstkring* neemt zowel aan de Amsterdamse Kerstsalon (Bondssalon) als aan de Nationale Rotterdamse salon deel met een collectieve inzending.

OPGAVE VAN NATIONAAL INGESCHREVEN HANDELSMERKEN VOOR DE FOTOBRANCHE

samengesteld door Van der Graaf & Co's Merkenbureau N.V., Amstelstraat 14—18, Amsterdam C. Dit Bureau verstrekt aan lezers, mits onder vermelding van ons blad, kosteloos volledige copie van een in de hieronder afgedrukte rubriek vermeld depot, hetwelk hen interesseert.

Verzetstermijn tot 28 Maart 1952:

12. Fotografie en optiek (incl. apparaten, toebehoren en hulpmiddelen).

b.m. Rotor, 109913, firma Visser en Noorman, Nieuwe Kerkhof 9, Groningen, voor brilleglazen, brilmonturen e.d., verrekijkers.
b.m. Speed, 109914, firma Visser en Noorman, Nieuwe Kerkhof 9, Groningen voor brilleglazen, brilmonturen, verrekijkers.

KAREL KIEK'S

Camera-capriolen

HET NATUURLIJKE PORTRET
(haal het ware wezen er uit!)

(hij is die ene man die FOTO nog niet leest)

BONDSNIEUWS

Officieel orgaan van de Bond van Nederlandse Amateurfotografen Verenigingen

Opgericht 11 Maart 1922

Goedgek. bij Kon. Besluit van 11 Mei 1926 No 57 en 10 April 1935 No 31
Redactie: G. A. W. WAGENAAR, van Neckstraat 14, 's-Gravenhage.
Bondssecretariaat: Dupontplein 5, Amersfoort.

BONDSGELUIDEN

Er bestaat bij de Bond een categorie leden waarvan men over het algemeen weinig of niets merkt, maar die op hun beurt ook weinig van de Bond waarvan ze lid zijn gemerkt hebben. Dit zijn de z.g. verspreide leden waarvan het bestaan mogelijk gesteld is bij art. 4 B sub b der statuten.

Verspreid lid kunnen zijn personen, die niet aangesloten zijn bij een vereniging en dus niet via deze vereniging vanzelf lid zijn van de Bond. Zij betalen een contributie van *f 2,50* per jaar, en hebben daar niet veel meer aan, dan dat ze de Bond steunen en gebruik kunnen maken van onze buitenlandse dienst en onze deviezenfaciliteiten.

Het Bondsbestuur heeft dan ook tot nog toe niet veel werk gemaakt van het aanmoedigen van het verspreid-lidmaatschap, want hij had eigenlijk niets behoorlijks aan te bieden.

Dit zal nu gaan veranderen.

Plannen zijn in voorbereiding om deze verspreide leden meer te laten deelnemen in het fotografische leven, en hen in contact te brengen met het werk van andere verspreide leden.

Het plan is nl. om een portefeuille-dienst in het leven te roepen. In grote trekken zal deze als volgt werken:

Van elk van een groep van 10 verspreide leden wordt een onopgezette foto gevraagd, en deze 10 foto's worden verzameld in een portefeuille. Deze gaat onder de groep van 10 leden circuleren, met dien verstande, dat de rondreis eigenlijk steeds blijft voortduren. Het is de bedoeling dat ieder die de portefeuille ontvangt het werk van de anderen bekritiseert, en (als de zaak eenmaal op gang is) ook de kritieken op zijn eigen werk leest.

Hij neemt, voor hij de portefeuille verder stuurt zijn eigen foto uit de map, en doet er een andere in. Hij stuurt daarna het hele geval aan de volgende, voorzien van zijn eigen kritieken op het in de map aanwezige werk, en de nieuwe ontvanger doet precies hetzelfde.

Zo circuleren dus voortdurend 10 foto's, die alle na een ronde vernieuwd zijn, en men krijgt 9 verschillende visies op het eigen werk, waarmede men dan zijn voordeel doen kan.

Onze groep verspreide leden is te klein om reeds direct met een portefeuille te beginnen. De Bond hoopt dat dit plan zal inslaan en dat er een belangrijke aanmoediging in zal liggen om toe te treden als verspreid lid.

Het zou voor het bestuur al een belangrijke aanwijzing zijn, indien men om te beginnen alvast zijn instemming met dit plan laat weten, waardoor het een aanwijzing kan krijgen dat het nuttig is om het nieuwe plan uit te voeren.

Men behoeft dan niet veel meer te doen, dan even op een briefkaart aan het algemeen secretariaat te schrijven:

„Als het portefeuille-plan doorgaat, ben ik van plan mij op te geven als verspreid lid".

Men wordt dan gewaarschuwd zodra wij kunnen beginnen.

Het algemeen secretariaat is gevestigd: Dupontplein 5 te Amersfoort.

De contributie bedraagt *f 2,50* per jaar, een bijdrage die in de tegenwoordige tijd zo uiterst gering is, dat deze zeker geen bezwaar behoeft te zijn, vooral niet als men overweegt wat er dan kan gedaan worden.

Een groep zal minstens moeten bestaan uit tien leden. Er zijn momenteel vier verspreide leden, wat te weinig is om te beginnen. Er moeten er dus zes bijkomen om de zaak in gang te zetten. Het lijkt ons een plan dat slagen moet. Wie werkt mee?

HET 60-JARIGE FEEST VAN DAGUERRE

Op 6 October jl. vierde de vereniging „Daguerre" te Groningen haar 60-jarig bestaan met een receptie, 's avonds gevolgd door een feestelijke bijeenkomst.

Om 3.30 uur verzamelde zich in het Concerthuis in de Poelestraat een grote schare leden der vereniging, en afgevaardigden uit diverse plaatsen van ons land. Er was een schat van bloemen, gezonden door verenigingen, fotohandel en belangstellenden.

Een groot gedeelte van het Bondsbestuur was mede aanwezig, om het bestuur van „Daguerre", ook namens alle verenigingen in ons land, geluk te wensen.

De Bondsvoorzitter bood met een feestelijke en hartelijk gemeende rede aan de vereniging een wisselschild aan, dat zal moeten dienen om de onderlinge wedijver tussen de jongeren in de vereniging aan te moedigen.

Nog enige andere sprekers kwamen aan het woord: de heer Hens namens de A.A.F.V., de heer de Priester namens Assen, de heer Pastoor (met een toespraak in het Grönings) namens de vereniging „Eemland".

De voorzitter van Daguerre, de heer Smid, dankte daarna alle sprekers.

De stemming was buitengewoon vriendelijk, en dit werd zo mogelijk nog beter, toen 's avonds om 8 uur de feestelijke bijeenkomst werd geopend door de voorzitter van Daguerre, die allen een welkom toeriep, de geschiedenis van Daguerre in het kort de revue liet passeren en besloot met alle aanwezigen veel genoegen toe te wensen.

Voor dit genoegen zorgde verder met veel succes een zeer goed cabaret-ensemble, nu en dan afgelost door een levendig strijkje. De goede stemming werd mede warm gehouden door de aanwezigheid van de echt Groninger koffie geschonken uit de bekende kannen, en de onafscheidelijke Grönniger kouke.

Om ongeveer 12 uur begon de dansvreugde, die nog laat de gasten in de beste stemming bijeen hield.

Een zeer geslaagd feest, Daguerre waardig!

BUITENLANDSE TENTOONSTELLINGEN en/of WEDSTRIJDEN

II Photo-Biennale 1952, Salzburg
Wereldtentoonstelling der Fotografie 1952, Luzern
Photokina 1952, Keulen

Voor elk der drie bovengenoemde salons worden totaal 20 foto's gevraagd, ongemonteerd, formaat maximum 30 × 40 cm, minimum 24 × 30 cm.

Op de achterzijde van de foto's te vermelden: titel, naam en volledig adres van de inzender en het procédé.

De buitenlandse dienst zorgt voor doorzending van de foto's.

Voor Salzburg geldt: 2/3 van de foto's mag nog nimmer geëxposeerd geweest zijn in het buitenland. Iemand, die dus één foto wil inzenden, houde er rekening mee, dat die niet reeds eerder werd aangenomen voor een andere buitenlandse salon. Iemand, die drie foto's wil afstaan, houde er rekening mee, dat er slechts één reeds op een andere salon geëxposeerd geweest mag zijn. Men vermelde er dus uitdrukkelijk bij of een foto al dan niet op een of andere buitenlandse salon werd tentoongesteld.

Prijzen: een wisselbeker en verder meer dan 20 medailles, waaronder gouden en zilveren. De medailles worden toegekend aan de inzenders persoonlijk: de wisselbeker blijft een

jaar in het bezit van de landelijke organisatie. Eén inzender kan maximaal 4 foto's inzenden.

Voor Luzern geldt: In principe mogen foto's, die worden ingezonden voor de Wereldtentoonstelling te Luzern, niet worden ingezonden voor Salzburg of omgekeerd. Iedere inzender krijgt een diploma en een catalogus, terwijl de betrokken foto wordt voorzien van een speciaal diploma.
Het reproductierecht moet worden toegestaan. Na sluiting van de tentoonstelling (15 Mei—31 Juli 1952) worden de foto's teruggezonden.
Diverse onderscheidingen zullen worden toegekend.

Voor Keulen zullen de voorwaarden nog nader worden bekend gemaakt.

In F.I.A.P. verband zullen dus drie collecties van circa 20 foto's naar het buitenland worden gezonden.
Laatste dag van toezending aan de Buitenlandse Dienst: 20 Januari 1952.
Er wordt een dringend beroep gedaan op de medewerking van u allen. Op geen van de drie zeer belangrijke tentoonstellingen mag Nederland ontbreken. Niet opgezette foto's, formaat maximum 30 × 40 cm en minimum 24 × 30 cm worden dus gaarne spoedig ingewacht.
Men vermelde er uitdrukkelijk bij voor welke tentoonstelling de foto moet dienen. Bij het ontbreken daarvan beslist de Buitenlandse Dienst zelf. Nog beter is het, dat men aan de B.D. overlaat waarheen de foto's zullen worden gezonden. Immers, er moeten drie collecties van gelijk aantal worden gevormd en het is daarom voor de goede gang van zaken beter, dat men accoord gaat met toezending aan wèlke van de drie salons dan ook.
Geen enkele aansprakelijkheid kan worden aanvaard voor verlies of beschadiging, maar de uiterste zorg zal aan de verpakking en verzending worden besteed. De foto's voor Salzburg zullen voor onbepaalde tijd uitblijven, daar de totale collectie van circa 400 foto's, dan bijeengebracht door de bij de F.I.A.P. aangesloten landen, in die landen zal circuleren. De tentoonstelling te Salzburg duurt van 8 Juni tot 19 Juli. Van 7 tot 9 Juni zal daar het tweede congres van de F.I.A.P. worden gehouden, waarbij onze voorzitter de B.N.A.F.V. persoonlijk zal vertegenwoordigen.

Komende buitenlandse salons:

Voor de navolgende salons zijn inschrijvingsformulieren verkrijgbaar bij het Secretariaat van de Buitenlandse Dienst:

56th Annual Exhibition, Birmingham, van 9—23 Februari 1952, sluiting 12 Januari 1952, alleen foto's.

Third World Photographic Fair and Exhibition, Leeds (Engeland), van 14—29 Maart 1952, sluiting 7 Februari 1952; foto's, films, lantaarnplaatjes (zwart-wit of in kleuren), persfoto's, natuurwetenschappelijke foto's of dia's enz. enz..

16th Philadelphia International Exhibition of Photography 1952, van 8—30 Maart 1952, sluiting 16 Februari 1952, foto's en/of kleurendia's.

Rochester International Salon of Photography, Rochester N.Y., van 7—30 Maart 1952, sluiting 14 Februari 1952, foto's en lantaarnplaatjes in zwart-wit en kleuren.

Third Annual Worcestershire International Salon of Photography and Colour Slide Exhibition, 15 Maart—5 April 1952, sluiting 20 Februari 1952.

Third International Color Slides Festival, Turijn, Mei 1952, sluiting 31 Maart 1952.

40th Exhibition of the City of London and Cripplegate Photographic Society, 31 Maart—5 April 1952, sluiting 18 Februari 1952, inschrijvingsformulieren aan te vragen bij: City of London and Cripplegate Photographic Soc., 145 Thanet House, Thanet Street, London W.C.1.

I Salon Internacional de Verano de Arte Fotografico 1952, Vina del Mar (Chile), sluiting 15 Januari 1952. Inschrijvingsformulieren aanvragen bij: Club Fotografico y Cinematográfico de Valparaiso, Avenida Pedro Montt 1740, Casilla 1907, Valparaiso, Chili.

Op de volgende salons kwamen de daarachter genoemde Nederlandse fotografen met hun werk uit:
Op de *2e Internationale Salon te Jönköping* werd een foto geplaatst van H. Slosser te Amsterdam, waarmede wij hem gelukwensen.
Twelfth Annual Vancouver International Salon of Pictorial Photography, Vancouver (Canada).
Op deze salon werden 3 foto's aangenomen van Mathieu Koch en 4 van C. J. J. Schaepman, Zwolle.
Beiden verwierven met een hunner foto's een *eervolle vermelding*, met welke onderscheiding wij de heren van harte gelukwensen.
Buitendien werden van Schaepman nog foto's aangenomen voor de volgende salons:
4th International Illinois State Fair Exhibition of Photography 1951 Springfield, Ill.
2a. Exposicão Mundial de Arte Fotográfica, Niterói, Brasil
Fourth Witwatersrand International Salon of Photography, Durban.
Op de laatstgenoemde salon werd eveneens werk aangenomen van Johs. Scholten, Haarlem, die wij op deze plaats ook gelukwensen.
Secretariaat van de Buitenlandse Dienst: J. Akkerman, Nolensstraat 5c, Rotterdam.

ONZE VERENIGINGEN

A.F.V. ROTTERDAM TE ROTTERDAM.
Lokaal: zaal v/h doofstommeninstituut, Ammanstraat; aanvang 8 uur.
8 Nov.: Voordracht met projectie door „De Kralingse klungels".
Lokaal: zaal v/d Heinekens Bierbrouwerij, Crooswijkse singel.
21 Nov.: Werk- en praatavond, opstellen en opnemen van stillevens.
28 Nov.: Werk- en praatavond; De foto van de maand 3de ronde; Onder de schijnwerper: beoordeling van ingekomen foto's.

A.F.V. „GELRIA" TE ARNHEM.
Lokaal: Talmahuis, Parkstraat 25; aanvang 7,30 uur.
22 Nov.: Bijeenkomst.
4 Dec.: Werkavond. Broomverfoverdrukken door de heer De Geest.
20 Dec.: Bijeenkomst.
3 Jan.: Werkavond Portretfotografie door de heer De Kreuk.

A.F.V. „ROTTERDAM ZUID" TE ROTTERDAM.
Lokaal: Schoolgebouw Sikkelstraat 35; aanvang 8 uur.
14 Nov.: Foto van de maand.
28 Nov.: Werkavond, foto's opnemen en ontwikkelen.

WAGENINGSE A.F.V. TE WAGENINGEN.
Lokaal: Hotel „Hof van Holland"; aanvang 7,30 uur.
Bijeenkomsten op 14 Dec., 11 Jan., 8 Febr., 7 Maart, 4 April, 2 Mei en 30 Mei. Programma's worden nader bekend gemaakt.

A.F.V. „VLAARDINGEN" TE VLAARDINGEN.
Lokaal: Gebouw Excelsior Oosthavenkade 10.
12 Nov.: Foto van de maand. Vrij onderwerp.
23 Nov.: De technische adviseurs adviseren.
10 Dec.: St. Nicolaasavond. Gevarieerd programma.

BOSSCHE A.F.C. „DE CAMERA" TE 'S-HERTOGENBOSCH.
Lokaal: Boschdijkstraat 43; aanvang 8 uur.
14 Nov.: Inlevering foto's. Onderlinge wedstrijd seizoen '51/'52.
26 Nov.: Spreker.
10 Dec.: Jaarverg. tevens uitreiken prijzen wedstrijd '50/'51.

UTRECHTSE A.F.V. TE UTRECHT.
Lokaal: Lange Nieuwstraat 10a; aanvang 8 uur.
Wekelijkse bijeenkomsten op Donderdagavond.

A.F.C. „DE MAASSTAD" TE ROTTERDAM.
Lokaal: Crooswijkse Kade 15; aanvang 8 uur.
12 Nov.: Werkavond. Retoucheren en opzetten van foto's.
22 Nov.: Portretfotografie: causerie en demonstratie door de heer G. A. W. Wagenaar.

3 Dec.: Maandelijkse fotocompetitie; 3de ronde.
13 Dec.: Foto-varia. Beantwoording van vragen op fotografisch gebied.

Vele getrouwen van deze rubriek hebben blijkbaar nog geen kennis genomen van de veranderde verschijningsdatum van FOTO. Kopij voor het Bondsnieuws moet in verband daarmee vóór de laatste Vrijdag van de maand in handen van de redacteur van Bondsnieuws zijn.

HAAGSE FOTOCLUB „MOERWIJK" 1 JAAR

Op 17 October j.l. herdacht de Haagse Fotoclub „Moerwijk" haar 1-jarig bestaan, welk heugelijk feit werd gevierd met de ingebruikneming van de nieuwe doka. Deze werkruimte is gevestigd in een door één van de leden beschikbaar gestelde kelder onder zijn winkel en is geheel door de leden zelf ingericht; in een groot aantal vrije uren werd door de leden met beperkte hulpmiddelen een donkerekameruitrusting bijeen gebracht en gefabriceerd die gezien mag worden. Een vergrotingstoestel werd al gebouwd en een tweede zal binnenkort volgen.

Over het aantal leden kan de H.F.M. eveneens niet ontevreden zijn. Bestond bij de oprichting de club uit zeven leden, thans telt men er 23; dit aantal zal zich echter spoedig uitbreiden nu de vereniging over een goede werkruimte beschikt. Vol vertrouwen is men het tweede jaar ingegaan.

OFFICIËLE BERICHTEN

Te Amsterdam is een fotovereniging opgericht: Werkgroep I.v.A.O.. Voorzitter is de heer P. Gemser, Geulstraat 21-I. Namen van verdere bestuursleden zijn de redactie nog niet bekend. De Bond heet deze nieuwe vereniging van harte welkom.

Voor de komende voorzittersvergaderingen die gehouden zullen worden op 3 November te 's-Gravenhage, 10 November te Eindhoven en 17 November te Zwolle, is de volgende agenda samengesteld.

Opening; Rapport Voorzittersvergaderingen 1950; Oriënterende besprekingen sprekersfonds, in te leiden door de bondsvoorzitter; Toelichting op de werkwijze der bondsconsulaten in te leiden door de leider van de propagandadienst; Verzekering fototoestellen; Rondvraag; Sluiting.

Per 1 November j.l. traden als Bondslid toe:
De fotoclub „Weert", voorlopig secretariaat de heer H. Renia, Wilhelminastraat 25 aldaar en de „Philips Fotoclub" te Eindhoven, secretaris de heer A. C. Coster, Pasteurlaan 38, Eindhoven. Beide verenigingen zijn hartelijk welkom in onze steeds groeiende Bond. Wij vertrouwen op een hartelijke samenwerking in het belang van de Nederlandse Amateurfotografie.

TER OVERNAME GEVRAAGD:

fotografisch bedrijf,

annex FOTOHANDEL, in het Noorden van het land. Bij voorkeur in florissante plaats. Eventueel ook genegen te huren.

Brieven onder no 447593 Bureau „FOTO", Doetinchem.

Onze blikvangers voor St. Nicolaas- en Kerstetalage helpen U verkopen!

Formaat 65 x 48 cm.
Gedrukt op stevig papier.
Geschikt voor iedere branche.

Prachtig uitgevoerde blikvangers verkrijgbaar in meerkleurendruk.

Prijs blikvanger voor de St. Nicolaasetalage . . f 1,80
Prijs blikvanger voor de Kerstetalage . . . . . f 1,80
Prijs van beide blikvangers, samen ineens besteld f 3,25

Toezending volgt na ontvangst van het bedrag in postzegels of per postwissel of per postgiro no. 502258 met duidelijke vermelding, welke blikvangers U wenst te ontvangen. Levering onder rembours kost 35 cent extra.

Uitgevers Mij. C. MISSET N.V.
Afdeling Boekhandel - DOETINCHEM

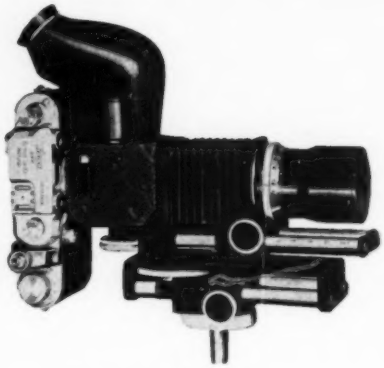

LEVERBAAR!

NOVOFLEX II

voor LEICA en KINE-EXAKTA

met tal van objectieven en accessoires

Uitgebreid prospectus op aanvraag.

*

STEINHEIL OBJECTIEVEN

voor LEICA, FOCA e.a.

201 Grotehoek-Orthostigmat 1 : 4,5 f = 35 mm f 324,–
203 Parallax-vrije opsteekzoeker hiervoor . . f 37,–
204 CULMINAR 1 : 2,8 f = 85 mm . . . . f 328,–
206 CULMINAR 1 : 4,5 f = 135 mm . . . f 340,–

voor KINE-EXAKTA

220 CULMINAR 1 : 2,8 f = 85 mm . . . . f 262,–
222 CULMINAR 1 : 4,5 f = 135 mm . . . f 274,–

voor 8 mm SMALFILMCAMERA'S (Bolex L 8, H 8, Revere, Keystone e.a.)

230 CASSAR 1 : 2,8 f = 36 mm met instelling tot 30 cm, klikdiafr., zonnekap en geel filter, in buis . . . . . f 210,–

VERGROTINGSOBJECTIEVEN

POLARISATIEFILTERS vlg. Kasemann
OPN. OBJ. 311 UNOFOCAL 1 : 4,5 f = 210 mm . . . . . f 285,–

REPRODUCTIE-OBJECTIEVEN

KLEINB. PROJ. MAGNOLUX 200
450 MAGNOLUX 200 met CASSAR 1 : 2,8 f = 80 mm . . . . . f 194,–
451 MAGNOLUX 200 met CASSAR 1 : 3,5 f = 150 mm . . . . . f 233,–

Verder leverbaar:

REVOLVERKOP voor LEICA en KINE-EXAKTA
KRANZ gevoelig materiaal
KRANZ chemicaliën

Prospectus wordt op verzoek toegezonden door:

MINERVA-FOTO, ARNHEM

Hoofdvertegenwoordiger:

P. J. WIERSMA, Uiterwaardenstraat 71, Amsterdam-Z.

Wilt U voordelig en goed Uw **WINKELBETIMMERING** veranderen?

In 33 jaar verzorgden wij meer dan 3000 winkelinterieurs

Vraagt dan prijs en tekening bij **Fa J. HAASDIJK**

Schietbaanstr. 15 - Jan v. Vuchtstr. 42 - ROTTERDAM - Tel. 30759-30752

TER OVERNAME GEVRAAGD:

fotografisch atelier

op goeden stand.

Brieven onder letter GAD. Bureau „FOTO", Doetinchem.

ALL-RISKS VERZEKERING OP FILM- EN FILMUITRUSTINGEN

binnens- en buitenshuis, binnen en buiten Nederland. Alléén voor amateurs. Vraagt premie en inlichtingen bij

J. AKKERMAN - NOLENSSTR. 5c Telefoon 46830 - ROTTERDAM

VOOR DIRECT GEVRAAGD op fotografisch atelier te Amsterdam een geroutineerd:

Operateur-Retoucheur

alsmede een bekwaam vlot werkend

Positief-Retoucheur

Brieven met volledige inlichtingen onder letter M. B. B. aan NIJGH & VAN DITMAR, Amsterdam C.

THE MOVIE TONE FILM

LAARESSINGEL 38, ENSCHEDE, TELEFOON 2840

Verkoop van

16 - 8 mm FILMS

Speelfilms, Kluchten, Teken-, Sport-, Culturele en Muziekfilms.

★ Alle 8 - 16 mm filmbewerkingen worden door ons uitgevoerd

Een lijst wordt op aanvraag gaarne toegezonden

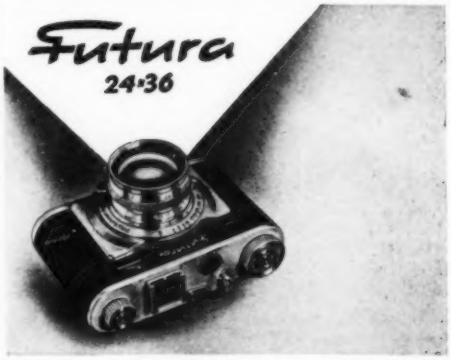

En thans eveneens verkrijgbaar

De „AMPLIGON"

Leverbaar met Elor 2,8
Xenar 2,8
Evar 2,0
Frilon 1,5

Nog steeds de goedkoopste kleinbeeldcamera met verwisselbare optiek en gekoppelde afstandsmeter

Groothoek 4:5 - 35 mm met bijbehorende zoeker

★

Levering uitsluitend via de erkende fotohandel

ALLEEN-IMPORTEURS

J. SANDERS Foto- & Kino Import

Laurillardlaan 15, SANTPOORT, Tel. 8094 (K 2560)

★ In beperkte hoeveelheid verkrijgbaar de prachtige map met 16 kunstfotografische naaktstudies, uitgevoerd in kunstdruk, formaat 22 x 32 cm.: **„Der schöne Mensch"**. Prijs **f 8,50**

Naturisme, het orgaan van de Fransche Naturistenclub **„Les Titans"**. Prijs **f 1,50** plus **f 0,15** porto. Proefexemplaar **f 1,25** franco

Sonnenstrahl, het fraaiste Duitse Naturistentijdschrift met meer dan 25 foto's. Prijs **f 1,85** plus **f 0.20** porto

Vraagt gratis prijscourant! Verkrijgbaar bij Uw tijdschriftenhandelaar, of direct na storting op girorekening 395.669 bij

PHOFIL BOOK IMPORT

AMSTERDAM Amstelkade 42. Telefoon 27578

Veilinggebouw „DE VIJZEL"

Keizersgracht 616, Amsterdam, Tel. 37167

FOTO, KINO, FILMS EN INSTRUMENTEN

kunnen dagelijks bijgevoegd worden.

Magazijngoederen, Winkelinventaris e.a. kunnen ook ter plaatse door ons geveild worden. Vraagt condities.

Makelaar N. C. A. J. Groenendijk, Veilinghouder.

Al die voortreffelijke boeken van

De Fotografische Bibliotheek

en al die pittige werkjes van

De Foto-serie

(nota bene slechts *f* 1.25 per stuk!)

zijn verkrijgbaar bij

BOEKHANDEL C. MISSET

IJSSELKADE - DOETINCHEM - TEL. 341

exa

een kleinbeeld-camera van goeden huize, een product van de wereldbekende Ihagee-Exakta-fabrieken.

exa

een precisie-camera tegen een populaire prijs.

exa

een camera met verwisselbare optiek en zoekersysteem.

- eenogige reflexcamera 24 x 36 mm
- vrij van parallax
- verwisselbare optiek
- verwisselbare zoeker (matglas resp. prismazoeker)
- cassettes bij daglicht verwisselbaar
- gesynchroniseerd voor flitslampen en Multiblitz
- klapsluiter van 1.25 t/m 1/150 sec
- **alle toebehoren passen zowel op de EXA als de EXAKTA-VX,**
- uitstekend geschikt voor micro- en kleurenopnamen

Leverbaar met reflexvrije Meritar 1 : 2.9/50 mm
Trioplan 1 : 2.9/50 mm

Firma Dr K. Heynderickx - Hugo de Grootstraat 17a
Den Haag

U behoeft Uw camera niet op te bergen

De

AGFA ISOPAN ISS

film stelt U in staat alle prachtige stemmingen van herfst en winter te fotograferen.

Wie nu zijn camera vult met de snelle, zeer gevoelige ISOPAN ISS film zal ondervinden, dat de ware fotovreugde niet alleen te vinden is in de stralende zomerzon. Met de ISOPAN ISS bent U in staat het flitsende spel van regendruppels te fotograferen - de onbegrensde mogelijkheden van flitsfotografie gaan voor U open - kortom met de ISOPAN ISS kunt U onder ongunstige lichtverhoudingen goede foto's maken. Neem nog heden enkele van deze prachtige films in voorraad om te ervaren, dat fotograferen U zomer èn winter evenveel genoegen kan brengen.

Agfa **ISOPAN ISS** 21/10 Din

de film voor opnamen bij ongunstige lichtverhoudingen

★*Het perfecte ontwikkel-medium voor kleinbeeld-werk*

'promicrol'

(Handelsmerk)

ULTRA FIJNE-KORRELONTWIKKELAAR

' PROMICROL ', een product der May & Baker fotografische research-laboratoria, is de nieuwste stapvooruit in de fijne-korrel-techniek.
Inderdaad worden de prestatie van ' PROMICROL ' niet geëvenaard. PROMICROL ' verschaft U negatieven van ongewoon fijne korrel met het voordeel van uiterst korte belichtingstijden.
Het is mogelijk uitmuntende resultaten te verkrijgen, zelfs met de helft van de normale belichtingstijd, welke de belichtingsmeter aangeeft.
Om deze redenen wordt ' PROMICROL ' door duizenden onder de kleinbeeldwerkers met succes gebruikt, zowel amateurs als vakfotografen.
De ontwikkeltijden zijn kort, en het ontwikkelen wordt uitgevoerd in één enkele oplossing.
Leverbaar in hermetisch gesloten blikverpakkingen voor 600 cc. gerede ontwikkelaar

EEN

M&B

PRODUCT

MAY & BAKER LTD · DAGENHAM · ENGELAND

Alleenvertegenwoordiger in Nederland:

N. V. FOTOTECHNISCHE GROOTHANDEL **ODIN**
GRAAFSEWEG 68 NIJMEGEN

PA148

Goed gereedschap *is het halve werk,* **daarom . . . . . .**

Mafi (Max Fiedler)

Donkerekamer VAK-apparatuur

Uit voorraad leverbaar:

Ontwikkeltanks met vele toebehoren
Tankverwarmers
Electrische Spoelmachines
Drukkasten
Bovenstukken voor Drukkasten
Waterfilters
Belichtingsklokken
Ontwikkelklokken
Positiefnummerators
Ontwikkelschalen (onbreekbaar en zuurbestendig)
Glansmachines (enkel en dubbel)
Snijmachines
Donkerekamer Wandlampen
enz. enz.

Bezoekt onze toonzalen of vraagt inlichtingen bij:

FOTO-GROOTHANDEL

Fa Dr A. H. C. VAN SENUS

ROTTERDAM – **Avenue Concordia 100**
Postadres: Polanenstraat 39 – **Telefoon 22729**

BERTRAM CHRONOS

De Bertram Chronos belichtingsmeter is over de hele wereld bekend en wordt zeer gewaardeerd

ELKA

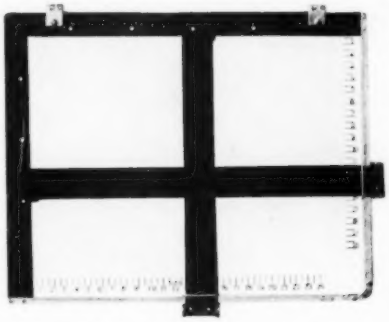

VERGROTINGSRAMEN 18 x 24
prima uitvoering . . . . . **f 22,50**

Levering uitsluitend door de erkende fotohandel

Alleenverkoop:

J. Sanders Foto- & Kino-Import
Laurillardlaan 15, SANTPOORT, Tel. 8094 (K 2560)

Kodak

1 Kodak kleinbeeldfilm

2 ontwikkeld in Kodak Microdol

3 geeft uiterst fijnkorrelige, rijk gegradueerde negatieven

4 dus onberispelijke, brillante vergrotingen

Kodak kleinbeeldfilms

Super-XX, Plus-X, Panatomic-X,	cassette voor 36 opnamen	f 4,90
Kodachrome,	20 opnamen	23,50

Kodak Microdol

568 cc	f 1,50
946 cc	f 2,25
4,5 liter	f 5,65
13,5 liter	f 13,50

VERKRIJGBAAR BIJ DE FOTOHANDEL

KODAK N.V. • ANNA PAULOWNASTRAAT 76 • DEN HAAG